

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Soubor středověké keramiky z hrádku Kostelní

Horky v Doupovských horách

Klára Kolečáková

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra archeologie

Studijní program Archeologie

Studijní obor Archeologie

Bakalářská práce

**Soubor středověké keramiky z hrádku
Kostelní Horky v Doupovských horách
Klára Kolečáková**

Vedoucí práce:

Mgr. Ladislav Čapek, Ph.D.

Katedra archeologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a v seznamu pramenů a literatury uvedla veškeré použité informační zdroje.

Plzeň, červenec 2018

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Ladislavovi Čapkovi, Ph.D., za poskytnutí odborných rad a ochotu během zpracování této práce, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

Obsah

OBSAH	7
1 ÚVOD	1
2 CÍLE PRÁCE	1
3 METODA PRÁCE – DESKRIPTIVNÍ SYSTÉM	2
4 POLOHA A PŘÍRODNÍ PODMÍNKY KOSTELNÍ HORKY	2
5 HISTORIE OBCE BRAŽEC A HRADU KOSTELNÍ HORKA	4
5.1 Hrad Kostelní Horka.....	5
6 HISTORIE BĀDÁNÍ	6
7 REVIZNÍ ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY V ROCE 2015 A 2016	
7.1 Archeologický výzkum 2015	7
7.2 Archeologický výzkum 2016	9
8 ANALÝZA KERAMICKÉHO SOUBORU	10
8.1 Deskriptivní systém a struktura databáze	11
8.1.1 Deskripce keramických tříd	12
8.2 Keramické třídy	13
8.2.1 Deskripce typologických morfologických kvalit	15
8.3 Fragmentarizace	16
8.3.1 Deskripce metrických a hmotnostních vlastností.....	16
8.3.2 Kvantifikace souborů a jejich fragmentarizace	17

8.4 Analýza keramických souborů	21
9 SYNTÉZA KERAMICKÝCH SOUBORŮ.....	36
9.1 Horizont A.....	36
9.2 Horizont B.....	42
10 INTERPRETACE A ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ	45
11 ZÁVĚR	47
12 LITERATURA	49
13 PRAMENY A INTERNETOVÉ ZDROJE.....	51
14 RESUMÉ	52
15 PŘÍLOHY.....	54
15.1 Terénní dokumentace z archeologického výzkumu 201555	
15.2 Zpracovaná terénní dokumentace z archeologického výzkumu 2016	58
15.3 Typář okrajů a výzdoby.....	60
15.4 Kresebná dokumentace keramických střepů	77

1 ÚVOD

Tématem bakalářské práce je zpracování souboru keramiky nalezené při archeologických výzkumech na hradě Kostelní Horka, který leží u obce Bražec v Karlovarském kraji. Tento keramický soubor obsahuje středověkou keramiku, která je uložena v depozitáři Karlovarského muzea. Keramický soubor pochází z archeologických výzkumů, které probíhaly v letech 2015 a 2016 pod vedením Bc. Jana Tajera z Karlovarského muzea. Jednalo se o revizní výzkum navazující na starší výzkumy z let 1986 – 1989, které vedl archeolog Mgr. Jiří Klsák. Tento revizní výzkum byl proveden z důvodu nedostatečně kvalitní terénní dokumentace z původního výzkumu, za účelem dalšího doplnění poznání lokality. Výzkum proběhl v poloze severní části sondy II/1986 o rozměrech 800 × 200 cm a nově označené jako II/2015. V roce 2015 bylo dosaženo stejné hloubky, jako při výzkumu J. Klsáka (Bednář – Tajer – Klsák 2015). V následujícím roce výzkum pokračoval za účelem dosažení geologického podloží a jeho ověření a sonda byla nově označena pod názvem II/2016 (Bednář – Tajer – Klsák 2016). Zhodnocen bude keramický soubor ze sondy II z roku 2015, s přihlédnutím k dokončujícím pracím v roce 2016.

2 CÍLE PRÁCE

Hlavní náplní práce je zpracování keramického souboru čítajícího 5 283 keramických fragmentů, z tohoto počtu bylo blíže zkoumáno 5 136 zlomků středověké keramiky. Bakalářská práce je rozdělena do několika částí. První část bakalářské práce bude věnována stručnému popisu lokality. V druhé části bude provedena standardní analýza středověké keramiky zahrnující deskripci keramických tříd, morfologie okrajů, výzdoby a jejich kvantifikace. V rámci syntézy bude vytvořeno základní vývojové typologické schéma keramiky s přihlédnutím k obdobně datovaným

keramickým souborům z regionu. Výsledkem práce bude nástin regionální chronologie středověké keramiky v oblasti Doupovských hor.

Přílohou práce je kresebná dokumentace typických keramických zlomků a databáze na CD-ROM.

3 METODA PRÁCE – DESKRIPTIVNÍ SYSTÉM

V souboru z Kostelní Horky jsou zastoupeny výhradně zlomky keramiky. Metoda práce vychází z deskriptivního systému pro vrcholně středověkou keramiku, kde hlavní studovanou entitou u fragmentárního souboru je deskripce keramických tříd. Keramické třídy představují jeden ze základních prvků deskripce keramických souborů, které jsou definované svými technologickými vlastnostmi. Výhodou tohoto systému je, že do keramických tříd lze zařadit všechny studované fragmenty keramiky (Vařeka 1998, 124). Deskriptivní systém a databáze jsou dále strukturovány podle sledovaných typologických a morfologických vlastností keramiky, kde dalším studovanými prvky jsou především okraje nádob a výzdoba (Vařeka 1998, 124).

4 POLOHA A PŘÍRODNÍ PODMÍNKY KOSTELNÍ HORKY

Obec Bražec (okr. Karlovy Vary) se nachází v Karlovarském kraji a leží 12,5 km jihovýchodním směrem od Karlových Varů (Karel – Knoll – Krčmář 2009, 29) a 2,5 km severně od Bochova (Binterová 2005, 6). V katastrálním rejstříku je obec vedena pod názvem Bražec u Doupova. Hradiště leží na východní straně protáhlého návrší severně od Bražce (Matějů – Hradecký – Melichar 2016, 335) a v sousedství zaniklého kostela s hřbitovem (Karel – Knoll – Krčmář 2009, 29).

Kostelní Horka se nachází v jihozápadní části Doupovských hor. Doupovské hory vznikly třetihorní vulkanickou činností a jsou umístěny mezi Sokolovskou kotlinou, Mosteckou kotlinou a Tepelskou vrchovinou

(Demek 1965, 77). Doupovské hory patří do Podkrušnohorské podsoustavy, která je rozdělena do tří okrsků: Jehličenská hornatina, Hradišťská hornatina a Rohozecká vrchovina. Oblast okolo obce Bražce i Kostelní Horka geomorfologicky patří do Hradišťské hornatiny (Zahradnický – Mackovčín a kol 2004, 26–27). Nadmořská výška doupovských hor je v rozmezí 500 – 934 m n. m. a jejich střední výška činí 558 m n. m. (Demek – Mackovčín 206, 126; Zahradnický – Mackovčín a kol. 2004, 38). Jejimi nejvyššími vrcholy jsou Hradiště (933 m n. m.) a Pustý zámek (927 m n. m.; Zahradnický – Mackovčín a kol. 2004). Samotná obec Bražec se nachází na jižním úpatí Doupovských vrchů a to v nadmořské výšce 765 m n. m. a její část Kostelní Horka s hradem v nadmořské výšce 790 m n. m. (Kolektiv autorů 2011, 62).

Doupovské hory jsou nejmohutnějším projevem třetihorního vulkanismu. Vulkanické horniny, které je budují, jsou velmi pestré, od ultrabazických leucititových láv přes bazalty a tefrity k čedičům. Kromě samotných výlevů jsou hojné horniny pyroklastické. V průběhu třetihor tento rozsáhlý vulkán přehradil původní souvislou jezerní pánev a oddělil Sokolovskou pánev na západě od severočeské pánve na východě (Zahradnický – Mackovčín a kol 2004, 21).

Doupovské hory pedologicky patří k nasyceným kambizemím (typická a eutrofní), které jsou vázány na droby, břidlice, na bezkarbonátové permské horniny i bazická efuzím (Zahradnický – Mackovčín a kol 2004, 51). Lokalita Kostelní Horka patří do půdní skupiny kambizem eutrofní (<https://mapy.geology.cz/pudy/>, Zahradnický – Mackovčín a kol 2004, 52).

Doupovské hory se rozprostírají z větší části na pravém břehu Ohře. Mají kruhovitý půdorys a představují jednotný horský celek, z kterého se od ústřední části radiálně rozbíhají potoky na všechny strany (Demek 1965, 77). Oblast, ve které se nachází lokalita, leží jihovýchodně a náleží do povodí Střely a jejích přítoků – Bočovského potoka, Ratibořského potoka a Velké Trasovky (Zahradnický – Mackovčín a kol.

2004, 186). Pramení zde pramen Blšanky a potok Liboc (Demek 2006, 165). Nejbližší vodní toky, který protékají poblíž lokality, cca 1 km jižním směrem Bočovský potok a cca 750 m severním směrem Lomnický potok.

Lokalita leží na pomezí dvou klimatických oblastí MT3 a CH7. Jedná se o klimatickou oblast mírně teplou a chladnou. U mírně teplé oblasti MT3 průměrné roční teploty kolísají mezi -3 až 17 °C. Průměrné roční srážky se pohybují mezi 250 až 450 mm. U chladné oblasti CH7 průměrně fluktuují roční teploty mezi -3 až 16 °C a průměrné roční srážky se pohybují mezi 350 až 600 mm (Zahradnický – Mackovčín a kol. 2004, 41 – 43). Na jihovýchodní části okresu Doupovských hor je výrazný srážkový stín, v níž celkový roční úhrn srážek v průměru nedosahuje ani 550 mm (Zahradnický – Mackovčín a kol 2004, 186).

Doupovské hory jsou převážně zalesněné (Demek a kol. 2006, 126). Lokalita, se nachází v okrsku Hradišťanská hornatina, je středně zalesněná smrkovými monokulturami a borovo-smrkovými porosty s příměsí buku, dubu, lípy, jasanu, javorů a modřínu, v centrální části rozlehlejší zbytky přirozených bukových porostů, ve vyšších polohách zauímají značnou plochu květnaté louky a pastviny. Vyskytují se zde jeleni, černá a mufloní zvěř (Demek a kol. 2006, 165).

5 HISTORIE OBCE BRAŽEC A HRADU KOSTELNÍ HORKA

K osidlování tohoto území dochází až v průběhu 13. století (Kolektiv autorů 2011, 62). První zmínka o obci Bražec pochází z roku 1289, kdy se uvádí v písemných pramenech, jako svědek, Beneda z Bražce (Kolektiv autorů 2011, 62; Durdík 2008, 15; Hereit 2000, 125). Držitelem hradu byl uveden Hynek z Bražce, a to k roku 1316, kdy byl pozván před zemský soud (Kolektiv autorů 2011, 62; Hereit 2000, 125). Ve stejném roce je poprvé sídlo zaznamenané v písemných pramenech jako tvrz (Durdík 2008, 15). V majetku zemanů z Bražce bylo toto sídlo v držení do počátku

15. století. Je zřejmé, že na něm i sídlili (Durdík 2008, 15). Z písemných pramenů víme, že Hynek z Bražce jmenuje roku 1358 sedm svých bratrů. O Jindřichovi a Ctiradovi, víme, že ještě žili roku 1369 (Hereit 2000, 125). Mezi další členy rodu Bražeckých jsou zmiňováni ještě k roku 1390 Vícemil a k roku 1408 Albert Kojata (Hereit 2000, 125). Od roku 1410 byl Bražec v držení Jana ze Svinavy. V rukách Jindřicha Svinovce je Bražec od roku 1431 (Durdík 2008, 15). V 15. století byla oblast zpustošena husity (Binterová 2005, 6) a dvakrát tudy protáhla křižácká vojska. Jednalo se o dvě křižácké výpravy, a to z roku 1421 a druhá v roce 1427 (Kolektiv autorů 2011, 62). Z těchto výprav jsou zprávy o pustošení krajiny a dobývání hradů, při kterých zdejší kostel i tvrz byly zničeny (Binterová 2005, 6). Tuto skutečnost potvrdil i archeologický výzkum v 80. letech, který doložil zánik sídla požárem, a které již nebylo obnoveno (Durdík 2008, 15). Kolem roku 1480 náležela ves Bražec Jindřichovi III. z Plavna (Binterová 2005, 6) a roku 1510 jí zakoupil Jiří Plick z Plickensteina. Dědičným právem pak přešla na Zedvitze. Další prodej proběhl v roce 1581 Anně Karolíně Colloně, rozené Šlikové. Při tomto prodeji se uvádí, že tu již znovu stála ves, dvůr a tvrz, která byla novostavbou a stála na jiném místě než starší stavba. Tyto statky byly připojeny k Andělské Hoře (Durdík 2008, 15). Od roku 1622 se stal novým pánem Heřman Černín z Chudenic (Hereit 2000, 125). Za jeho držby náležel majetek k panství Stružná (Durdík 2008, 15). K panství Andělská Hora náleželo až do roku 1850 (Binterová 2005, 6; Hereit 2000, 125).

5.1 Hrad Kostelní Horka

Zaniklý malý hrad ležící v sousedství kostela na návrší v části stejnojmenné obce zvané Kostelní Horka na Doupovsku (Durdík 2008, 15). Sídllo leží východně od kostela na výrazném návrší. Velmi dobře se dochovalo nepravidelné oválné hradiště, které má elipsovité tvar (delší osa měří cca 35 m; Kolektiv autorů 2011, 62; Durdík 2008, 15). Obvodová fortifikace je tvořena příkopem a na severní straně i valem před ním. Při archeologických výzkumech v 80. letech byla odkryta situace

v jihovýchodní části vnitřní plochy. Nejstarší zjištěné pozůstatky staveb zde pocházejí ze 13. století. Byla odkryta obvodová kamenná hradba, která dosahovala síly cca 1,7 m a do ní byla na východě vevázána nevelká stavba čtvercového půdorysu o rozměrech 5,5 × 5,5 m s tloušťkou zdiva 1,2 m (Kolektiv autorů 2011, 62; Durdík 2008, 15). Vstup do této stavby prolamoval nádvorní stěnu. Dle názoru vedoucího výzkumů, by se mělo jednat o hradní bránu. Druhá archeologicky zkoumaná stavba v této části areálu a důležitým konstrukčním prvkem tohoto objektu bylo dřevo (Durdík 2008, 15). Při archeologických výzkumech v 80. letech byl nalezen keramický materiál, podle něhož lze datovat počátek hradu do 1. poloviny 13. století (Hereit 2000, 125). Hrad zanikl v průběhu první poloviny 15. století. Jednalo se o zničení působené vojenským zásahem (Kolektiv autorů 2011, 62; Karel – Knoll – Krčmář 2009, 29) a hrad již nebyl znovu obnoven (Hereit 2000, 125). Ve středu areálu pozorujeme jámy, které jsou pozůstatkem nedávných vojenských výkopů z období fungování vojenského újezdu Hradiště (od roku 1953 do současnosti). Sídlo v Bražci bylo doposud považováno za tvrz, o čemž vypovídají i některé písemné prameny. Pokud by toto sídlo bylo takto klasifikováno, jednalo by se o nejstarší stavbu úrovně feudálního sídla, ale tento objekt byl klasifikován jako hrad. Po archeologických výzkumech v 80. letech se dá sídlo v Bražci kvalifikovat, aspoň tedy v jeho nejstarší fázi, jako malý hrad. (Durdík 2008, 15).

6 HISTORIE BĀDÁNÍ

Historie bádání na lokalitě Kostelní Horka je strohá. První zmínka o lokalitě Kostelní Horka pochází od Johanna Gottfrieda Sommera, který ji zmínil ve svém díle *Das Königreich Böhmen: statistisch-topographisch dargestellt*, v 15. svazku s názvem *Elbogner Kreis*, vydaném roku 1847 (Sommer 1847, 161). Dalším, kdo se zmínil o lokalitě, byl August Sedláček. Zahrnul ji do své práce *Hrady, zámky a tvrže království Českého s podtitulkem Plzeňsko a Loketsko* (Sedláček 1905, 39). Prvním

archeologický průzkum zde provedli Josef Kabát a Karel Slepíčka ve spolupráci s Akademií věd NDR. Jednalo se o soupis a vizuální identifikaci opevněných lokalit na území celého Karlovarského kraje (Kabát – Slepíčka 1959). První skutečný archeologický výzkum zde provedl Jiří Klsák v letech 1986 – 1989. V roce 1986 bylo zahájeno jednání s úřadem Vojenského újezdu Hradiště a podařilo se získat povolení pro průzkum archeologických lokalit v jižní části Doupovských hor. Po zjištění stavu a sběru materiálu bylo rozhodnuto, že se zde zahájí záchranné archeologické výzkumy lokalit narušených vojenskou činností (Klsák 1987, 21–22). Při tomto výzkumu byla odkryta třetina východní části hradního areálu (Klsák – Bednář – Tajer 2015). Další archeologické výzkumy proběhly v letech 2015 a 2016, jakožto revize výzkumů Mgr. Jiřího Klsáka, za účelem rozšíření sond s dostatečnou terénní dokumentací a další prospekci.

7 REVIZNÍ ARCHEOLOGICKÉ VÝZKUMY V ROCE 2015 A 2016

Archeologické výzkumy v letech 2015 a 2016 byly prováděny jako revizní výzkumy J. Klsáka z let 1986 – 1989. Hlavním cílem výzkumu byla nová, kvalitní terénní dokumentace lokality, jelikož dokumentace předešlého výzkumu existuje pouze v náčrtcích. Dalším cílem bylo získání nových poznatků o lokalitě, při kterých byly využity metody radiokarbonového datování, geodetické zaměření a letecké snímkování.

7.1 Archeologický výzkum 2015

V první fázi výzkumu byly odstraněny náletové dřeviny z návrší kopce a očištěny jižní části původní plochy. Dále byly dokumentovány odhalené konstrukce. Následně byly situace zdiv a reliкty po vojenské činnosti geodeticky zaměřeny. Severní část sondy II/1986 o rozměrech 800 × 200 cm (nově II/2015), byla začištěna do hloubky dosažené při prvním výzkumu. Odkryv byl prováděn po přirozených vrstvách. Následně

byla situace dokumentována kresebně, fotograficky a geodeticky (Klsák – Bednář – Tajer 2015).

V sondě II/2015 byly dokumentovány tři zděné konstrukce (2001 – 2003) a deset vrstev (200 – 209). V jižní části sondy byla dokumentována zeď objektu o mocnosti 150 cm (2003), která ležela na červené přepálené hlíně (202 = 208). V severní části sondy byla odhalena obvodová hradba (2001). I tato konstrukce ležela na červené přepálené hlíně (202 = 208). Nad obvodovou hradbou, ve východním profilu, byla objevena mladší zděná konstrukce (2002). Zřejmě se jedná o základ mladší zděné konstrukce a byl pouze zachycen její okraj, tvořený destrukcí šesti kamenů, o délce 260 cm a šířce 30 cm (Klsák – Bednář – Tajer 2015).

Ve východním profilu, pod vrstvou drnu (200) o mocnosti cca 10 cm, se nacházela červená vrstva (209) o délce 70 cm a mocnosti 20 cm. Následující vrstva (201) je šedočerná a mocná 10 – 30 cm. Pod touto vrstvou byl nalezen vkop (21), který byl vyplněn vrstvou (206). Jednalo se o základový vkop pro konstrukci (2001). V jižní části mezi vkopem (21) a zdí (2003) byly pozorovány tři vrstvy. Nejvýše položená vrstva (202 = 208) je neostře ohraničená červená hlína. Pod touto vrstvou se nachází černá uhlíkatá vrstva (203), z které byl odebrán vzorek za účelem datování pomocí radiokarbonové metody. Následná třetí vrstva měla hnědou barvu a byla tvořena rozpadem skalního podloží (204). V severní části sondy byla odkryta obvodová hradba (2001), ke které přiléhá vápenná vrstva (207). Pod vápenatou vrstvou se nachází červená vrstva (202 = 208), která není ostře ohraničená. Poslední vrstva (205) byla více méně v celé ploše a vedoucí výzkumu usoudil, že zde byl ukončen původní výzkum (Klsák – Bednář – Tajer 2015).

V západním profilu je situace nejasná a špatně čitelná. Byly zde dokumentovány vrstvy 200, 202 = 208, 204 a 206 (Klsák – Bednář – Tajer 2015).

7.2 Archeologický výzkum 2016

V tomto roce měl být dokončen výzkum z předchozího roku. Hlavním cílem výzkumu bylo jako v předchozím roce získat dostatečnou dokumentaci o poznání lokality a novou dokumentaci lokality pomocí leteckého fotografického snímkování. Dále se pokračovalo v odstraňování náletových dřevin a byla začištěna jižní část odkryté plochy, z původních výzkumů (1986 – 1989). Pokračovalo se v odkrývání sondy II, cílem bylo dosažení hloubky geologického podloží. I v tomto roce se pokračovalo v geodetickém zaměřování, při kterém byla zdokumentována situace zdiva a reliktů po vojenské činnosti. Prostor byl snímkován za pomoci dronu. Jednalo se o kolmé a šikmé snímkování plochy, kterým byl vytvořen fotoplán celého návrší a 3D model lokality (Klsák – Bednář – Tajer 2016).

Výzkum v roce 2016 pokračoval v sondě II/2015 (nově II/2016) s cílem potvrdit, zda původní výzkum dosáhl geologického podloží. Odkryv byl prováděn po přirozených vrstvách a situace byla zdokumentována kresebně, fotograficky i geodeticky (Klsák – Bednář – Tajer 2016).

V sondě II/2016 bylo zdokumentováno pět konstrukcí (2001 – 2005) a třináct vrstev (200 – 213). V jižní části sondy byla odkryta zeď objektu (2003) o šířce 150 cm, která ležela na červené přepálené hlíně (202 = 208). V severní části sondy byla dokumentována obvodová hradba (2004), která byla založena do vrstvy z červeně přepálené hlíny (202 = 208) a byla vymezena výkopem (výplň 213, negativ 22). Před obvodovou hradbou byly v půdorysu odkryty dvě zděné konstrukce (2002 a 2005). Pod nimi se nacházela vrstva 203, která je slučitelná s vrstvou 206. U konstrukcí bylo zdivo kladeno na sucho, ale i přesto se v okolí objevila vrstva 202 = 208 (Klsák – Bednář – Tajer 2016).

Ve východním profilu bylo pod vrstvou drnu (200) o mocnosti cca 10 cm, se nacházela červená vrstva (203 = 206) o délce 70 cm a mocnosti

20 cm. Další vrstva (201) je v barvě šedočerné, o mocnosti 10 – 30 cm. V jižní části mezi vkopem (21) a konstrukcí (2003) byly zaznamenány tři vrstvy. Nejvýše je položena vrstva (202 = 208). Jedná se o červenou hlínu, která neměla ostré ohraničení. Pod ní se nacházela černá uhlíkatá vrstva (203). Vrstva 204 byla v barvě hnědé s příměsí jemné kamenné drtě a nálezy, u které se můžeme domnívat, že se jedná o vyrovnávací navážku. Další vrstva (205) je částečně totožná s vrstvou (204), strukturou jí odpovídá, ale nenacházely se v ní žádné nálezy. Jedná se o samo volný sesuv půdy. Pod touto vrstvou leží vrstva 210, jedná se o jílovitou vrstvu bez nálezů. Pod vrstvou 210 se nachází vrstva 211, která je tvořena rozpadem mateční horniny a pravděpodobně jde o podloží. V jižní části sondy, v západním profilu, se objevuje nad vrstvou 211, vrstva 212, která je považována za vyrovnávací vrstvu pod konstrukcí 2001. Z vrstev a konstrukcí byly odebrány vzorky uhlíků, které byly určeny pro radiokarbonové datování (Klsák – Bednář – Tajer 2016).

V západním profilu je situace obdobná jako v předchozím roce. Podařilo se určit vrstvy 200, 202 = 208, 203 = 206, 204, 205, 210 a 211, část výkopu pro konstrukci 2004 (negativ nečitelný a část výplně 213; Klsák – Bednář – Tajer 2016).

8 ANALÝZA KERAMICKÉHO SOUBORU

Při zpracování souborů bylo přihlíženo k depozičním a postdepozičním procesům, které společně s průběhem archeologického výzkumu přispívají k transformačním změnám archeologického kontextu (Čapek 2010). Keramické zlomky prošly zánikovou transformací a postdepozičními změnami, které souvisejí i s charakterem odpadového areálu, v němž jsou uloženy, tzn., zda se jedná o primární, sekundární či terciární odpad. S tím souvisí i výpovědní hodnota studovaného keramického souboru (Neustupný 2007, 51). Dalším důležitým faktorem při získávání keramických zlomků je metodika výzkumu, ve kterém se odráží skutečný stav nalezeného celku (Macháček 2001, 11). Nalezený

keramický soubor z lokality Kostelní Horka odpovídá vzhledem ke svému uložení ve vrstvách charakteru sekundárního a terciálního odpadu. V některých souborech z vrstev se objevují jako intruze příměsi novověké keramiky (keramiky s glazurou, porcelán – blíže k intruzím např. Nováček 2003). Jejich malé, nepatrné množství vypovídá o procesech, které se na lokalitě odehrály – redepozice nadloží, porušení vkopy mladších objektů, případně i přírodních procesech jako je eroze (Neustupný 2007). Z toho důvodu byla sledována i fragmentarizace zlomků, která může vypovídat o tom, zda keramika představuje spíše sekundární, nebo terciální odpad (Neustupný 2007, 66; Schiffer – Skibo 1989, 101–102)

Při zpracování keramických souborů je nutné počítat i s reprezentativností keramických zlomků. Celkem bylo zpracováno 5 136 zlomků keramiky, přičemž počty zlomků se v jednotlivých vrstvách liší. Pro zpracování statistickou analýzou je nutno mít keramický soubor o minimálním počtu 100 fragmentů (Macháček 2001, 71). Jediná stratigrafická vrstva 213 nedosahuje požadovaného limitu, obsahuje pouze 91 zlomků, ale i přesto byla podrobena statistické analýze.

Stratigrafická jednotka	Počet zlomků
201	1 934
202 = 208	704
203 = 206	494
204	1 587
213	91
2004	326

Tabulka 1.

8.1 Deskriptivní systém a struktura databáze

Výzkum byl prováděn na jedné lokalitě, a proto je pod tímto názvem veden. Byla provedena jednotná evidence keramických nálezů, která je uložena v bednách a inventarizovaných sáčcích, které obsahují prostorové informace: plocha, sonda, sektor, stratigrafická jednotka (srov.

např. Hobl 2014, 48). V roce 2015 a 2016 se jednalo o rozšíření sondy II, z předešlých výzkumů a rozdělení na sektoru, proběhlo až v roce 2016.

8.1.1 Deskripce keramických tříd

Prvním krokem byla deskripce keramických tříd. Třídy byly definovány podle makroskopických postižitelných vlastností keramického materiálu (hrnčířské hmoty) a technologie (vytváření nádob a výpalu; srov. Vařeka 1998, 124). Přesněji byly definovány na základě technologických kvalit. Tyto kvality zahrnují výpal (tvrdost výpalu, charakter výpalu – oxidační/redukční), strukturu keramické hmoty (kompaktnost hmoty, zrnitost, charakter plastické a neplastické složky, množství a velikost neplastických příměsí – ostřivo), úpravu povrchu (textura a modelace, charakter povrchové úpravy) a barvu (na vnějším a vnitřním povrchu, barva na lomu; Nováček 2000, 39). Keramické třídy jsou definovány v rámci regionů a označují se alfanumerickým kódem. První část kódu je alfabetský znak určující keramickou třídu prostorově (Vařeka 1998, 124–125). V tomto případě je alfabetský znak KH, který označuje lokalitu Kostelní Horka. První číslo z čtyřčísli vyjadřuje časové zařazení (Vařeka 1998, 125). Tyto keramické třídy náležejí do období 13. – 14. století a 14. – 15. století a jsou označovány čísly 3 a 4. Následující tři čísla označují příslušnou keramickou třídu (Vařeka 1998, 125). V konečném výsledku budou kódy vypadat následovně, např. KH3001.

U neurčitelných zlomků se nedalo blíže určit, k jakému tvaru nádoby patří (Vařeka 1998, 125), proto byly hodnoceny hromadně, v rámci keramické třídy, ke které náležely. Sledována byla váha (v gramech), počet a velikost fragmentů (fragmentarizace).

Po rozřídění keramických souborů byla použita databáze KERAMIK, původně KLASIFIK. Jedná se o deskriptivní systém, který pracuje v prostředí Microsoft Access (Nováček – Tetour 2003). Tento deskriptivní systém byl vytvořen za účelem studie středověké a novověké

keramiky. Tento fakt platí jak pro prostředí hradů, tak pro jádra historických měst (Břeň – Vařeka – Kašpar 1995, 36). Program KERAMIK využívá formalizované popisy keramiky a výchozím bodem analýzy je keramická třída. Keramická třída je definována, jak výše zmiňuji, makroskopicky postižitelnými vlastnostmi keramického materiálu a technologií kvalit (Břeň – Vařeka – Kašpar 1995, 38). Všechny sledované vlastnosti keramiky se popisují podle jednotného systému. Databáze je strukturována podle klíčových vlastností sledovatelných u všech druhů nálezů, jak u celých nádob, tak u typických a atypických zlomků. U typických zlomků či celých nádob je možno zaznamenat další atributy (např. profilace hrnců), které jsou popisovány systémem vložených tabulek v rámci jednotlivých klíčových vlastností. Databáze KERAMIK představuje systém, ve kterém je sledováno několik rovin s odlišnou mírou kvality, který je uspořádán od nejobecnější informace, postižitelné na každém nálezu či skupině nálezů, až ke zcela detailním informacím (Břeň – Vařeka – Kašpar 1995, 39).

8.2 Keramické třídy

Keramické třídy byly rozděleny podle deskriptivních kritérií: 1. struktura keramické hmoty, 2. úpravy povrchu, 3. výpal a 4. barva.

KH3001

1. Středo zrný (1 mm), četné zrnka hornin a písku, slída (stříbřitá)
2. Krupičkový povrch
3. Velmi tvrdý redukční výpal
4. Na vnitřní i vnější straně odstíny šedé, lom – šedohnědý

KH3002

1. Středo zrný (0,5 – 1,5 mm), dominantní podíl slídy (stříbřitá, středně hrubě drcená), ojediněle písek
2. Jemně drsný povrch (obě strany)

3. Středně tvrdý oxidační výpal, který není příliš kvalitní (mohl být i oxidačně-redukční)
4. Vnější strana světle hnědá, vnitřní strana tmavě hnědá a lom sendvičový efekt

KH3003

1. Jemnozrnný (do 0,5 mm), slída (stříbřitá i místy zlatavá)
2. Hladký povrch
3. Velmi tvrdý oxidačně-redukční výpal
4. Vnější i vnitřní strana světle-šedohnědá, lom je šedý až šedočerný

KH3004

1. Jemnozrnná bez viditelných příměsí, slinutá keramika (jemně plavená hrnčířská hlína)
2. Hladký až leštěný povrch
3. Velmi tvrdý oxidační výpal
4. V odstínech světle bíložluté

KH4001

1. Středozrnný (0,5 – 1,5 mm), bez podílu slídy, zrnka hornin (nerovnoměrně rozmístěné) a ojediněle zrnka písku
2. Vnější strana jemně drsná, vnitřní strana hladká
3. Středně tvrdý oxidační výpal (výskyt sendvičového efektu)
4. Vnitřní i vnější strana okrovo-žlutá, lom okrovo-žlutý

KH4002

1. Středozrnný (do 1,5 mm), ojedinělé zrnka hornin a písku
2. Jemné drsný povrch
3. Středně tvrdý redukční výpal
4. Vnitřní i vnější strana šedomodrá, lom světle šedohnědý

KH4003

5. Jemnozrnny (do 0,5 mm), jen ojediněle zrnka hornin a písku
6. Jemně drsný povrch
7. Středně tvrdý oxidační výpal
8. Vnitřní i vnější strana světle žlutá, lom světle žlutý

8.2.1 Deskripce typologických morfologických kvalit

Dále byla určována morfologie a typologie u typických zlomků. Zlomky, které nesou typologicky určitelné znaky, je možné přiřadit k typu nádoby, ke které náleží. Typické zlomky byly rozděleny na okraje, dna, ucha, držadla, nožky a jiné (srov. Vařeka 1998, 125).

Okraje nádob

Morfologie okrajů patří mezi kvalitativně nejdůležitější hodnocené prvky, díky chronologické citlivosti. Základní členění okrajů je do základních typů a jejich variant. Jestliže je vlastní okraj celý a neporušený, dá se z něj určit typ nádoby (Orton – Tyers – Vince 1993).

Nejvíce byly zastoupené okraje hrnců, které se dají dobře chronologicky určit. Okraje hrnců byly rozděleny do skupin, typů a variant. Předlohou mi byl poskytnutý typář L. Čapka, který je součástí jeho dizertační práce (Čapek 2013). Čísla/kódy okrajů odpovídají vytvořeným typářům, které jsou součástí práce.

Výzdoba

U výzdobných prvků byly rozlišovány základní skupiny (např. ryté rýhy, malování, plastická výzdoba), typy (např. rýhy, vlnice, malované linie, plastické lišty) a jejich varianty (Vařeka 1998, 125). U den byly pozorovány technologické stopy jako, odříznutí hrnčířskou strunou, nebo stopy po podsýpce. Zvláštní kategorii tvoří značky na dnech nádob

(Vařeka 1998, 125). Výzdoba byla rozdělena do jednotlivých typů, skupin a variant. Čísla/kódy výzdobných prvků odpovídají typáři, který je součástí přílohy práce.

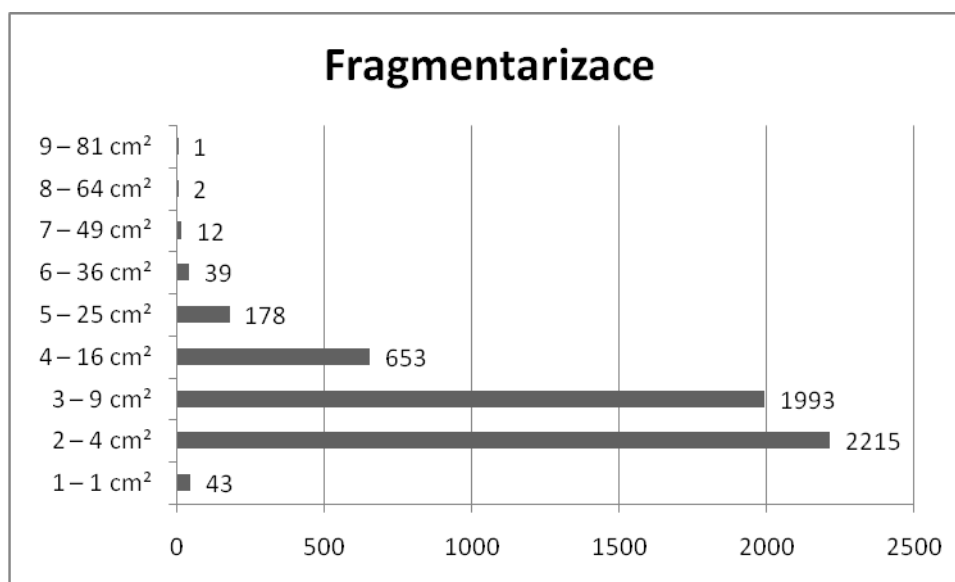
8.3 Fragmentarizace

Keramika, jakožto křehký předmět, podléhá po uložení do odpadního areálu fragmentarizaci. Rozpad keramiky stoupá s počtem depozičních a postdepozičních událostí. Mění se kvantitativní poměry mezi keramickými soubory. Z jednotlivých původně celých tvarů keramiky vzniká často různý počet fragmentů (Neustupný 2007, 50–51). Podle hmotnosti a velikosti zlomků můžeme usuzovat charakter kontextu. Reziduální keramika se od autochtonní liší hmotností i velikostí. Je prokázáno, že intenzita postdepozičních procesů zmenšuje průměrnou velikost a hmotnost střepů (Nováček 2003, 133; Čapek 2013, 116; Evans – Miller 1992, 229–234). Fragmentarizace může zkreslit kvantitativní poměry (blíže Neustupný 2007, 56–57).

8.3.1 Deskripce metrických a hmotnostních vlastností

Plošný rozměr keramických fragmentů byl určován za pomoci šablony. Šablona byla rozdělena do 12 kategorií, o určitých rozměrech. Velikost a kategorie čtverců je rozdělena: 1 – 1 cm², 2 – 4 cm², 3 – 9 cm², 4 – 16 cm², 5 – 25 cm², 6 – 36 cm², 7 – 49 cm², 8 – 64 cm², 9 – 81 cm², 10 – 100 cm², 11 – 121 cm², 12 – 144 cm². Dále byly všechny keramické zlomky váženy. Postup byl následovný, zlomky náležící každé jednotlivé třídě v rámci vrstvy byly hromadně zváženy. Celkem bylo vyhodnoceno 5136 zlomků keramiky. V daném keramickém souboru nebyly zachyceny všechny vytyčené velikostní kategorie. Nebyly zde zastoupené žádné fragmenty kategorií 10 – 100 cm², 11 – 121 cm² a 12 – 144 cm². Nejpočetněji zastoupenými velikostními kategoriemi jsou 2 – 4 cm² a 3 – 9 cm², kterým náleží 2215 a 1993 zlomků. Nejméně zastoupené velikostní kategorie jsou 8 – 64 cm² a 9 – 81 cm², které jsou zastoupeny 2 a 1

fragmentem. Dále jsou zastoupeny dvě kategorie v rámci stovek a to 4 – 16 cm² a 5 – 25 cm², kterým náleží 653 a 178 zlomků. Velikostní kategorie 1 – 1 cm², 6 – 36 cm² a 7 – 49 cm², které jsou v počtu 43, 39 a 12 fragmentů.

Graf 1. Fragmentarizace

8.3.2 Kvantifikace souborů a jejich fragmentarizace

Při výzkumu hradu Kostelní Horka bylo získáno ze sondy 2 celkem 5136 zlomků keramiky o celkové hmotnosti 24 192 g. V sondě 2 bylo rozpoznáno 19 stratigrafických jednotek. Podobné vrstvy byly sloučeny a vyřazeny byly ty, v kterých nebyly žádné keramické zlomky. Keramický materiál se nacházel pouze v stratigrafických jednotkách 201, 202 = 208, 203 = 206, 204, 213 a 2004. Zlomky z každé stratigrafické jednotky byly roztříděny do 7 keramických tříd.

S největším počtem zlomků se setkáváme u stratigrafických jednotek 201 a 204. Stratigrafická jednotka 201 obsahuje 1934 zlomků o hmotnosti 7 620 g. Tato vrstva obsahovala všechny keramické třídy. Třída KH3001 je v počtu 692 zlomků o celkové hmotnosti 2 355 g, KH3002 má celkovou hmotnost 2 666 g s počtem 492 fragmentů, KH3003 s počtem 609 zlomků o hmotnosti 1 923 g, třída KH4001 je v počtu 90 fragmentů a

má hmotnost 427 g, KH4002 s počtem 30 zlomků o hmotnosti 140 g, KH 306 je v počtu 20 zlomků o hmotnosti 108 g a v třídě KH3004 je pouze jeden fragment o hmotnosti 1 g.

Stratigrafická jednotka 201		
Keramická třída	Počet zlomků	Váha (g)
KH3001	692	2 355
KH3002	492	2 666
KH3003	609	1 923
KH3004	1	1
KH4001	90	427
KH4002	30	140
KH4003	20	108

Tabulka 2.

Další stratigrafická jednotka s velkým počtem keramických zlomků je vrstva 204. Jsou zde zastoupené všechny keramické třídy. Keramické zlomky činí 1586, o celkové hmotnosti 7 947 g. Třída KH3001 je zastoupena 629 fragmenty o hmotnosti 2 867 g, KH3002 je v počtu 490 zlomků a mají hmotnost 3 031 g, KH3003 má hmotnost 1 179 g s počtem 310 zlomků, KH4001 o počtu 97 fragmentů o hmotnosti 521 g, KH4002 je v počtu 55 zlomků s celkovou hmotností 313 g, KH 306 je zastoupena pouze 4 fragmenty o hmotnosti 34 g a jako poslední je KH3004 s jedním zlomkem o hmotnosti 2 g.

Stratigrafická jednotka 2004		
Keramická třída	Počet zlomků	Váha (g)
KH3001	629	2 867
KH3002	491	3 031
KH3003	310	1 179
KH3004	1	2
KH4001	97	521
KH4002	55	313
KH4003	4	34

Tabulka 3.

Ostatní stratigrafické jednotky mají již menší počet zlomků, jedná se o vrstvy 2004 a sloučené vrstvy 202 = 208, 203 = 206. Stratigrafická jednotka 213 téměř dosahuje sta zlomků.

Ve sloučených vrstvách 202 = 208 byl keramický soubor zastoupen v počtu 704 fragmentů o celkové hmotnosti 3 354 g a jedná se o 5 keramických tříd. Třída KH3001 má celkovou hmotnost 893 g s počtem 230 zlomků, KH3002 je v počtu 231 fragmentů o hmotnosti 1 464 g, KH3003 obsahuje 99 zlomků o hmotnosti 293 g, třída KH4001 je v počtu 102 zlomků o celkové hmotnosti 510 g a KH4002 má celkovou hmotnost 140 g s počtem 28 zlomků.

Stratigrafická jednotka 202 = 208		
Keramická třída	Počet zlomků	Váha (g)
KH3001	230	893
KH3002	231	1 464
KH3003	99	293
KH4001	102	510
KH4002	28	140
KH4003	14	54

Tabulka 4.

Keramický soubor ve sloučené stratigrafické jednotce 203 = 206 má hmotnost 3 046 g v počtu 494 zlomků. Je zde obsaženo 6 keramických tříd. Třída KH3001 je v počtu 156 fragmentů o hmotnosti 884 g, KH3002 je zastoupena v 159 zlomcích o celkové hmotnosti 1 225 g, KH3003 má hmotnost 573 g o počtu 125 fragmentů, třídě KH4001 náleží 34 zlomků o celkové hmotnosti 243 g, KH4002 je v 17 fragmentech o hmotnosti 115 g, poslední zastoupená třída KH4003 je pouze ve 3 zlomcích o celkové hmotnosti 6 g.

Stratigrafická jednotka 203 = 206		
Keramická třída	Počet zlomků	Váha (g)
KH3001	156	884
KH3002	159	1 225
KH3003	125	573

KH4001	34	243
KH4002	17	115
KH4003	3	6

Tabulka 5.

Statigrafická jednotka 213 obsahuje 91 zlomků o celkové hmotnosti 514 g. Je v ní zastoupeno 5 keramických tříd. Třída KH3001 má celkovou hmotnost 133 g v počtu 33 fragmentů, KH3002 je v počtu 10 zlomků o hmotnosti 206 g, KH3003 je zastoupena v 7 zlomcích o hmotnosti 56 g, KH4001 náleží 4 fragmenty o hmotnosti 96 g a třídě KH4002 náleží 3 zlomky o celkové hmotnosti 23 g.

Stratigrafická jednotka 213		
Keramická třída	Počet zlomků	Váha (g)
KH3001	33	133
KH3002	10	206
KH3003	7	56
KH4001	4	96
KH4002	3	23

Tabulka 6.

Poslední zjištěnou stavební vrstvou je vrstva 2004, ve které bylo zachyceno 326 zlomků o celkové hmotnosti 1 711 g a je zde zastoupeno 5 keramických tříd. Třídě KH3001 náleží 107 zlomků o hmotnosti 465 g, KH3002 je v počtu 82 fragmentů o hmotnosti 530 g, třída KH3003 je zastoupena 57 zlomky o celkové hmotnosti 182 g, KH4001 má hmotnost 488 g v počtu 69 fragmentů a třídě KH4002 náleží 11 zlomků o hmotnosti 46 g.

Stratigrafická jednotka 2004		
Keramická třída	Počet zlomků	Váha (g)
KH3001	107	465
KH3002	82	530

KH3003	57	182
KH4001	69	488

Tabulka 7.

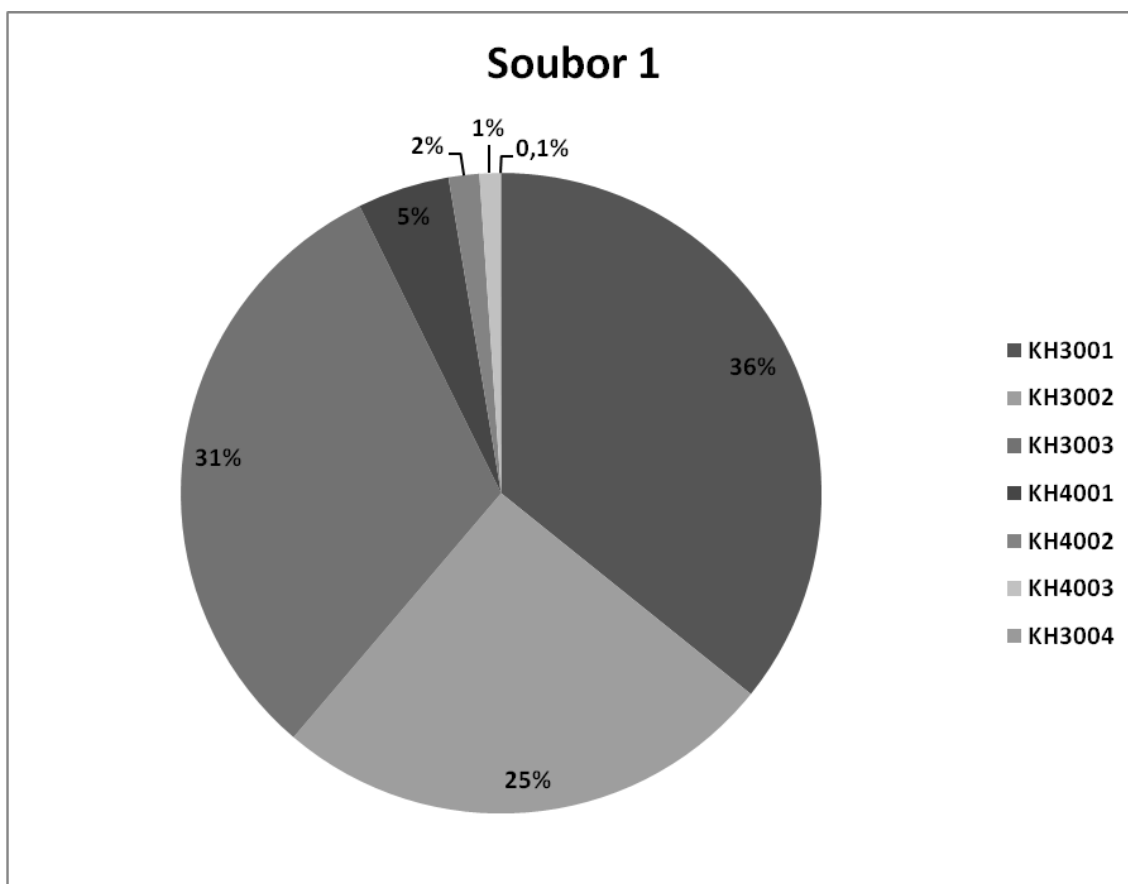
8.4 Analýza keramických souborů

Keramické soubory (keramické celky) jsou shlukem keramických zlomků, které představují složení jednotlivých prostorově stratifikovaných kontextů. Archeologický kontext tvoří soubor artefaktů, pocházející z určité prostorově ohraničené stratigrafické jednotky (Čapek 2013). Některé vrstvy byly díky své podobnosti sloučeny. Stratigrafické soubory jsou označovány pořadovým číslem, které odpovídá jejich logickému ukládání, například soubor 1 odpovídá mladší vrstvě. Poslední dva soubory jsou tvořeny keramickým materiálem pocházejícím ze vkopu (213) a stavební konstrukce (2004). Okrajově budou v rámci souborů zmíněny ostatní nalezené artefakty. V nalezených keramických souborech je zastoupeno 7 keramických tříd. Profilace nádob bude popisována v rámci skupiny, ke které náleží. Dále se nacházely přepálené střepy, keramika s glazurou a v jednom případě porcelán, které jsou řazeny mezi intruze. Střepy, které prošly žářem, byly nalezené ve vrstvách 201, 202, = 206 a 204. Keramika s glazurou byla identifikována ve vrstvě 201 a 202. Ve vrstvě 202 byl nalezený jeden střep porcelánu. Keramika s glazurou a porcelán jsou druhotnou příměsí, zanesenou při postdepozičních procesech, a nebudou zahrnuty do zpracovaného materiálu.

Soubor 1

Tento soubor pochází z vrstvy 201. Celkem je tvořen 1934 zlomky o hmotnosti 7 620 g. Dále byly nalezeny kosti, přezka, struska a železné předměty. Vrstva obsahuje 7 keramických tříd. Nejpočetněji zastoupenou třídou je velmi tvrdá redukční třída KH3001 (36 %), následuje jí středně tvrdá oxidační třída KH3003 (31 %). Třetí nejpočetnější keramická třída je velmi tvrdá oxidačně-redukční keramika KH3002 (25 %). Ostatní třídy jsou

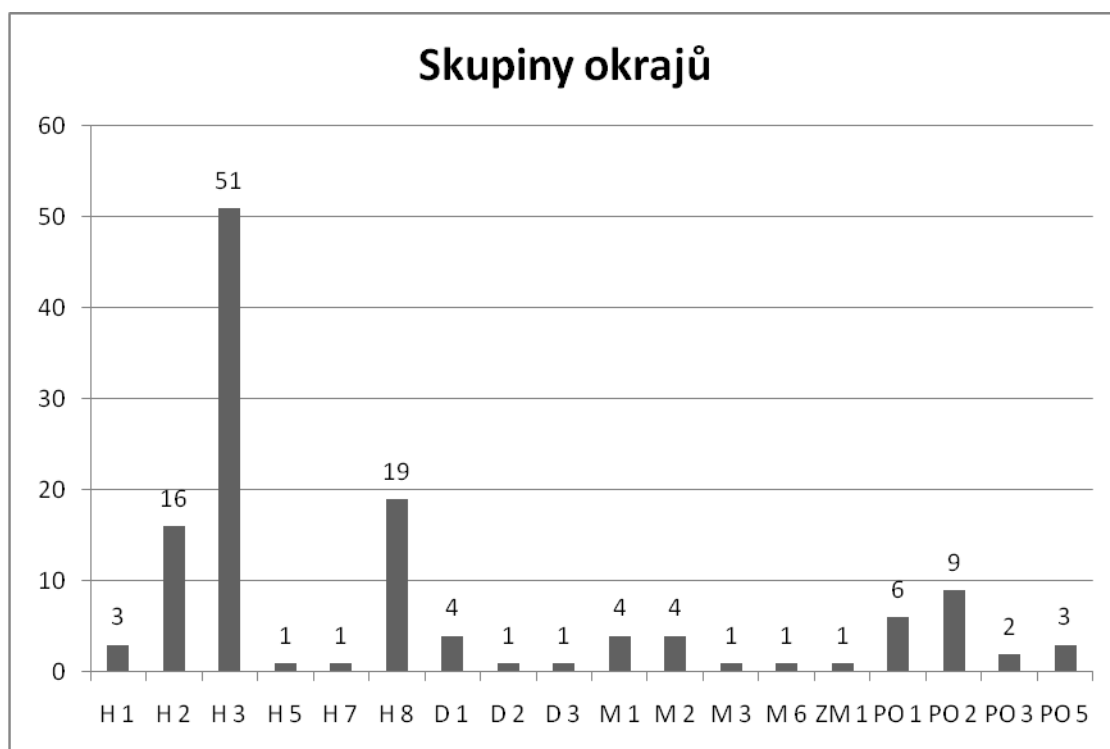
zastoupeny řídce. Jedná se o oxidační třídy KH4001 (5 %), KH4003 (1 %), KH3004 (0,1 %) a redukční třída KH4002 (2 %).

Graf 2. Zastoupení keramických tříd v souboru 1

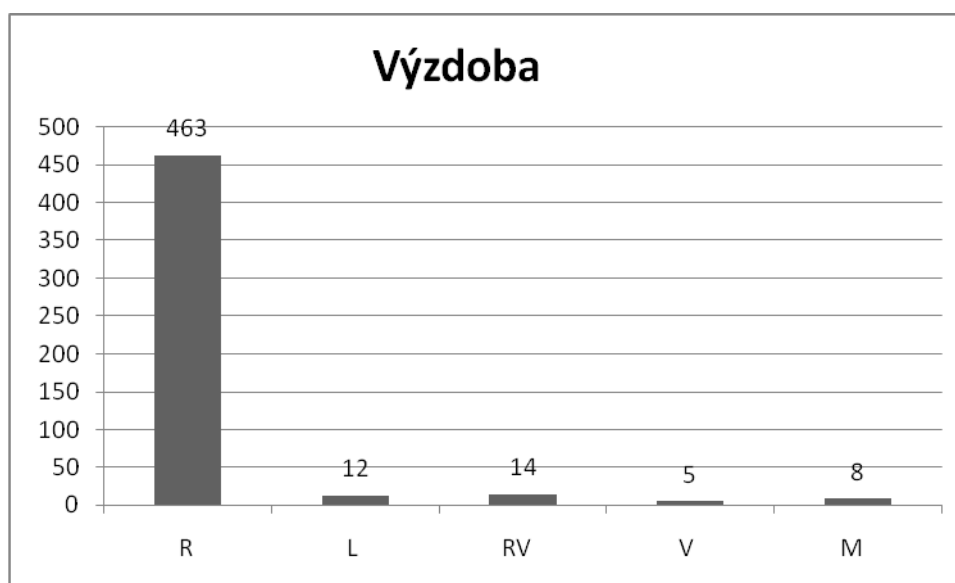
V souboru je nejčastěji identifikovaným keramickým tvarem okraj. Dominují okraje hrnců, kterých je 91 kusů. Nejčastějším typem profilace jsou skupiny okrajů vytažených, pod označením H 3 (51 kusů) a okrajové profilace do okruží, pod označením H 8 (19 kusů). Dalšími zastoupenými skupinami okrajů hrnců jsou vně vyhnuté a jednoduše profilované okraje, H 1 (3 kusy); vně vyhnuté, zesílené okraje, H 2 (16 kusů); H 5, vně vyhnuté okraje (1 kusy) a okraje s ústím šikmo vně vyhnutým, H 7 (1 kus). Dále byly zastoupené skupiny džbánů, jedná se o okrajové profilace do okruží s lištou, D 1 (4 kusy); okrajové profilace do okruží, nahoře zaoblené okraje, D 2 (1 kus); a okrajové profilace do okruží, nahoře prožlabené, D 3 (1 kus); skupiny mís rozšířených okrajů, M 1 (4 kusy); okraje zesílené, M 2 (4 kusy); kyjovitě rozšířené, nahoře prožlabené

okraje, M 3 (1 kus); okraje s ústím a vodorovně vyloženým, M 6 (1 kus); a jeden okraj zvoncovité misky (ZM 1). Posledními nacházenými tvary okrajů jsou okraje zvoncovitých poklic. Jejich skupiny jsou PO 1 (6 kusů), PO 2 (9 kusů), PO 3 (2 kusy) a PO 5 (3 kusy). V tomto keramickém souboru byly dvě dna a jedno ucho.

Graf 3. Zastoupení skupin okrajů v souboru 1

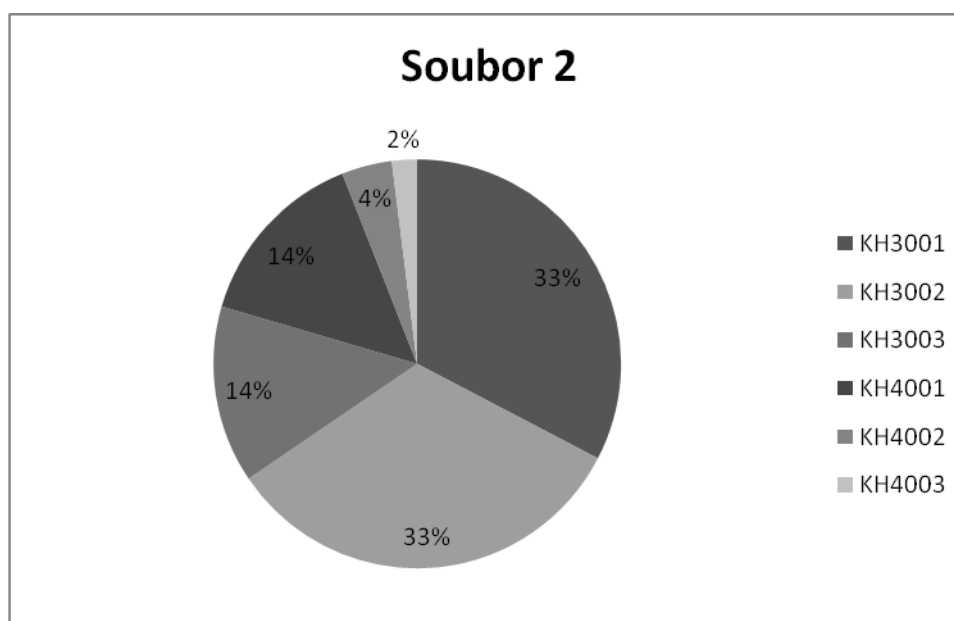
Výzdoba byla identifikována na 502 střepů a okrajů, převážně se jedná o rytou výzdobu od rytých rýh, vlnic, geometrických motivů až po šroubovici, kterých je 463 kusů (R 1–11). Plastická tzv. lišta má oblý průřez a byla jedna nebo zdvojená, v počtu 12 kusů (L 1). V tomto souboru se objevovaly vrypy a vseky a byly zaznamenány na 5 kusech (V 1–2). Kombinace rytých rýh, vlnic a vrypů či vseků byly pozorovány na 14 střepích (RV 1–2). Červené malování v podobě čar bylo na 8 kusech (M 1).

Graf 4. Zastoupení výzdoby v souboru 1

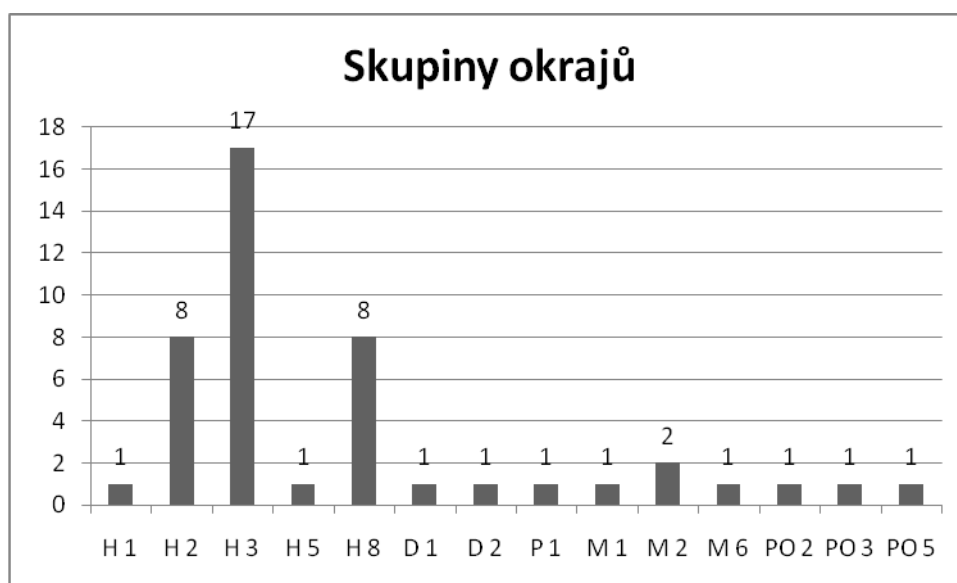
Soubor 2

Tento keramický soubor pochází ze sloučených vrstev 202 = 208 a celkem v něm bylo vyzvednuto 704 zlomků o hmotnosti 3 354 g. Dalšími nalezenými artefakty byly kosti, kov, malta, patrona, mazanice, struska a železné předměty. V této vrstvě bylo zastoupeno 6 keramických tříd. Nejpočetněji byly zastoupené dvě keramické třídy a to velmi tvrdá redukční třída KH3001 (33 %) a středně tvrdá oxidační třída KH3002 (33 %). Dalšími početněji zastoupenými keramickými třídami jsou velmi tvrdá oxidačně-redukční třída KH3003 (14 %) a středně tvrdá oxidační třída KH4001 (14 %). Zbylé dvě třídy jsou zastoupeny v málem počtu, jedná se o středně tvrdou redukční keramiku KH4002 (4 %) a středně tvrdou oxidační třídu KH4003 (2 %).

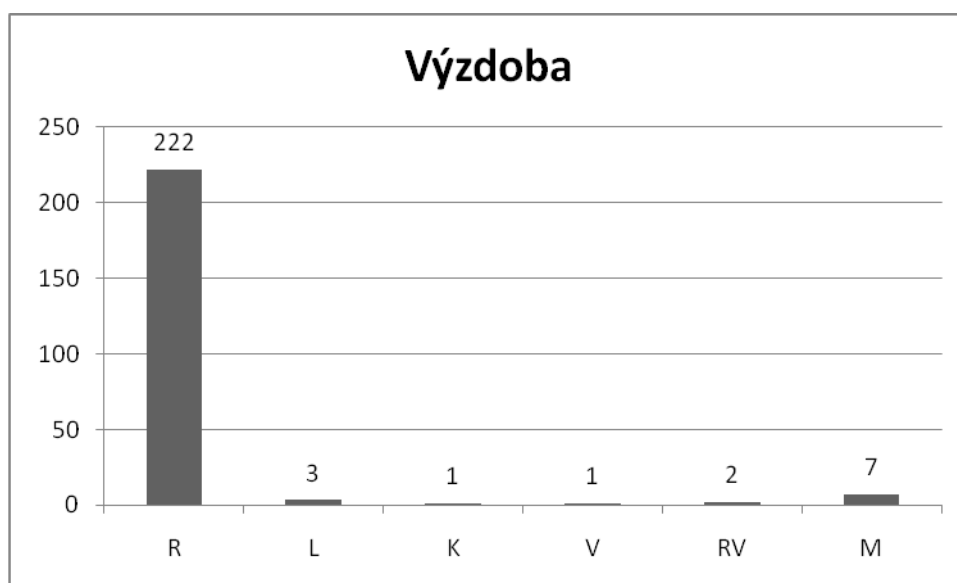
Graf 5. Zastoupení keramických tříd v souboru 2

I v tomto souboru byly nejvíce zastoupené skupiny okrajů hrnců, jejich celkový počet činí 35 kusů. Nejčastěji byla identifikována skupina vytažených okrajů, pod značením H 3, v počtu 17 kusů. Dalšími zastoupenými skupinami hrnců jsou okraje jednoduché profilace, H 1 (1 kus); H 2, vně vyhnuté, zesílené okraje (8 kusů); vně vyhnuté okraje, H 5 (1 kus); a okrajové profilace do okruží H 8 (8 kusů). Džbány jsou zastoupeny skupinami okrajů, okrajové profilace do okruží s lištou, D 1 (2 kusy); a okrajové profilace do okruží, nahoře zaoblené, D 2 (1 kus). V souboru byl nalezen jeden okraj poháru, jedná se o skupinu svislých, mírně zesílených okrajů, P 1. Okraje mís jsou reprezentovány skupinami rozšířených okrajů, M 1 (1 kus); zesílených okrajů M 2 (2 kusy); a okrajů s ústím vodorovně vyloženým, M 6 (1 kus). Dalšími skupinami okrajů jsou okraje zvoncovitých poklic, které nesou znaky následujících skupin: PO 2 (1 kus), PO 3 (1 kus) a PO 5 (1 kus). Dále bylo identifikováno 31 den a jedna úchytka.

Graf 6. Zastoupení skupin okrajů v souboru 2

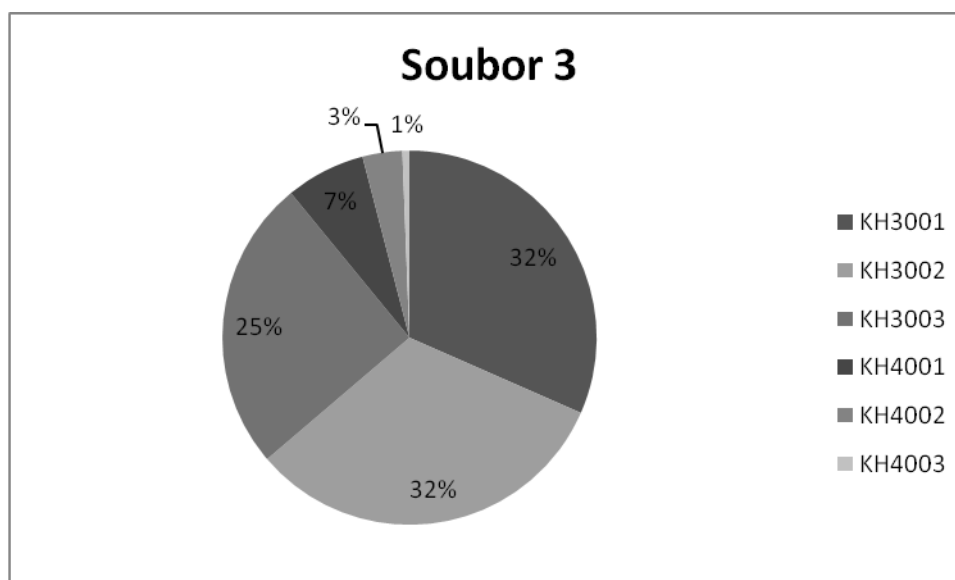
Výzdobné prvky byly na 236 střepech a okrajích. Jako u předchozího souboru bylo nejvíce zastoupených střepech s rytou výzdobou, jedná se o ryté rýhy, vlnice, geometrické motivy a šroubovice, v počtu 222 kusů (R 1–11). Plastická lišta oblého průřezu byla identifikována na 3 střepech (L 1). Po jednom kuse byla výzdoba na střepech kolkem (K 1) a vrypem (V 1). Kombinace rytých rýh, vlnic a vrypů či vseků byly identifikovány na 2 kusech (RV 1–2). Výzdoba červenými malovanými čárami bylo na 7 střepech (M 1).

Graf 7. Zastoupení výzdoby v souboru 2

Soubor 3

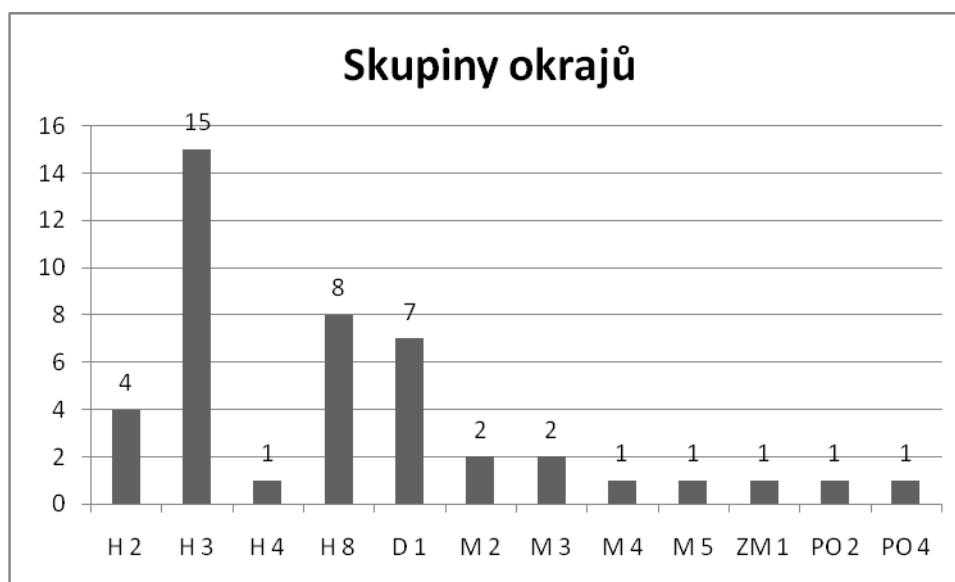
Keramický soubor 3 pochází ze sloučených vrstev 203 = 206. Tyto vrstvy obsahovaly 494 zlomků keramiky o hmotnosti 3 046 g, které patří do 6 keramických tříd. I v této vrstvě byly nalezeny ostatní artefakty, jednalo se o kosti, mazanici, kov – měď a strusku. Dvě nejvíce zastoupené keramické třídy jsou velmi tvrdá redukční třída KH3001 (32 %) a středně tvrdá oxidační KH3002 (32 %). Následuje je velmi tvrdá oxidačně-redukční třída KH3003 (25 %). Nejméně zastoupenými keramickými třídami jsou středně tvrdé oxidační třídy KH4003 (1 %), KH4001 (7 %) a středně tvrdá redukční třída KH4002 (3 %).

Graf 8. Zastoupení keramických tříd v souboru 3

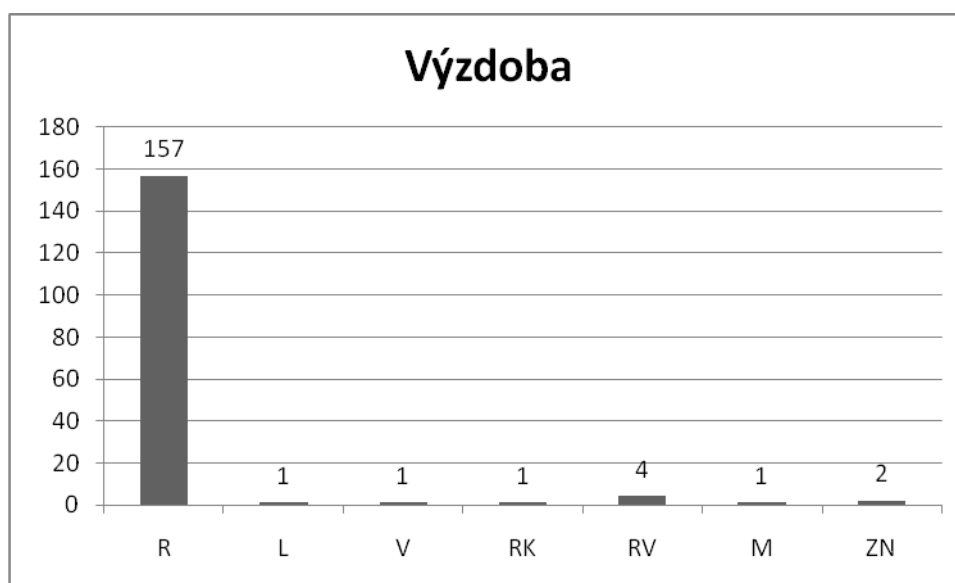
V těchto vrstvách dominují okraje hrnců a to v počtu 28 kusů. Nejpočetnější skupina okrajů jsou vytažené okraje, H 3 (15 kusů). Další rozpoznané skupiny jsou okrajové profilace do okruží, H 8 (8 kusů); vně vyhnuté, zesílené okraje, H 2 (4 kusy); a vně vyhnutý, zesílený, nahoře seříznutý okraj, H 4 (1 kus). Okraje džbánů jsou reprezentovány skupinou okrajové profilace do okruží s lištou, D 1, a to v počtu 7 kusů. Další skupiny okrajů reprezentují mísy, jedná se o zesílené okraje, M 2 (2 kusy); kyjovitě rozšířené, nahoře prožlabené okraje, M 3 (2 kusy); okraj kyjovitě rozšířený, M 4 (1 kus); okraj symetricky, oble rozšířený, M 5 (1 kus); a

jeden okraj zvoncovité misky, ZM 1. Okraje zvoncovitých pokliček jsou dva, a to jeden pro skupinu PO 2 a druhý pro skupinu PO 4. Dna jsou zastoupena ve 26 kusech a ucho v jednom.

Graf 9. Zastoupení skupin okrajů v souboru 3

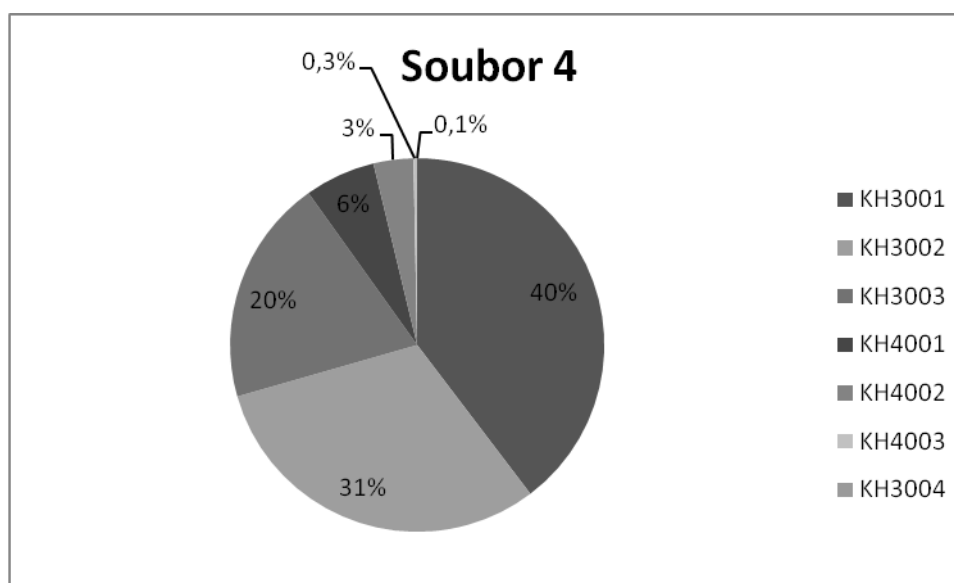
Výzdoba byla na 167 střepech a okrajích. Jako u předešlých souborů převládá výzdoba rytou rýhou, vlnicí, geometrickými motivy a šroubovicí a nachází se na 157 střepech (R 1–11). Dále tu máme jednu plastickou lištu oblého průřezu (L 1), jednu výzdobu vrypy (V 1), jednu červené malování čarou (M 1) a jednu kombinaci kolku, rýh a vlnice (RK 1). Kombinace rýh vrypů či vseků byl identifikován na 4 střepech (RV 1–3). Na dvou střepech je hrnčířská značka na dně ve tvaru kříže v kruhu (ZN 1).

Graf 10. Zastoupení výzdoby v souboru 3

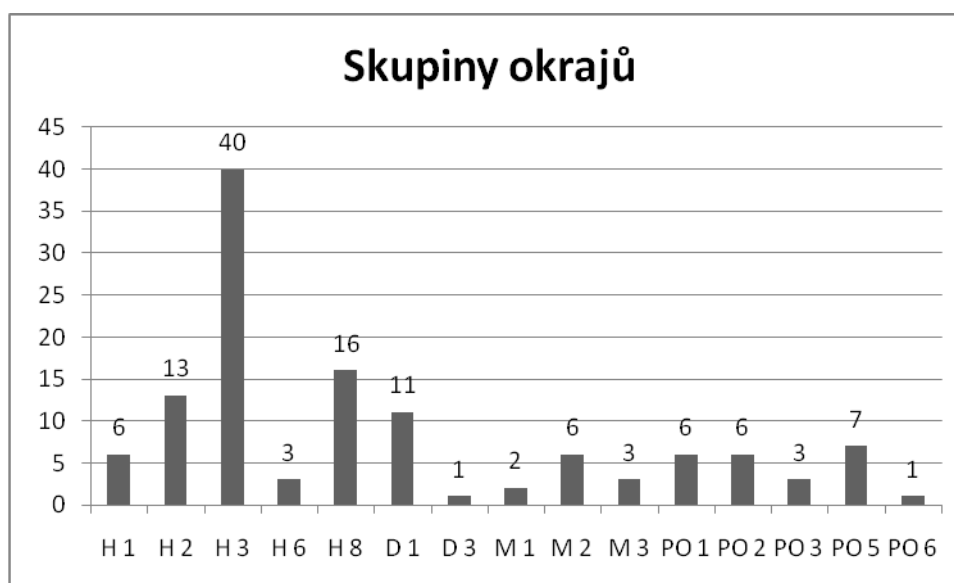
Soubor 4

Tento soubor pochází ze stratigrafické jednotky 204. Tato vrstva obsahuje 1587 zlomků o hmotnosti 7 947 g. Zastoupeno bylo všech 7 keramických tříd. Z ostatních artefaktů jsou zastoupené kosti, vápenec, mazanice, malta a železné předměty. Nejpočetněji zastoupenou keramickou třídou, je velmi tvrdá redukční třída KH3001 (40 %), následuje jí středně tvrdá oxidační třída KH3002 (31 %). Dále jsou zastoupeny třídy velmi tvrdá oxidačně-redukční KH3003 (20 %) a středně tvrdá oxidační třída KH4001 (6 %) a středně tvrdá redukční třída KH4002 (9 %). Pod jedno procento se zařadily oxidační třídy KH4003 (0,3 %) a KH3004 (0,1 %).

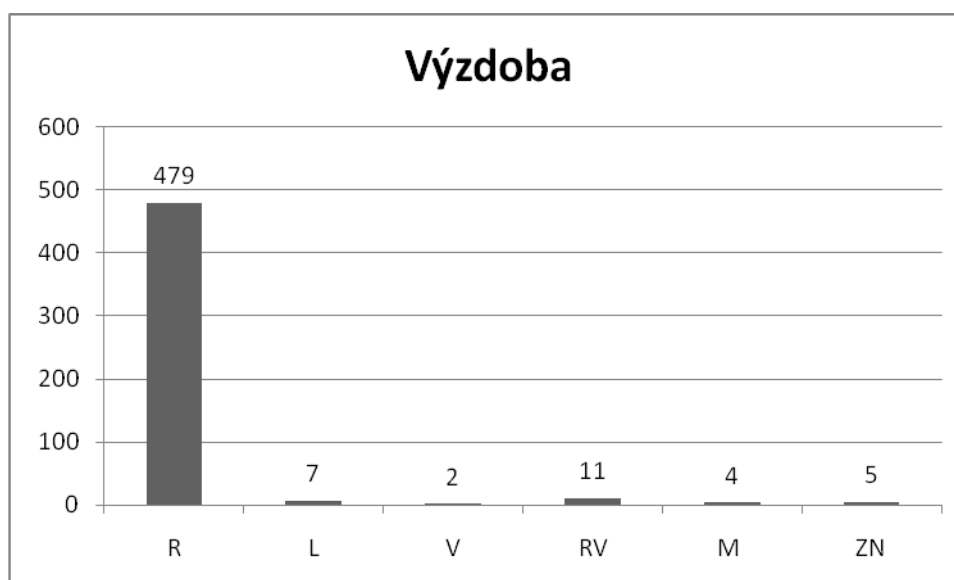
Graf 11. Zastoupení keramických tříd v souboru 4

I v této vrstvě dominují okraje hrnců, v počtu 80 kusů. Nejčastější skupinou okrajů hrnců jsou vytažené okraje, pod označením H 3, v počtu 40 kusů. Dále jsou zastoupené skupiny okrajů hrnců vně vyhnuté a jednoduché profilace, H 1 (6 kusů); vně vyhnuté, zesílené okraje, H 2 (13 kusů); okraje vodorovně vyložené, H 6 (3 kusy); a okrajové profilace do okruží, H 8 (18 kusů). U džbánů byly rozpoznány dvě skupiny okrajů, skupina okrajové profilace do okruží s lištou, D 1 (9 kusů), a skupina okrajové profilace do okruží, nahoře prožlabené, D 3 (1 kus). Okraje mís byly zastoupeny skupinami: rozšířené okraje, M 1 (2 kusy), zesílené okraje, M 2 (6 kusů), a kyjovitě rozšířené, nahoře prožlabené okraje, M 3 (3 kusy). Okraje zvoncovitých pokliček byly zastoupené skupinami PO 1 (6 kusů), PO 2 (6 kusů), PO 3 (3 kusy), PO 5 (7 kusů) a skupinou plochých okrajů pokliček PO 6 (1 kus). Soubor dále obsahoval 51 fragmentů den a 1 ucho.

Graf 12. Zastoupení skupin okrajů v souboru 4

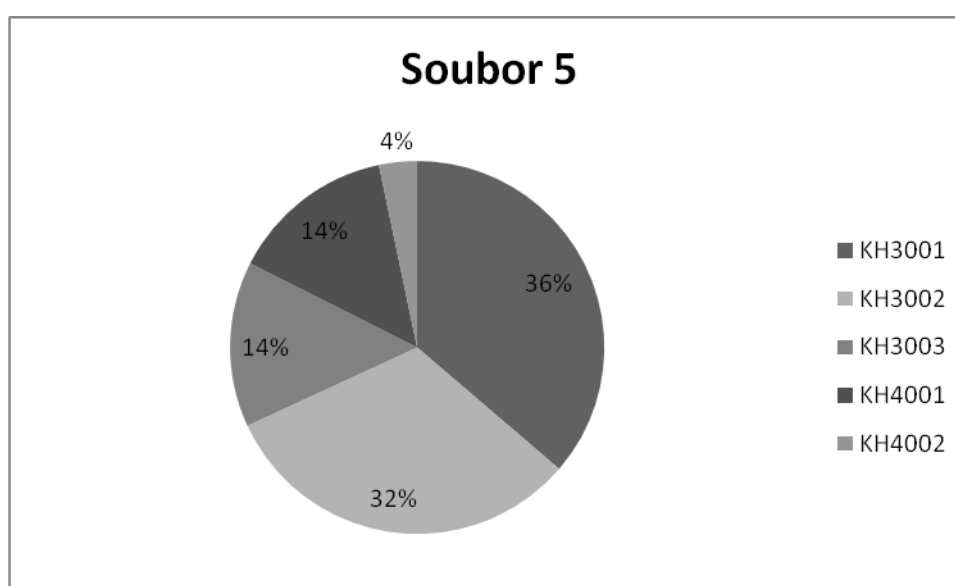
Výzdobné prvky byly identifikované na 508 střepech a okrajích. Nejčastěji se objevuje výzdoba rytou rýhou, vlnicí, geometrickými motivy a šroubovicí a to na 479 střepech (R 1–11). Dále je v souboru 7 střepů s oblou plastickou lištou (L 1), vrypy a vseky jsou na 2 střepech (V 1–2) a červené malování čarou je na 4 fragmentech (M 1). Kombinace rýh, vseků či vrypů je identifikována na 11 střepech (RV 1–4). Na pěti střepech je hrnčířská značka ve tvaru kříže v kruhu (ZN 1).

Graf 13. Zastoupení výzdoby v souboru 4

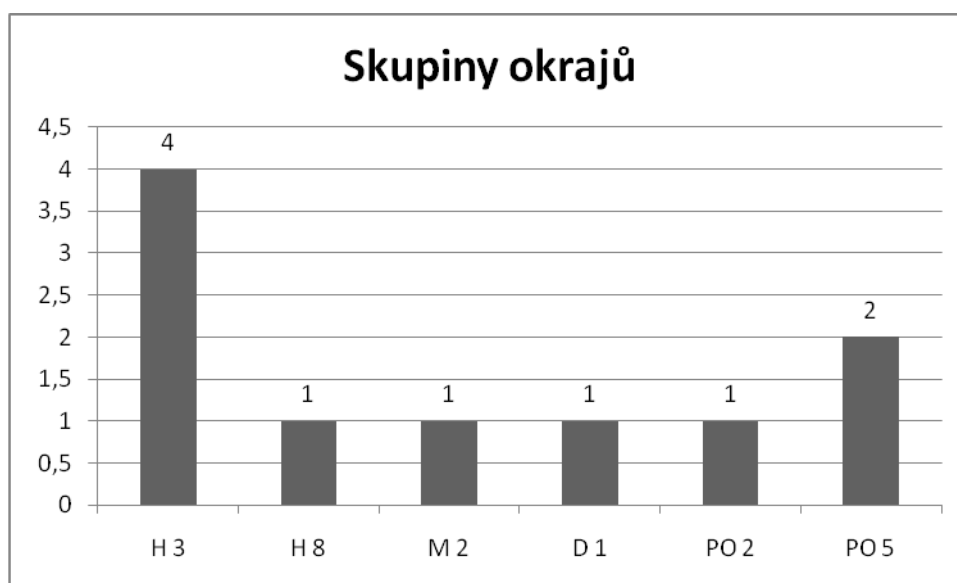
Soubor 5

Tento keramický soubor obsahuje nejméně nalezených zlomků. Vrstva 213 (vkop) obsahuje 91 zlomků o hmotnosti 514 g, které náleží 5 keramickým třídám. Z ostatních nálezů jsou zastoupeny železné předměty a malta. Nejvíce zastoupenou keramickou třídou je velmi tvrdá redukční třída KH3001 (58 %). Další identifikované keramické třídy jsou oxidační KH3002 (18 %) a KH4001 (7 %). Z redukčních tříd je zastoupena třída KH4002 (5 %) a oxidačně-redukční keramika KH3003 (12 %).

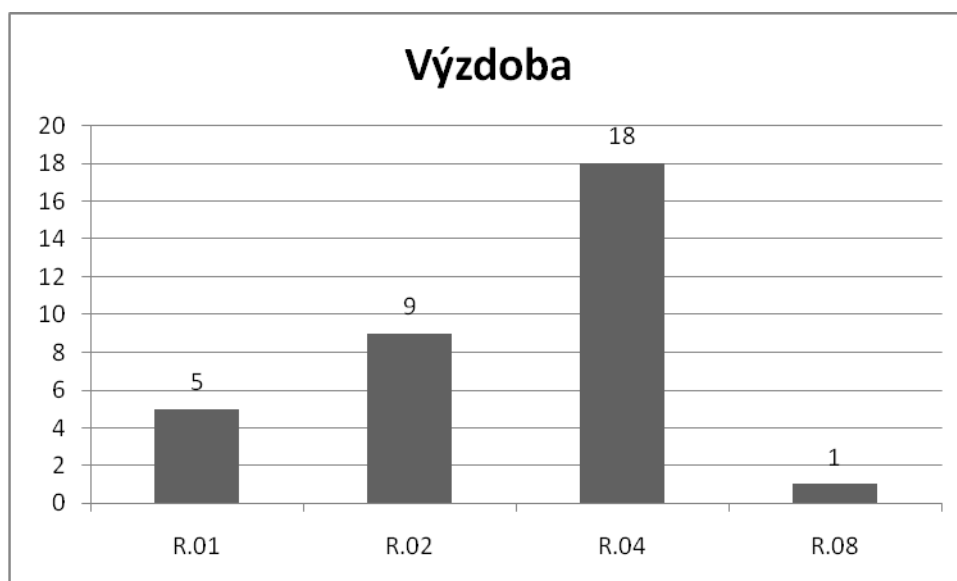
Graf 14. Zastoupení keramických tříd v souboru 5

V tomto souboru jsou zastoupeny dvě skupiny okrajů hrnců, jedná se o vytažené okraje, H 3 (4 kusy), a okrajové profilace do okruží, H 8 (1 kus). U mís byla rozpoznána jedna skupina zesílených okrajů, M 2 (1 kus). Dále byla identifikována skupina džbánů okrajové profilace do okruží s lištou, D 1 (1 kus), a dvě skupiny zvoncovitých poklic, PO 2 (1 kus) a PO 5 (2 kusy). V tomto souboru bylo identifikováno 7 den.

Graf 15. Zastoupení skupin okrajů v souboru 5

Výzdoba byla na 33 střepech a jedná se o rytou výzdobu, přesněji ryté rýhy, vlnice a šroubovice (R 1, 2, 3 a 8).

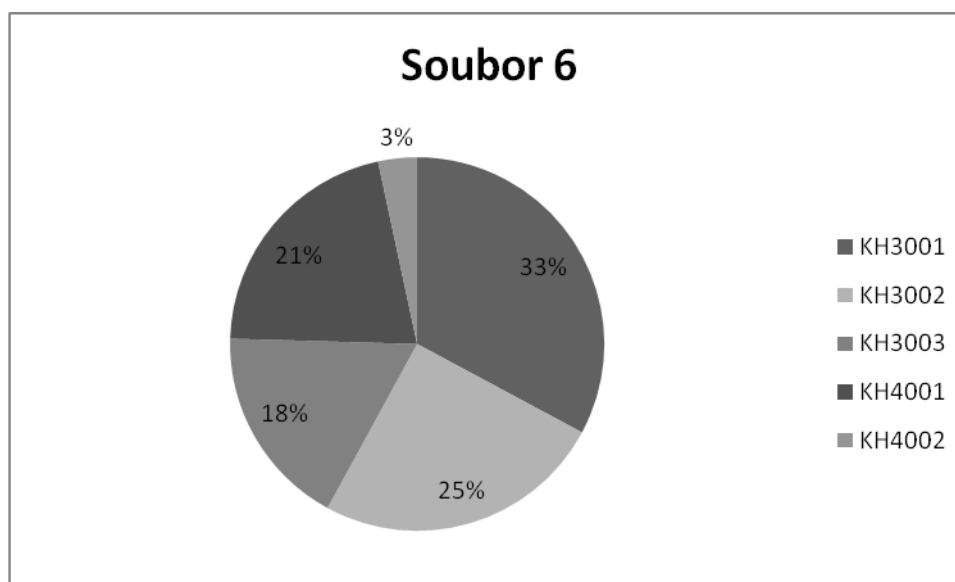

Graf 16. Zastoupení výzdoby v souboru 5

Soubor 6

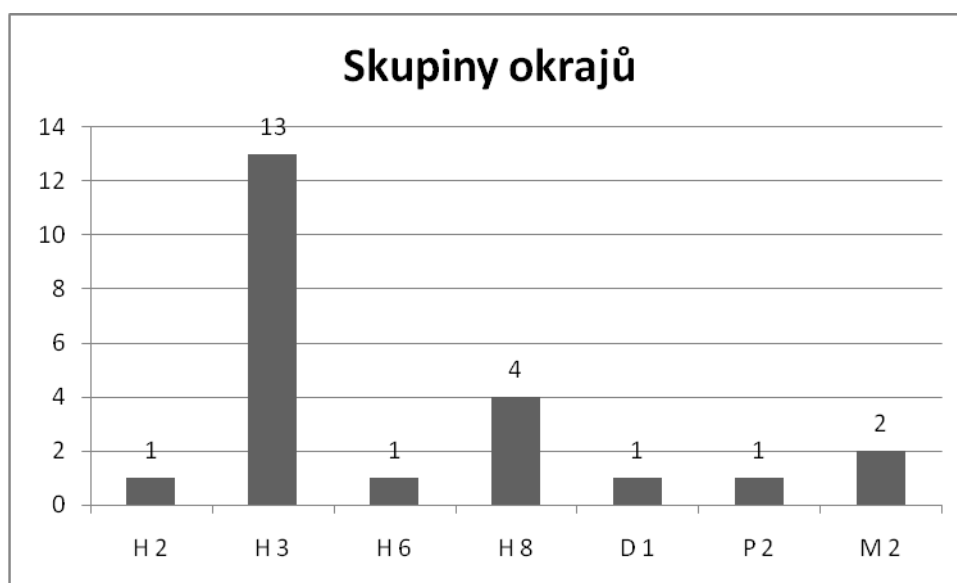
Ve vrstvě stavební konstrukce 2004 bylo nalezeno 326 zlomků o hmotnosti 1 711 g. Tato vrstva obsahovala 5 keramických tříd. Ostatní nálezy zahrnovaly kosti, mazanici, maltu a železné předměty. Nejpočetnější keramickou třídou je velmi tvrdá redukční třída KH3001 (33

%). Dalšími zastoupenými keramickými třídami jsou oxidační třídy KH3002 (25 %) a KH4001 (21 %). Oxidačně-redukční keramická třída KH3003 je zastoupena v 18 %. Nejméně zastoupenou keramickou třídou je redukční třída KH4002 (3 %).

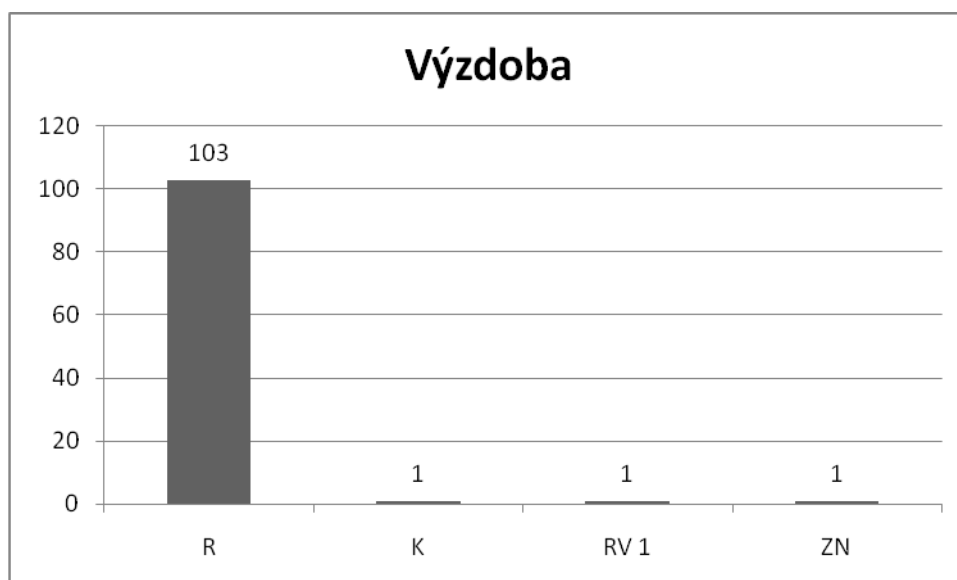
Graf 17. Zastoupení keramických tříd v souboru 6

V tomto souboru byly identifikovány čtyři skupiny okrajů hrnců (19 kusů). Nejvyšší počet má skupina okrajů s vytažením, H 3 (13 kusů). Další skupiny okrajů jsou: vně vyhnutý, zesílený okraj, H 2 (1 kus), vodorovně vyložený okraj H 6 (1 kus) a okrajové profilace do okruží, H 8 (4 kusy). Okraje džbánů jsou zastoupeny jednou skupinou, a to okrajové profilace do okruží s lištou, D 1 (1 kus). Skupiny pohárů jsou reprezentovány jednou skupinou okrajů, jedná se o profilaci do okruží, P 2 (1 kus). U mís byla rozpoznána skupina zesílených okrajů M 2 (2 kusy). Dalšími identifikovanými tvary nádob jsou dna (12 kusů).

Graf 18. Zastoupení skupin okrajů v souboru 6

Nejčastějším výzdobným prvkem je výzdoba rytou rýhou, vlnicí, geometrickými motivy a šroubovicí. Tato výzdoba byla zaznamenána na 103 střepech (R 1, 2, 4, 5, 8, 9 a 11). Dále se objevila výzdoba kolkem (K 1; 1 kus), kombinace rytých rýh a vrypů (RV 1; 1 kus) a hrnčířská značka na dně ve tvaru kříže v kruhu (ZN 1; 1 kus).

Graf 19. Zastoupení výzdoby v souboru 6

9 SYNTÉZA KERAMICKÝCH SOUBORŮ

Nalezený keramický soubor se dá rozdělit do dvou horizontů. Při jejich rozdělování se přihlíželo k morfologickým a technologickým vlastnostem.

9.1 Horizont A

Horizont A odpovídá období 13. – 14. století. Jsou zde zastoupeny všechny stratigrafické jednotky (201, 202 = 208, 203 = 206, 204, 213 a 2004). Patří sem keramické třídy KH 3001 – 3004, které tvoří 4 521 zlomků. Jedná se o střední a velmi tvrdé redukční i oxidační výpaly a jejich kombinace. Keramická hmota je tvořena jemnozrnným a středozrnným materiálem, s viditelnou příměsí šupinek slídy. Barva střepu je v odstínech šedé, šedohnědé a hnědé. K tomuto horizontu se váže i importovaná keramika z Německa (Bavorsko, Sasko, tzv. Pfeifenton), která se řadí ke slinuté keramice, má hladký až leštěný povrch a je v odstínech světle bíložluté. Tato kolonizační keramika zastupuje pouze malé procento v nálezovém souboru. V tomto horizontu převládá keramická třída KH3001 v počtu 1 847 zlomků. Dále ji následují keramické třídy KH3002 s 1 484 kusů a KH3003 s 1 213 zlomků. Keramická třída KH3004 se v horizontu vyskytla vzácně a to po 2 kusech.

Z morfologického hlediska převažují okraje hrnců, kterých bylo identifikováno 217 kusů. Nejdominantnější skupinou je skupina H 3, která je rozdělena do šesti variant. Varianta vzhůru vytažených tzv. římsových okrajů H 3.6 se vyskytla v tomto horizontu v počtu 46 kusů a řadí se do 2. poloviny 13. století. Do období 13. století patří i ostatní varianty této skupiny. Jedná o varianty: výrazně zesílený, dovnitř vně vytažený a konvexní, zevnitř prožlabený okraj H 3.1 (17 kusů); oble vytažené, nezesílené okraje H 3.2 (2 kusy); vzhůru vytažené, směrem vzhůru se zužující, nezesílené okraje H 3.3 (10 kusů); vzhůru oble vytažené, zesílené, dovnitř mírně skloněné okraje H 3.4 (32 kusů); a poslední

variantou jsou okraje vytažené, směrem nahoru se zužující s oblou lištou nebo hranou H 3.5 (11 kusů). Ke 13. století se vztahují i vně vyhnuté a jednoduše profilované okraje skupiny H 1. Jsou rozděleny do tří variant: okraje vně vyhnuté, nezesílené, nahoře zaoblené H 1.1 (1 kus); okraje jednoduše profilované, šikmo seříznuté, vlastní okraj nahoře mírně vytažený H 1.2 (6 kusů); a okraje vně vyhnuté, vlastní okraj vzhůru vytažený H 1.3 (3 kusy). Další skupinou jsou vně vyhnuté, zesílené okraje H 2, které jsou roztrženy do pěti variant. Nejpočetněji zastoupená varianta je okraj s vlastním okrajem vně zaobleným, uvnitř prožlabeným H 2.2 (17 kusů). Další varianty jsou vlastní okraj zaoblený H 2.1 (6 kusů), šikmo seříznutý okraj H 2.3 (7 kusů), šikmo seříznutý a podříznutý (střechovitý) okraj H 2.4 (2 kusy) a šikmo nebo kuželovitě seříznutý okraj H 2.5 (1 kus). Skupinu čtyři zastupuje jedna varianta a to vně vyhnutý, zesílený „zduřelý“, nahoře seříznutý okraj H 4.1 (1 kus). Další skupiny okrajů se řadí do 14. století a už nejsou v tak hojném počtu, jako ty předešlé. Skupina H 5 je zastoupena variantou okrajové profilace kolmého okružím H 5.2. Skupina H 8 má čtyři varianty a všechny jsou zastoupené v tomto horizontu. Nepravé okružím H 8.4 se vyskytlo v počtu 23 kusů. Další zastoupené varianty jsou okrajové profilace mírně zakloněného okružím, vně prožlabeného a odsazeného nebo s lištou H 8.1 (13 kusů), okrajová profilace svislého okružím, ploché, nevýrazně odsazené H 8.2 (7 kusů) a okrajová profilace šikmého okružím, vyšší, vně prožlabené okraje H 8.2 (6 kusů). Posledními zastoupenými skupinami jsou okraje vodorovně vyložené, které se řadí do 15. století, což můžeme interpretovat, že tyto keramické třídy přežívaly až do zániku hradu. Jedná se o skupiny H 6, které mají dvě varianty. Vodorovně vyložený, nezesílený, šikmo seříznutý okraj H 6.1 (2 kusy) a ústí okraje vodorovně vyložené, vlastní okraj mírně zesílený a nahoru vytažený H 6.2 (2 kusy; Graf 20.).

Dále byly identifikovány okraje džbánů, které byly modelovány do okružím. Okraje džbánů se řadí do 14. století. Byly rozděleny do tří skupin a následně několika variant. První skupina má okrajovou profilaci do okružím

s lištou a její varianty se liší ve výšce. První varianta má vyšší okruží D 1.1 (15 kusů) a druhá varianta má nízké okruží D 1.2 (9 kusů). Další skupinou je skupina 2, ke které je přiřazena jedna varianta. Jedná se o okrajovou profilaci nízkého okruží, které je výrazně profilované a nahoře zaoblené D 2.1 (1 kus). Poslední skupina D 3 má jednu variantu. Varianta okrajové výrazné profilace do okruží, nahoře prožlabené D 3.1 (3 kusy).

Okraje pohárů jsou obsažené pouze v tomto horizontu. Jedná se o dvě skupiny, každá má po jedné variantě. První skupina má svislý a mírně zesílený okraj P 1.1 (1 kus) a druhá skupina odpovídá variantám nižších i vyšších okruží P 2.1 (1 kus).

Okraje zvoncovitých misek se řadí do 13. století. Tento horizont obsahuje jednu skupinu s jednou variantou ZM 1.1, v počtu 2 kusů. Dále zde byly obsažené okraje mís a misek z období 14. století. Jedná se o tři skupiny a jejich varianty. První skupinou je skupina M 1, která je rozdělena do dvou variant. Varianta M 1.1 má symetricky rozšířený okraj, který je nahoře oblý a je v počtu tři kusů. Druhá varianta M 1.2 je zastoupena jedním kusem, jedná se o mírně asymetricky rozšířený, dovnitř mírně zatažený a vodorovně seříznutý okraj. Nejpočetněji identifikovanou skupinou je skupina zesílených, vně prožlabených okrajů M 2. První varianta M 2.1 je podobná nepravému okruží a je v počtu 15 kusů. Další dvě varianty jsou zastoupeny skromně. Varianta M 2.2 má zesílený okraj, vně i vnitřně prožlabený a byl rozpoznán ve 2 kusech. Třetí varianta M 2.3 byla vyčleněna od ostatních dvou, na základně absence vnitřního prožlabení a byla zastoupena 1 kusem. Třetí skupinou jsou okraje kyjovitě rozšířené a nahoře prožlabené M 3. Rozdílnost těchto dvou skupin je ve velikosti kyjovitého rozšíření. Varianta M 3.1 je mírně kyjovitě rozšířená a byla identifikována v 5 kusech. Druhá varianta M 3.2 má výrazněji rozšířený kyjovitý okraj (1 kus). Poslední zastoupenou skupinou je skupina vodorovně vyložených okrajů M 6, která je zastoupena jednou variantou M 6.1. Ústí okraje je vodorovně vyložené a vlastní okraj je rozšířený a seříznutý a v horizontu je identifikován 1 kusem.

Okraje poklic jsou morfologicky špatně datovatelné a vážou se na keramickou hmotu, ze které byly vyhotoveny. Dominují zvoncovité poklice, které jsou rozděleny do 5 skupin. Skupina 1 je rozdělena do čtyř variant, které mají rozdílné znaky profilace. Varianta PO 1.1 nemá zesílený okraj (3 kusy). Další varianta PO 1.2 se vyznačuje mírně zesíleným okrajem (1 kus). Okraje varianty PO 1.3 jsou svisle nebo šikmo seříznuté (6 kusů) a varianta PO 1.4 se vyznačuje nezesíleným okrajem a vlastní okraj je mírně vzhůru vytažený (2 kusy). Skupina 2 je rozdělena do pěti variant. Hlavním znakem varianty PO 2.1 je okraj mírně vzhůru vytažený a vlastní okraj je zesílený (8 kusů). Okraje varianty PO 2.2 mají vlastní okraj ovalený a jejich po 5 kusech. Typické pro variantu PO 2.3 je okraj s vlastním okrajem zesíleným a odsazeným hranou (1 kus). Varianta PO 2.4 má vlastní okraj mírně rozšířený a zaoblený (3 kusy). Poslední zastoupenou variantou je varianta PO 2.5, která má vlastní okraj rozšířený a seříznutý (1 kus). Skupina 3 byla rozdělena do dvou variant. Pro tuto skupinu je typický vlastní okraj zesílený či nezesílený a směrem dolů mírně přehnutý. Varianta PO 3.1 nemá zesílený okraj (1 kus) a varianta PO 3.2 ho má naopak zesílený (5 kusů). Čtvrtá skupina, s jednou variantou, se vyznačuje nezesíleným vlastním okrajem a je mírně vodorovně vyložený, pod označením PO 4.1 (1 kus). Ve skupině 5 rozlišujeme dvě varianty. Varianta PO 5.1 má zesílený vlastní okraj, který je vně prožlabený (10 kusů). Druhá varianta PO 5.2 byla v počtu 3 kusů a její vlastní okraj měl kyjovitý zesílený okraj, který byl prožlabený. Poslední skupinou je plochá poklička PO 6.1, která má vlastní okraj ovalený a v tomto horizontu se nacházela v jednom kuse.

V tomto horizontu dominuje skupina rytých rýh a jejich varianty. Nejpočetněji zastoupenou variantou je varianta R 2, která má rytou rýhu či rýhy o šířce < 2 mm) a byla pozorována na 439 zlomcích. Dále jí následovala varianta R 1, která se vyznačuje rytou rýhou či rýhami o šířce < 2 mm a náleží jí 367 zlomků. Výzdoba širokou vývalkovou šroubovicí (R 4) byla identifikována na 361 střepech. Další skupiny ryté výzdoby byly zastoupeny ve všech variantách. Varianta vícenásobné stupňovité

šroubovice R 3 náleží 7 kusům. Hřebenová šroubovice (R 5) byla identifikována na 47 kusech. Výzdobným prvkem varianty R 8 jsou jednoduché či zdvojené vlnice. Ty byly pozorovány na 19 střepech. Následující varianta R 9, která se vyznačuje jednoduchou, zdvojenou nebo vícenásobnou vlnicí, v kombinaci s rytou rýhou či rýhami, se nacházela na 22 zlomcích. Ryté rýhy v kombinaci rýh o šířce > 2 a < 2 mm byly identifikovány na 46 střepech. Ve variantě R 6, která se vyznačovala vícenásobnou úzkou vývalkovou šroubovicí, obdélného průřezu, se nacházela na jednom zlomku. Ryté geometrické motivy (R 10) byly pozorovány na 2 zlomcích. Kombinace vodorovných a šikmých rýh, které bývají často přes sebe, byly pozorovány na 7 kusech (R 7). Ostatní výzdobné prvky a jejich kombinace nejsou již tak v hojném počtu. Výzdoba nepravidelných a horizontálních nehtovitých vrypů (V 01) náležela 7 kusům. Vícenásobné vseky, pod označením V 02 byl pozorován na 1 střepech. Kolkovaná výzdoba K 01, v podobě kruhového kolku byly objeveny na 2 střepech. Plastické lišty s oblým průřezem (L 01.01) byly pozorovány na dvaceti kusech. Tyto lišty měly i zdvojené provedení (L 01.02) a náležely 3 zlomkům. Na jednom střepech se nacházelo červené malování rovných linek M 01. Kombinace rytých rýh a vrypů či záseků byla rozdělena do čtyř variant. Varianta RV 01, v kombinaci nehtovitých vrypů a jedné či více rytých rýh, se objevila na jednom kusu. Nejpočetnější varianta RV 02 je kombinace záseků a jedné či více rytých rýh. Byla identifikována na 23 zlomcích. Další dvě varianty byly zastoupeny a to kombinací nehtovitých vrypů, rytých rýh a vlnic (RV 03) v počtu čtyř kusů a jedním kusem pro kombinaci záseků s rytou vlnicí (RV 04). Kombinace rytých rýh, vlnice v kombinaci s květinovým motivem se nacházela na jednom zlomku. V tomto horizontu byly identifikované hrnčířské značky v podobě kříže v kruhu na 7 kusech (ZN 01).

Výše zmíněné morfologicko-typologické prvky mají shodné analogie na dalších dvou lokalitách v Doupovských horách. Jedná se o hrad Kleinštejn a tvrz Jírov. Všechna následná obrazová dokumentace,

pochází z článku P. Hereita (Hereit 2000). Na těchto dvou lokalitách byla shodná keramická hmota jako na lokalitě. Jednalo se o hrnčinu s příměsí ostřiva s výrazným podílem slídy, v barvách šedé, šedohnědé a hnědé (Hereit 2000, 146, 153). I na těchto lokalitách dominují okraje hrnců. Stejně jako na Kostelní Horce (tab. 11; tab. 12) převažují vytažené okraje s vnitřním prožlabením (tab. 22: 7, 8, 11, 19, 20, 22; tab. 23: 14,18-20; tab. 26: 2, 3, 5-11, 13-16; tab. 27: 3-6, 9). Dále se nacházely římsovité okraje (tab. 12; tab. 13), které odpovídají tab. 22: 26 a tab. 27: 7-8. Vzhůru vytažené okraje (tab. 12) byly nalezené na hradu Kleinštejn (tab. 22: 15-18). Okrajové profilace do okružích, které jsou mírně zakloněné, vně prožlabené a jsou odsazené nebo s lištou (tab. 13), které jsou vykreslené na obrázku tab. 22: 24. Jednoduše profilované, šikmo seříznuté s vlastním okrajem nahoře mírně vytaženým (tab. 11) odpovídají nálezům z Kleinštejna (tab. 22: 24, 25). Vně vyhnuté, zesílené, s vlastní okrajem zaoblené (tab. 11) jsou vykreslené na tab. 23: 17. Vně vyhnutý, nezesílený, nahoře zaoblený (prostý) okraj (tab. 11) byl identifikován na tvrzi Jírov (tab. 27: 6). Vně vyhnutý, zesílený, vlastní okraj vně zaoblený, uvnitř prožlabený (tab. 11) odpovídá tab. 27: 7. Výzdoba rytých rýh o šířce < 2 mm (tab. 18) odpovídají tab. 22: 29, tab. 23: 30, tab. 26: 19, 21 a tab. 27: 20. Výzdoba rytých rýh o šířce > 2 mm (tab. 18) byla zjištěna na keramice z Jírova a Klejnštejna (tab. 22: 34, 35, tab. 27: 2, 13). Široká vývalková šroubovice (tab. 18) se vyskytla na keramice v Jírově a na Kleinštejnu (tab. 22: 27, 30, 31, 33, tab. 23: 26 - 29, tab. 26: 20, 22). Kombinace rytých rýh a vlnic (tab. 18) odpovídala tab. 22: 28, 33, 36, 37, tab. 23: 2, 24, 25 31, tab. 27: 11, 12, 22. Výzdoba dvou vlnic (tab. 18) byla zjištěna na keramice z Jírova (tab. 27: 21). Hrnčířské značky na dně (tab. 19) odpovídají tab. 23: 5 – 7 a tab. 27: 23. Na lokalitě Kleinštejn byl nalezen jeden okraj mísy, který na sobě nesl výzdobu v podobě záseků a na výduťi jednou vodorovně rytou rýhu (tab. 23:4), který odpovídá svým tvarem okraje tab. 16. V tomto horizontu byly zastoupené dva atypické střepy keramické třídy KH3004, které jsou doloženým importem z cizí provincie. Analogie můžeme hledat v Tachově (Nováček 1996, 103;

Krasanovská 2015, 112) a v Plzni z výzkumu parcely v Sedláčkově ul. 1 (Nováček 2000, 41).

9.2 Horizont B

Horizont B odpovídá období 14. – 15. století. I v tomto horizontu jsou zastoupeny všechny stratigrafické jednotky (201, 202 = 208, 203 = 206, 204, 213 a 2004). Tento horizont náleží keramickým třídám KH4001 – 4003, které tvoří 590 zlomků. I v tomto případě jsou zastoupeny všechny soubory (1, 2, 3, 4, 5 a 6). Hrnčina je tvořená středozrnným a jemnozrnným materiálem s ojedinělými zrnky hornin a písku. Oxidační výpal byl středně tvrdý, stejně tak i výpal redukční. Oxidační keramika byla v odstínech světle žluté a okrově žluté, zato redukční v odstínech šedomodrých. O světle žluté oxidační keramice víme, že pochází z produkce SZ Čech. V tomto horizontu převládá keramická třída KH4001 v počtu 405 kusů. Dále ji následují keramické třídy KH4002 s 144 kusy a KH4003 s 51 zlomky. Horizont B obsahuje mnohem méně nalezených zlomků, než předchozí horizont.

V tomto horizontu dominují okraje hrnců, které jsou zastoupeny v pěti skupinách. Skupina H 2 se vyznačuje vně vyhnutým zesíleným okrajem. Byla zastoupena ve třech variantách. Varianta H 2.1 má vlastní okraj zaoblený a je v počtu 7 kusů. Další zastoupené varianty byly o jednom kuse, jedná se o okraj s vlastním okrajem vně zaobleným a uvnitř prožlabeným, H 2.2, a šikmo nebo kuželovitě seříznutým okrajem, H 2.5. Další zastoupenou skupinou je skupina vytažených okrajů H 3 se čtyřmi variantami. Varianta H 3.1 se vyznačuje výrazně zesíleným, dovnitř vně vytaženým a konvexním, zevnitř prožlabeným okrajem (2 kusy). Další zastoupenou variantou je varianta H 3.3 a jejím hlavním znakem je vzhůru vytažený, směrem vzhůru se zužující, nezesílený okraj, po 2 kusech. Varianta vzhůru oble vytaženého, zesíleného, dovnitř mírně skloněného okraje, H 3.4, je v počtu čtyř kusů. Okraje varianty H 3.5 se vyznačují vytaženým, směrem nahoru se zužujícím okrajem, s oblou lištou nebo

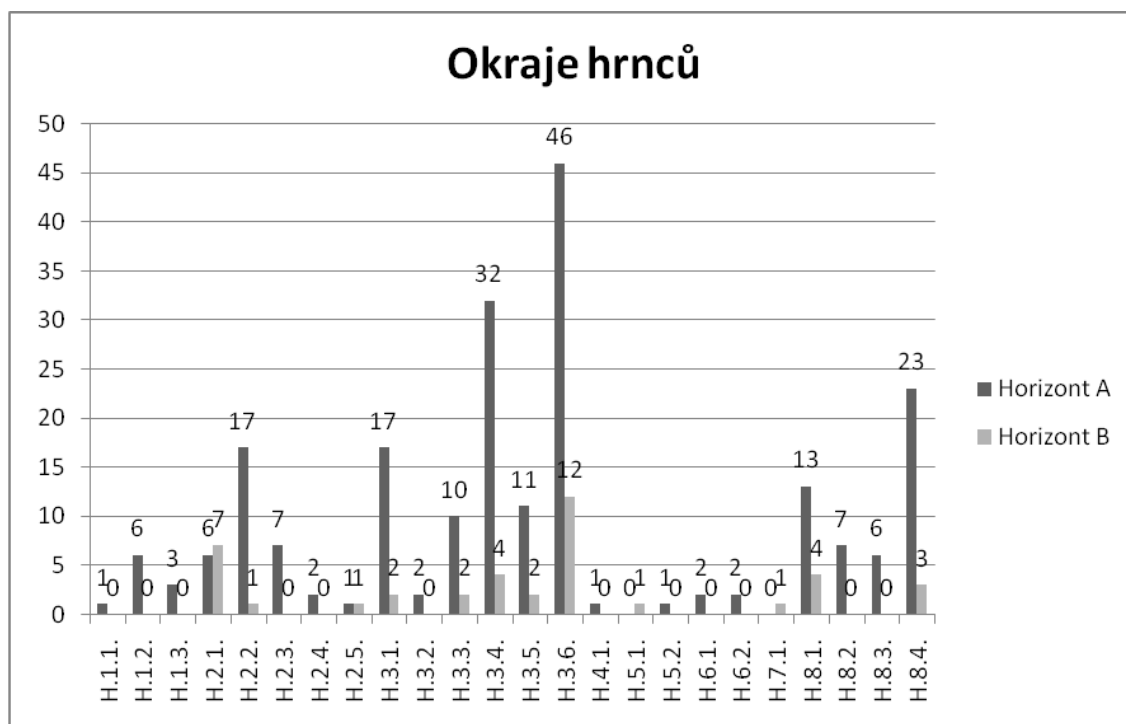
hranou (2 kusy). Poslední zastoupenou variantou je tzv. římsovitý okraj, H 3.6, s největším počtem kusů (12 okrajů). V tomto horizontu byla skupina 5 zastoupena jednou variantou, po jednom kuse. Jejím hlavním znakem je vně vyhnutý, náhle oble zesílený okraj, pod označením H 5.1. Jako u skupiny 5 byla skupina 7 zastoupena jednou variantou a to po jednom kuse, který se vyznačuje okrajem s ústím šikmo vně vyhnutým, vodorovně seříznutým, pod označením H 7.1. Poslední zastoupenou skupinou je skupina 8 se dvěma variantami. Varianta okrajové profilace do okruží H 8.1 je vně prožlabená a je v počtu 4 kusů. Druhou variantou je varianta H 8.4, u které je hlavním znakem tzv. nepravé okruží a byla zastoupena ve 3 kusech (Graf 20.). Okraje džbánů byly identifikovány ve 2 kusech. Náleží do skupiny 1 a její varianty. Jedná se o okrajovou profilaci do vysokého okruží s lištou. U okrajů mís byly rozpoznány 4 skupiny. Ke každé skupině náleží jeden kus. První okraj náleží do skupiny 2 a její variantě 1, který se vyznačuje zesíleným okrajem, obdélného průřezu a s vnitřním a vnějším prožlabením (M 2.1). Další okraj patří do skupiny 4, která má jednu variantu. Tato varianta M 4.1 má kyjovitě rozšířený okraj. Třetí okraj patří ke skupině 5 a její jedné variantě M 5.1, která se vyznačuje symetricky („palcovitě“), oble rozšířeným okrajem. Poslední okraj byl zařazen do skupiny 6 a náleží její druhé variantě (M 6.2). Jejím hlavním znakem je ústí okraje je vodorovně vyložené a vlastní okraje je rozšířený a mírně vzhůru vytažený. Okraje zvoncovitých poklic byly zařazený do dvou skupin a do každé náleží jeden kus. První skupinou je skupina 2 a její varianta PO 2.2, která má vlastní okraj ovalený. Druhou skupinou je skupina 3 a její varianta 2. Varianta PO 3.2 se vyznačuje směre dolů mírně přehnutým okrajem a jeho vlastní okraj je zesílený.

V tomto horizontu dominuje výzdoba rytých rýh a červené malování. Neobjevuje zde výzdoba vrypů či záseků a různé kombinace prvků výzdoby. V horizontu nebyly zastoupené všechny varianty ryté výzdoby. Varianta rytá rýha či rýhy o šířce > 2 mm (R 01) byla identifikována na 40 zlomcích. Rytá rýha či rýhy o šířce < 2 mm (R 02) byla pozorována na 37

střepech. Varianta v provedení široké vývalkové šroubovice, R 04, byla viděna na 43 zlomcích. Hřebenová šroubovice (R 05) byla identifikována na 6 střepech. Varianta R 07, která byla tvořena rytými rýhami, z toho jsou některé přes sebe, byla pozorována na 2 střepech. Výzdoba rytých jednoduchých či zdvojených vlnic R 08 byla viděna na 4 zlomcích. Kombinace jednoduchých, zdvojených nebo vícenásobných vlnic a rytých rýh (R 09) byly identifikovány na 4 střepech. K variantě rytých rýh o šířce > 2 mm a < 2 mm (R 11) náležely 3 zlomky. Vícenásobné vseky (V 02) se objevily na jenom kuse. Výzdoba v podobě červené malované linky (M 01) byl pozorován na 19 zlomcích. Hrnčířské značky v podobě kříže v kruhu (ZN 01) byly identifikované na jednom střepu.

Bohužel pro tento horizont není v článku P. Hereita dostatečná analogie. Zmiňuje ve spojitosti s hradem Kleinštejn, že se ojediněle objevovaly nálezy z 15. století, ale bližší informace chybí. U tvrze Jírov, se autor zmiňuje o technologii kvalit. Keramika tvrdého výpalu, kvalitnější a bez příměsi slídy nebo s jejím minimem, v barvě šedé až tmavošedé. Zmíněny byly dva nálezy a to okraj mísy a ucho s kolkovanou výzdobou. Tato kolkovaná výzdoba odpovídá pouze kolku, který je v kombinaci s rytými rýhami a vlnicí tab. 19 (Hereit 2000, tab. 26: 12). Na základně nedostatku reprezentovaných nálezů v primární literatuře, je nutné prozkoumat vzdálenější okolí. Z keramické produkce v Tachově víme, že se v tomto období se objevovaly okrajové profilaci do okruží (Krasanovská 2015, 111). Z Plzně víme, že v tomto období se stejně jako v Tachově objevovaly okrajové profilace do okruží a vodorovně vytažené okraje. Vodorovně vytažené okraje jsou i hlavním znakem mís. Nejčastějším výzdobným prvkem je rytá šroubovice, vlnice či vseky, ale později se prosazují už jen rytý a kolkový dekor (Krasanovská 2015, 108). Keramika byla již tvrdého redukčního výpalu, v barvě šedé, modrošedé až černé. Dominují okraje s vnitřním prožlabením, ovaleným a méně často vodorovně vytaženým (Krasanovská 2015, 108). Ovalený okraj (tab. 13) splňuje tyto podmínky (Nováček 2000, tab. 26: 22). Doklady červeného

malování (tab. 19) jsou z první poloviny 15. století z Tachova (Krasanovská 2015, 112).

Graf 20. Srovnání okrajů hrnců v horizontech

10 INTERPRETACE A ZÁVĚREČNÉ HODNOCENÍ

Keramický soubor z horizontu A byl v dostatečně zastoupeném počtu. Jak výše zmiňuji, analogie s touto lokalitou se dají hledat na dalších dvou lokalitách v Doupovských horách. Objevovaly se tam totožné okraje hrnců, v jenom případě okraj mísy a výzdoba. Keramická hmota měla na všech lokalitách stejný charakter, hlavním znakem byl dominantní podíl šupinek slídy od hrubě drcené po jemnější. Tyto nálezy svědčí, že keramická produkce na těchto lokalitách byla ze stejného zdroje. Keramické zlomky, které náležejí do 13. století svědčí o prvotním osídlení hradu. Tento fakt můžeme podložit radiokarbonovými výsledky, celkem bylo odebráno 7 vzorků. Vzorek ze spodní stratigrafické jednotky 203 odpovídá 1178 – 1255 AD (Klsák – Tajer – Bednář 2016). Tento výsledek potvrzuje počátky výstavby hradu na této lokalitě a jeho osídlení.

Chronologická citlivost okrajů hrnců byla jedním ze základních faktorů porovnávaných horizontů. Horizont A obsahuje nejvíce vytažených okrajů skupiny 3 (tab. 11; tab. 12; tab. 13), které odpovídají výrobě hrnců ve 13. století. Další okraje datovatelné do 13. – 14. století jsou vně vyhnuté a jednoduše profilované okraje (tab. 11), vně vyhnuté zesílené okraje (tab. 11) a vně vyhnuté, „zduřelé“, nahoře prožlabené okraje (tab. 13). V tomto horizontu se objevují okraje pozdější produkce, které jsou řazené do období 14. – 15. století a jejich počátky odpovídají konci druhé části horizontu. Jedná se o okrajové profilace do okruží (tab. 13; tab. 14) a vně vyhnuté okraje (tab. 13). Problematická část započala s přiřazením okrajů s ústím vodorovně vyloženým (tab. 13), které jsou vázány na 15. století. Byly zastoupené v malém počtu a dá se předpokládat, že keramická hmota s příměsí slídy přetrvávala až do zániku hradu v první polovině 15. století. Z horizontu A pocházejí i dva zlomky importované keramiky. Obdobné nálezy byly nalezeny v Tachově a v Plzni (Krasanovská 215, Nováček 1996, Nováček 2000), Analogie tzv. Pfeiffentonu můžeme hledat ve východním Bavorsku (Nováček 1996, 103). Dále se objevovaly tvary okrajů džbánů a jejich počátky jsou datovatelné do počátku 14. století. Okraje zvoncovitých misek jsou typické pro 13. století. Datování okrajů mís a poklic je vázáno na keramickou hmotu, z které jsou vytvořeny. Problém vyvstal u datace pohárů, které jsou datované do 15. Století, ale v mém keramickém souboru odpovídají staršímu horizontu. I v tomto případě je možný předpoklad, že tato keramická hmota přetrvávala do konce zániku hradu.

Horizont B byl v keramickém souboru zastoupen, oproti předchozímu, v malém počtu. Horizont odpovídá období 14. – 15. Století a vztahuje se ke skupinám okrajů hrnců vodorovně vyložených okrajů (tab. 13) a okrajové profilace do okruží (tab. 13; tab. 14). Problém opět vyvstal po přiřazení starších tvarů okrajů hrnců do tohoto horizontu. Jedná se o vytažené okraje (tab. 11; tab. 12; tab. 13) a vně vyhnuté, zesílené okraje (tab. 13). Mohlo by odpovídat míšení starších tvarů hrnců s nově příchozí keramikou. Okrajové profilace do vysokého okruží s lištou

odpovídá tomuto chronologickému zařazení. Jak už bylo výše zmíněno datace okrajů hrnců a poklic se váže ke keramické hmotě, ze které byly zhotoveny. I v tomto horizontu se objevovala importovaná keramika. V tomto případě se jedná o keramiku ze Severočeské produkce a jejím typickým znakem je červené malování. Tato importovaná keramika je spojována s hrnčířskou produkcí z Mostu, která souvisela s pohybem kolonistů (Klápště 1998, 144 – 146).

Keramika z Kostelní Horky má své charakteristické rysy, ale některé se vzájemně mísí. Okraje hrnců odpovídající 13. – 14. Století se objevují v obou horizontech, stejné je to i u okrajů 15. století. Tento fakt se dá interpretovat, že starší keramická tradice na lokalitě přetrvávala i v začátku 15. století s novými morfologickými tvary a naopak nová keramická produkce byla míšená se staršími morfologickými znaky. Keramická produkce 15. století neměla ani čas se příliš vyvíjet, jelikož hrad zanikl požárem v první polovině 15. století. Z tohoto důvodu je nálezový keramický soubor z 15. Století méně zastoupený a není tomu tak jenom na Kostelní Horce, ale také na dalších dvou lokalitách, které byly použity pro srovnání. Závěrem bych chtěla říct, že dominuje keramika 13. a 14. Století a okrajově 15. století, což potvrzuje, že lokalita byla po zániku hradu opuštěna.

11 ZÁVĚR

Tato práce se zabývala keramickým souborem nalezeným na lokalitě Kostelní Horka, která leží v Karlovarském kraji. První část práce se zaměřila na stručný popis lokality a vývoj obce a hradu. Hlavní část práce byla zaměřená na zpracování keramického souboru, který činil 5 136 zlomků. Tento keramický soubor byl získán ze sondy 2, při revizních výzkumech z let 2015 a 2016, které měly za úkol získat dostatečnou terénní dokumentaci a prohloubit poznání lokality.

Prvním krokem při zpracování bylo rozdělení keramických zlomků do keramických tříd, které byly vytvořeny na základě technologických kvalit. Tento proces byl časově náročný. Dále probíhalo morfologické rozdělení okrajů v rámci keramické třídy. V této práci byl keramický soubor zpracován za pomoci deskripce. Byl využit program KERAMIK, který je vhodný pro ucelení poznatků a je součástí bakalářské práce. Po vytyčení základních kritérií mohla začít analýza a následná syntéza keramického celku.

Pokusila jsem se nashromážděné data zhodnotit na základě publikovaných lokalit v bezprostředním okolí. S lokalitou Kostelní Horka byl porovnán keramický soubor z hradu Kleinštejn a tvrze Jírov. Všechny tři keramické celky mají stejné morfologické a technologické kvality. Objevují se stejné okraje hrnců, stejná výzdoba a v keramické hmotě vysoký podíl šupinek slídy.

Následně musím zhodnotit, že nalezený keramický soubor odpovídá počátkům hradu Kostelní Horka, i jeho zániku. Počátky hradu jsou datovány do 13. století, čemuž odpovídá i morfologie a technologie keramického souboru a provedené radiokarbonové datování. Hrad zanikl požárem v první polovině 15. století, proto je keramický soubor, z tohoto období strohý. Požár dokládají přepálené střepy, které se nacházely ve svrchních stratigrafických jednotkách.

Myslím si, že tato práce přispěje k poznání středověké keramiky v Karlovarském kraji, jelikož zpracovaných souborů z tohoto regionu je pomálu.

12 LITERATURA

- Binterová, Z. 2005: Zaniklé obce Doupovska od A do Ž. Chomutov.
- Břeň, D. – Kašpar, V. – Vařeka, P. 1995: K problematice počítačového zpracování středověké keramiky (databáze KLASIFIK), Archeologické fórum 4, 36-41.
- Čapek, L. 2010: Depoziční a postdepoziční procesy středověké keramiky na parcelách Českých Budějovic. Případová studie z domu čp. 16. Plzeň.
- Čapek, L. 2013: Archeologické transformace v městském prostředí. Dizertační práce. KAR FF ZČU: Plzeň.
- Demek, J. – Mačkovčín, P. (eds.) 2006: Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny. Brno.
- Demek, J. a kol. 1965: Geomorfologie českých zemí. Praha.
- Durdík, T. 2008: Ilustrovaná encyklopedie českých hradů. Dodatky 3. Praha.
- Evans, J. – Millett, M. 1992: Residuality revisited, *Oxford Journal of Archaeology* 11, 225 – 240.
- Hereit, P. 2000: Dějiny nejstaršího osídlení Doupovska, Sborník Západočeského muzea v Plzni. Historie, č. 15, s. 117–175.
- Hobl, L. 2014: Keramický soubor z hradu Gutštejna (okr. Tachov). Diplomová práce. KAR FF ZČU: Plzeň.
- Kabát, J. – Slepíčka, K. 1959: Archeologický terénní průzkum kraje Karlovy Vary v letech 1956–1959. Rkp. Uložen v archívu ARÚ AV ČR v Praze, čj. 4167/59.
- Karel, T. – Knoll, V. – Krčmář, L. 2009: Panská sídla západních Čech – Karlovarsko. České Budějovice.

Klápště, J. 1998: Die Anfänge der jüngerenmittelalterlichen Keramik in Böhmenalskulturrehistorisches Problem – Počátky mladší středověké keramiky v Čechách jako kulturně historický problém, Archeologické rozhledy 50, 138 – 158.

Klsák, J. 1987: Archeologické lokality v. ú. Hradiště. Kroniky a kronikáři, roč. 1987, č. 1, s. 21–22.

Kolektiv autorů, 2011: 100 let terénní archeologie v Karlovarském kraji. Muzeum Karlovy Vary.

Krasanovská, H. 2015: Model výrobních okruhů a jeho aplikace na pozdně středověkou keramiku z měst jihozápadních Čech, Acta FF ZČU 7 č. 2, 93 – 123.

Macháček, J. 2001: Studie k velkomoravské keramice. Metody, analýzy a syntézy, modely. Brno.

Neústupný, E. 2007: Metoda archeologie. Plzeň.

Nováček, K. 1996: Městská archeologie v Tachově: výsledky a perspektivy, Sborník západočeského muzea, Historie XIII, 92 – 110.

Nováček, K. 2000: Středověký dům v Plzni. Archeologický výzkum parcely v Sedláčkověul.1 (čp. 187) – Das mittelalterliche Haus in Plzeň. Archaologische Erforschung der Parzelle Sedláčkova Strasse 1. Sborník Západočeského muzea v Plzni – Historie 15, 5-66.

Nováček, K. 2003: Rezidualita v městských souvrstvích. In: Sedmdesát neústupných let (Šmejda, L. – Vařeka, P., edd.), 131–146. Plzeň.

Novaček, K. – Tetour, M. 2003: Možnosti využití databázových systémů pro zpracování keramického materiálu. Formalizovaná deskriptivní databáze KLASIKER.

Orton, C. – Tyers, P. – Vince, A. 1993: Pottery in Archaeology. Cambridge.

Sedláček, A. 1905: Hrady, zámky a tvrze království Českého. 13. díl – Plzeňsko a Loketsko. Praha.

Skibo, J. M. – Schiffer, M. B. 1989: A Provisional Theory of Ceramic Abrasion, *American Antropologists* 8, 90 – 105.

Sommer, J. 1847: Das Königreich Böhmen – Elbogner Kreis, Prag.

Vařeka, P. 1998: Proměny keramické produkce vrcholného a pozdního středověku v Čechách – The erratic character of pramic production in the High and Later Middle Ages in Bohemia. *Archeologické rozhledy* 50, 123-137.

Zahradnický J. – Mackovčín P. (eds.) a kol. 2004: Plzeňsko a Karlovarsko. In: P. Mackovčín, M. - Sedláček (eds.): *Chráněná území ČR, svazek XI*. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrumBrno. Praha.

13 PRAMENY A INTERNETOVÉ ZDROJE

Klsák, J.: Deníkové záznamy. Uloženy v Karlovarském muzeu.

Klsák, J. – Bednář, S. – Tajer, J. 2015: Kostelní Horka 1986 - 1989, nálezová zpráva z archeologického výzkumu.

Klsák, J. – Bednář, S. – Tajer, J. 2015: Kostelní Horka 2015, nálezová zpráva z archeologického výzkumu.

Klsák, J. – Bednář, S. – Tajer, J. 2016: Kostelní Horka 2016, nálezová zpráva z archeologického výzkumu.

<http://www.geoogy.cz/extranet> Česká Geologická služba [citace zde dne 11. 11. 2017]

<http://www.mapy.cz/> [citace zde dne 11.11 2017].

<https://mapy.geology.cz/pudy/> [citace zde dne 11.11 2017].

<https://mapy.geology.cz/pudy/>[citace zde dne 11.11 2017].

14 RESUMÉ

This thesis deals with a pottery assemblage found on the site of Kostelní Horka, which lies in the Karlovy Vary region. The first part of the research focuses on a brief description of the site and the development of the village and the castle. The main part of the thesis was focused on the processing of a pottery assemblage of 5,136 fragments. This pottery assemblage was obtained from trench no. 2 in 2015 and 2016 during revision surveys, which had the task of obtaining sufficient field documentation and deepening knowledge of the site.

The first step of the process was to divide the pottery fragments into classes, which were created on the basis of technological qualities, which was very time consuming. The next step was the morphological division of the rims within this pottery class. In this thesis the pottery assemblage was processed using description. The “KERAMIK” software, which is suitable for learning and is part of the bachelor thesis, was used. The analysis and subsequent synthesis of the pottery unit could begin after the basic criteria were set.

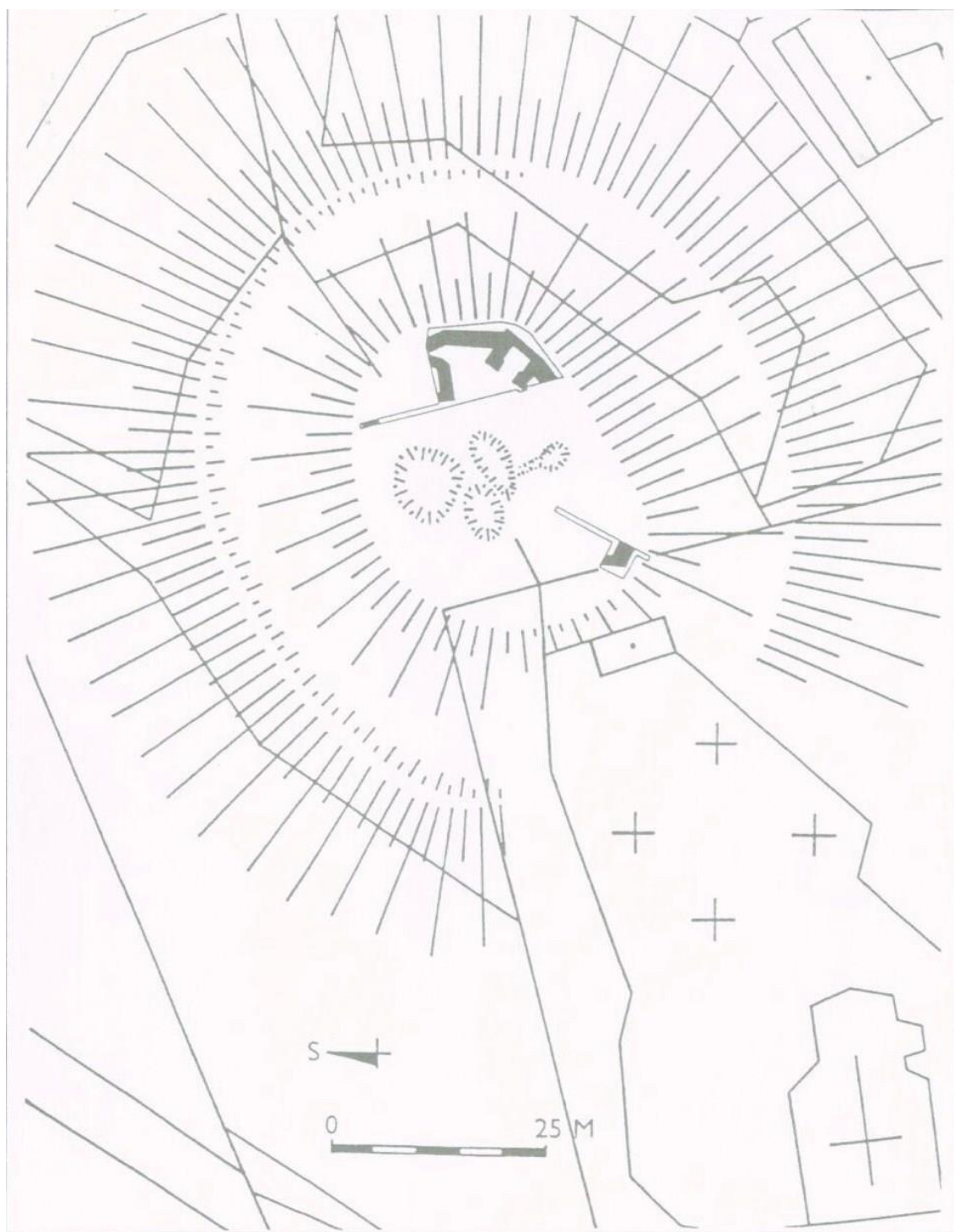
I tried to evaluate the accumulated data based on published sites in the immediate vicinity. A pottery assemblage from Kleinštejn castle and the Jírov fortress was compared with the site of Kostelní Horka. All three pottery assemblages have the same morphological and technological quality. The same edges of pots, the same decoration appear and a high proportion of mica scales are found in the ceramic material.

Consequently, I must conclude that the found pottery assemblage corresponds to the beginnings of Kostelní Horka Castle, and its disappearance. The origins of the castle date back to the 13th century, corresponding to the morphology and technology of the pottery

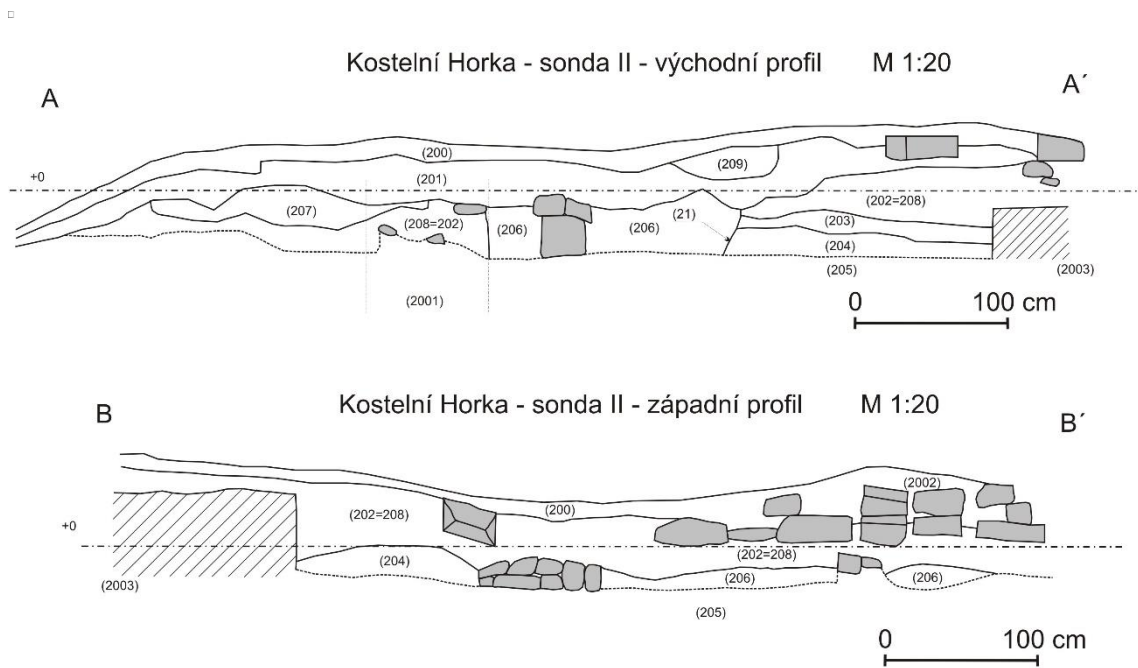
assemblage and the radiocarbon dating. The castle was destroyed by fire in the first half of the 15th century, so the pottery assemblage from this period is limited. The fire is proven by burned shards that were found in the upper stratigraphic units.

I think that this thesis will contribute to the knowledge of medieval pottery in the Karlovy Vary Region, as there are few processed assemblages from this region.

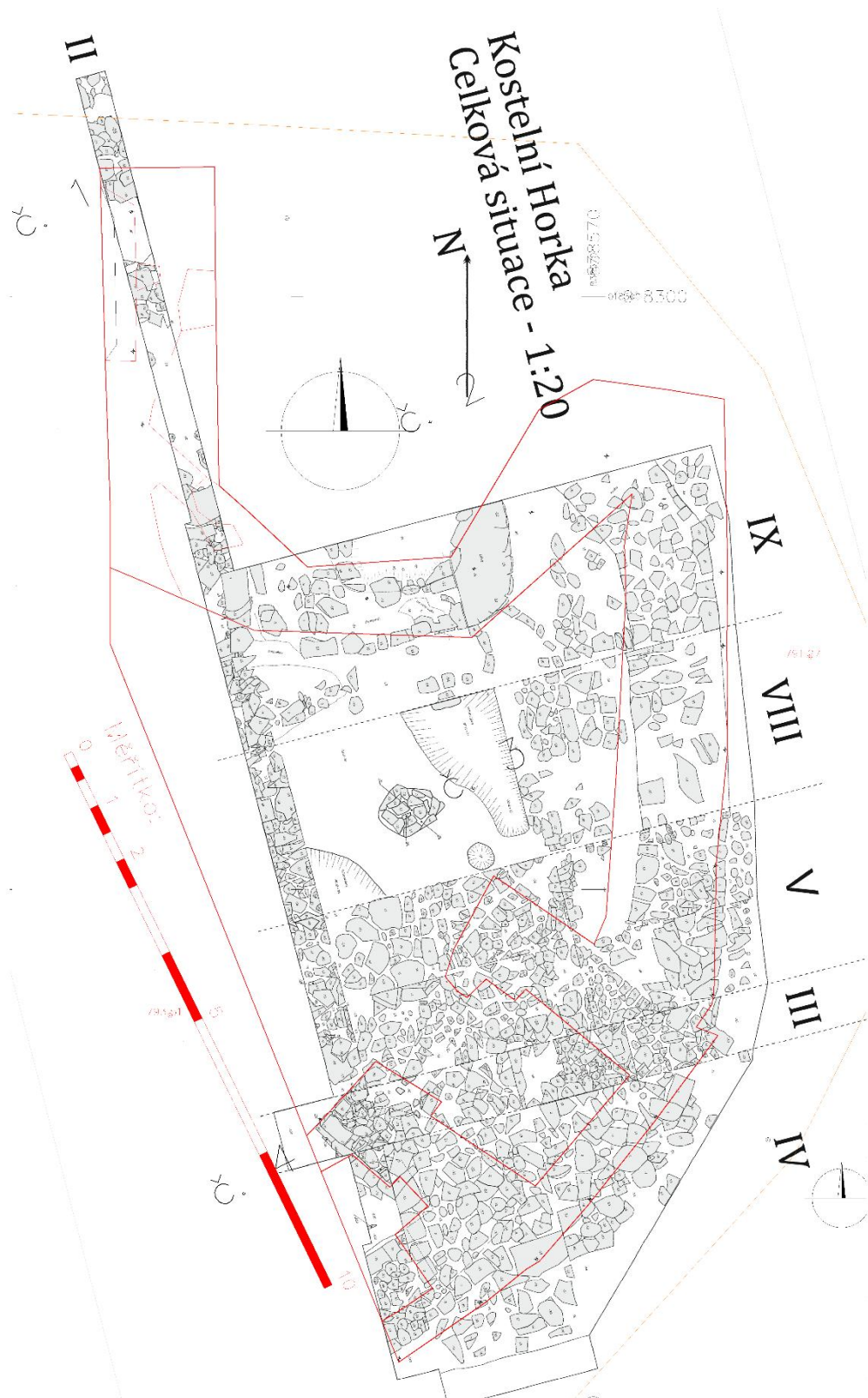
15 PŘÍLOHY

Obr. 1. Situační plán, z výzkumů 1986 - 1989 (Klsák – Tajer – Bednář 2015)

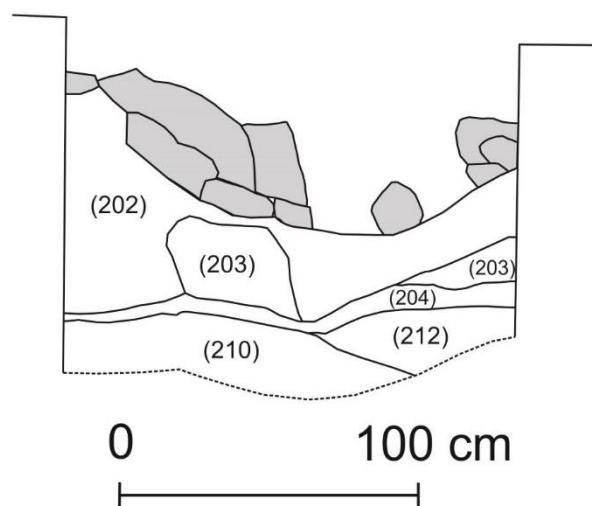
Obr. 3. Profily (Klsák – Tajer – Bednář 2015)

Obr. 4. Geodetické zaměření lokality (Klsák – Tajer – Bednář 2015)

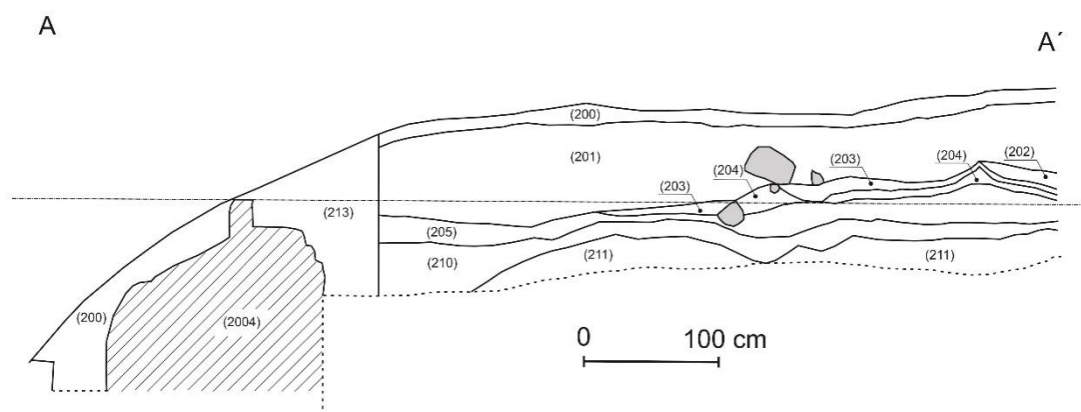
15.2 Zpracovaná terénní dokumentace z archeologického výzkumu 2016

Kostelní Horka - 2016 - sonda II - jižní profil M 1:20

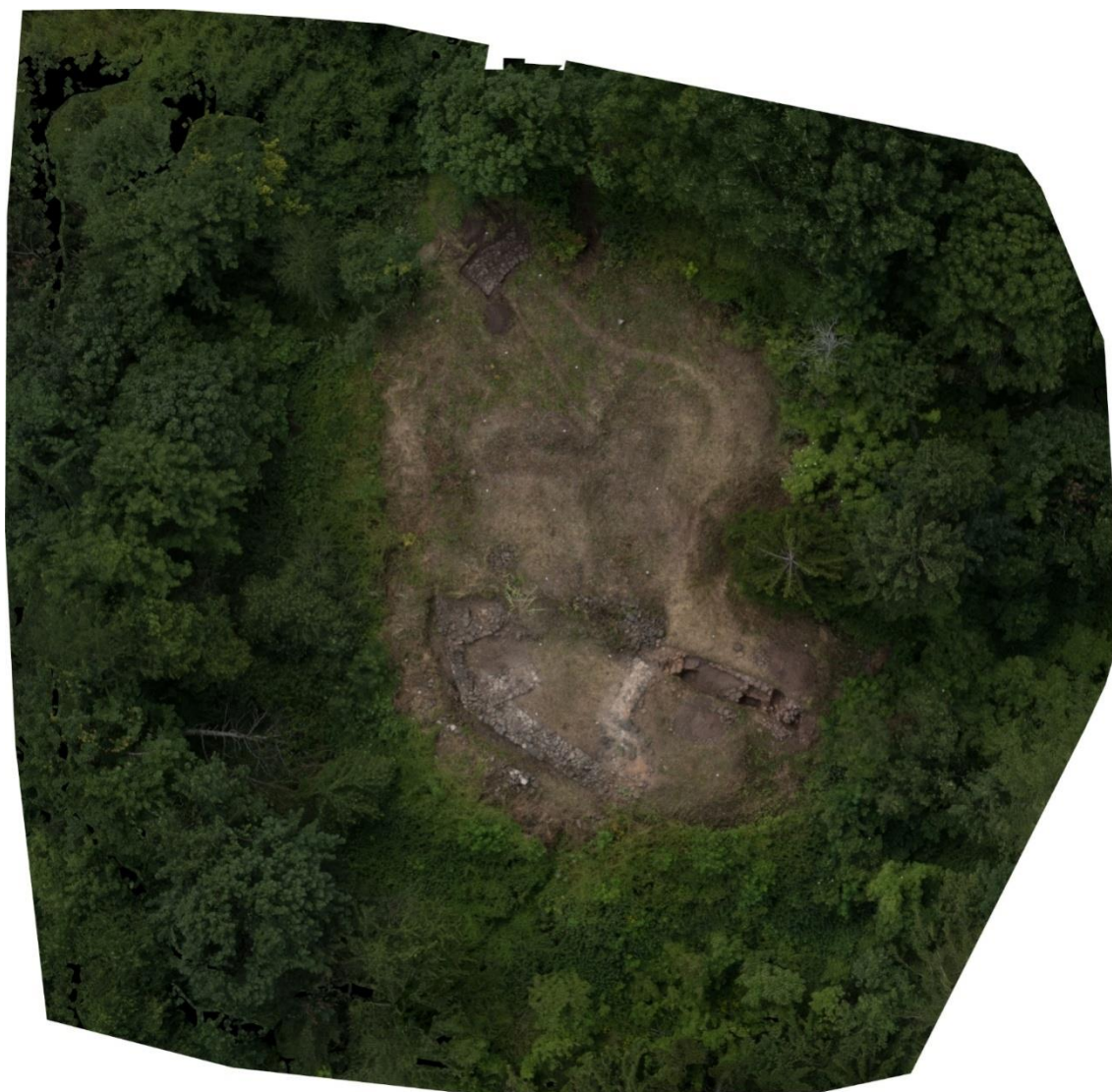

Obr. 5. Jižní profil (Klsák – Tajer – Bednář 2016)

Kostelní Horka - 2016 - sonda II - východní profil M 1:20

Obr. 6. Východní profil (Klsák – Tajer – Bednář 2016)

Obr. 10. Letecké snímkování odkryté plochy – ortofoto (Klsák – Tajer – Bednář 2016)

15.3 Typář okrajů a výzdoby

Okraje hrnců

Skupina 1

H.1.1. – vně vyhnutý, nezesílený, nahoře zaoblený (prostý)

H.1.2. – jednoduše profilovaný, šikmo seříznutý, vlastní okraj nahoře mírně vytažený

H.1.3. – vně vyhnutý, vlastní okraj dolu i nahoru protažený

Skupina 2

H.2.1. – vně vyhnutý, zesílený, vlastní okraj zaoblený

H.2.2. – vně vyhnutý, zesílený, vlastní okraj vně zaoblený, uvnitř prožlabený

H.2.3. – vně vyhnutý, zesílený, šikmo seříznutý

H.2.4. – vně vyhnutý, zesílený, šikmo seříznutý a podříznutý (střechovitý)

H.2.5. – vně vyhnutý, zesílený, šikmo nebo kuželovitě seříznutý

Skupina 3

H.3.1. – výrazně zesílený, dovnitř mírně vytažený a zevnitř prožlabený, vně výrazně konvexní

H.3.2. – oble vytažený, nezesílený

H.3.3. – vzhůru vytažený, směrem vzhůru se zužující, nezesílený

H.3.4. – vzhůru oble vytažený, zesílený, dovnitř mírně skloněný

H.3.5. – vzhůru vytažený, směrem nahoru se zužující s oblou lištou nebo hranou

H.3.6. – vzhůru vytažený, obdélného průřezu, svislý nebo mírně vykloněný s oblou lištou nebo hranou (tzv. „římsovité“)

Skupina 4

H.4.1. – vně vyhnutý, zesílený „zduřelý“, nahoře seříznutý

Skupina 5

H.5.1. – vně vyhnutý, okraj náhle oble zesílený („ovalený“)

H.5.2. – kolmé okruží

Skupina 6

H.6.1. – okraj vodorovně vyložený, nezesílený, šikmo seříznutý

H.6.2. – ústí okraje vodorovně vyložené, vlastní okraj mírně zesílený a nahoru vytažený

Skupina 7

H.7.1. – ústí šikmo vně vyhnuté, okraj vodorovně seříznutý, nahoře s prožlabením i bez prožlabení

Skupina 8

H.8.1. – okruží mírně zakloněné, vně prožlabené, odsazené nebo s lištou

H.8.2. – okruží svislé, ploché, nevýrazně odsazené

H.8.3. – okruží šikmé, vyšší, vně prožlabené

H.8.4. – okruží nezesílené esovité profilace, tzv. nepravá okruží

Okraje džbánů

Skupina 1

D.1.1. – vysoké okruží s lištou

D.1.2. – nízké okruží s lištou

Skupina 2

D.2.1. – nízké okruží výrazně profilované, nahoře zaoblené

Skupina 3

D.3.1. – okruží výrazně profilované, nahoře prožlabené

Okraje pohárů

Skupina 1

P.1.1. – skupina svislých, mírně zesílených

Skupina 2

P.2.1. – varianty nižších i vyšších okruží

Okraje zvonovitých misek

Skupina 1

ZM.1.1. – zesílené a výrazně dole prožlabené

Okraje mís a misek

Skupina 1

M.1.1. – okraj symetricky rozšířený, nahoře oblý

M1.2. – okraj mírně asymetricky rozšíření, dovnitř mírně zatažený a vodorovně seříznutý

Skupina 2

M.2.1. – okraj zesílený, obdélného průřezu, vně prožlabený, uvnitř prožlabený (podobnost s nepravým okružím)

M.2.2. – okraj zesílený, vně prožlabený, uvnitř prožlabený (podobnost s okružím)

M.2.3. –okraj zesílený, vně prožlabený (podobnost s okružím)

Skupina 3

M.3.1. – okraj mírně kyjovitě rozšířený, nahoře prožlabený

M.3.2. – okraj výrazně kyjovitě rozšířený, nahoře prožlabený

Skupina 4

M.4.1. – okraj „kyjovitě“ rozšířený

Skupina 5

M.5.1. – okraj symetricky („palcovitě“) oble rozšířený

Skupina 6

M.6.1. – ústí vodorovně vyložené, vlastní okraj rozšířený a seříznutý

M.6.2. – ústí vodorovně vyložené, vlastní okraj rozšířený a mírně vzhůru vytažený

Okraje poklic

Skupina 1

PO.1.1. – okraje zvonovitých poklic nezesílených

PO.1.2. – okraje zvonovitých poklic, mírně zesílených

PO.1.3. – okraje zvonovitých poklic, svisle nebo šikmo seříznutých

PO.1.4. – okraje zvonovitých poklic, nezesílených, vlastní okraj mírně vzhůru vytažený

Skupina 2

PO.2.1. – okraje zvonovitých poklic, vlastní okraj zesílený, mírně vzhůru vytažený

PO.2.2. – okraje zvonovitých poklic, vlastní okraj ovalený

PO.2.3. – okraje zvonovitých poklic, vlastní okraj zesílené a odsazený hranou

PO.2.4. – okraje zvonovitých poklic, vlastní okraj mírně rozšíření a zaoblený

PO.2.5. – okraje zvonovitých poklic, vlastní okraj rozšířený a seříznutý

Skupina 3

PO.3.1. – okraje zvonovitých poklic, vlastní okraj nezesílený a směrem dolů mírně přehnutý

PO.3.2. – okraje zvonovitých poklic vlastní okraj zesílený a směrem dolů mírně přehnutý

Skupina 4

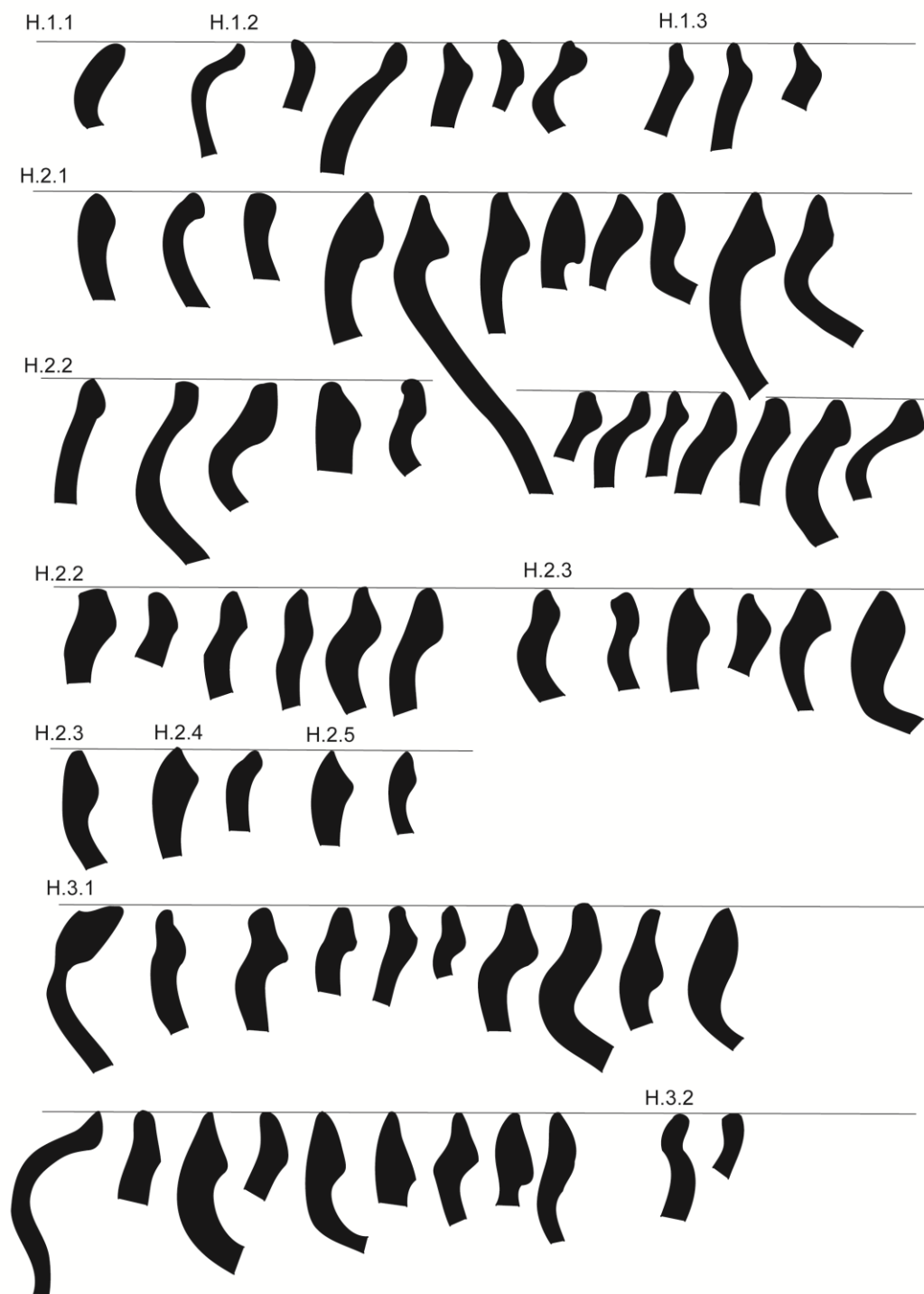
PO.4.1. – okraje zvonovitých poklic, vlastní okraj nezesílený a mírně vodorovně vyložený

PO.5.1. – okraje zvonovitých poklic, vlastní okraj zesílený a vně prožlabený

PO.5.2. – okraje zvonovitých poklic, vlastní okraj „kyjovitě“ zesílený a prožlabený

Skupina 6

PO.6.1. – okraje plochých poklic, vlastní okraj ovalený

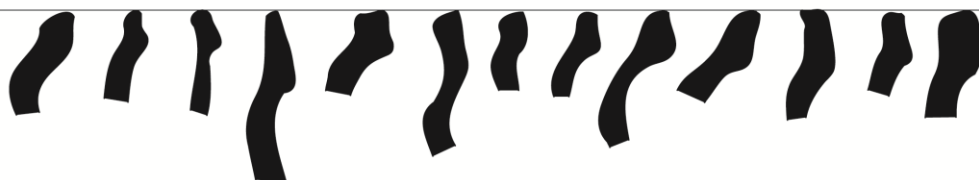

Obr. 11. Okraje hrnců skupin 1, 2 a 3

H.3.3

H.3.4

H.3.4

H.3.4

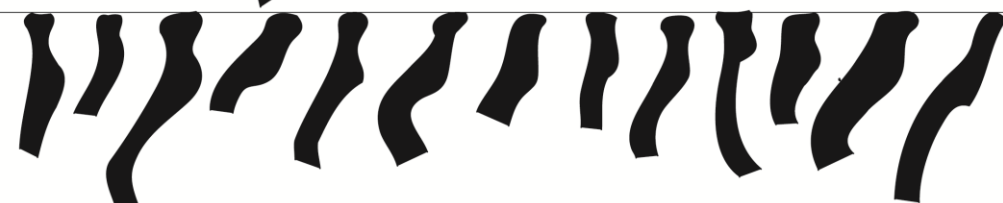
H.3.5

H.3.6

H.3.6

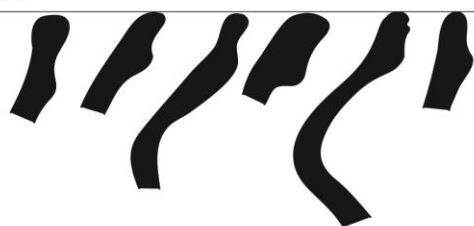

Obr. 12. Okraje hrnců skupiny 3

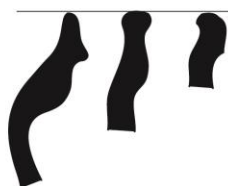
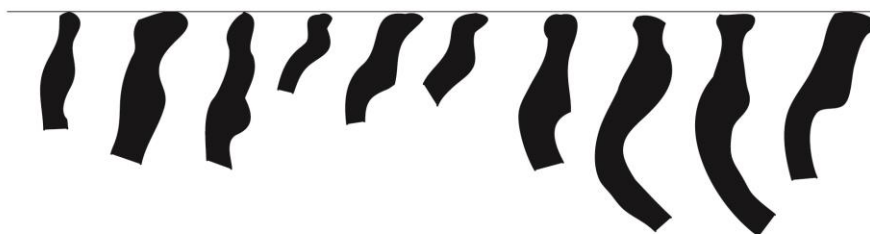
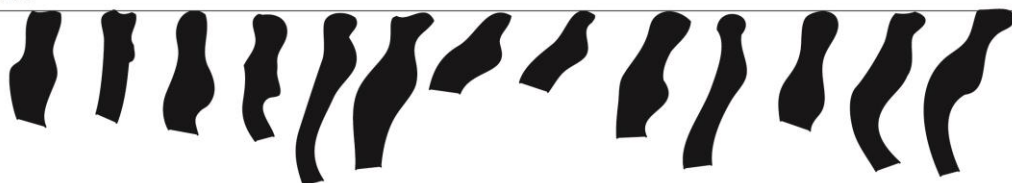

Obr. 13. Okraje hrnců skupin 3, 4, 5, 6, 7 a 8

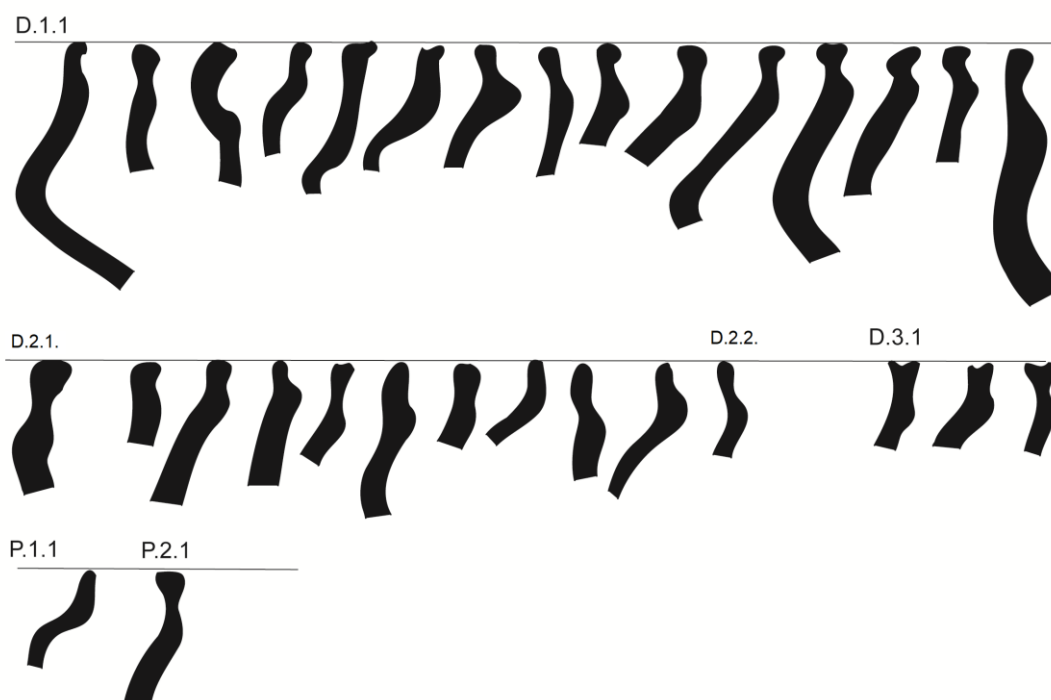
H.8.3.

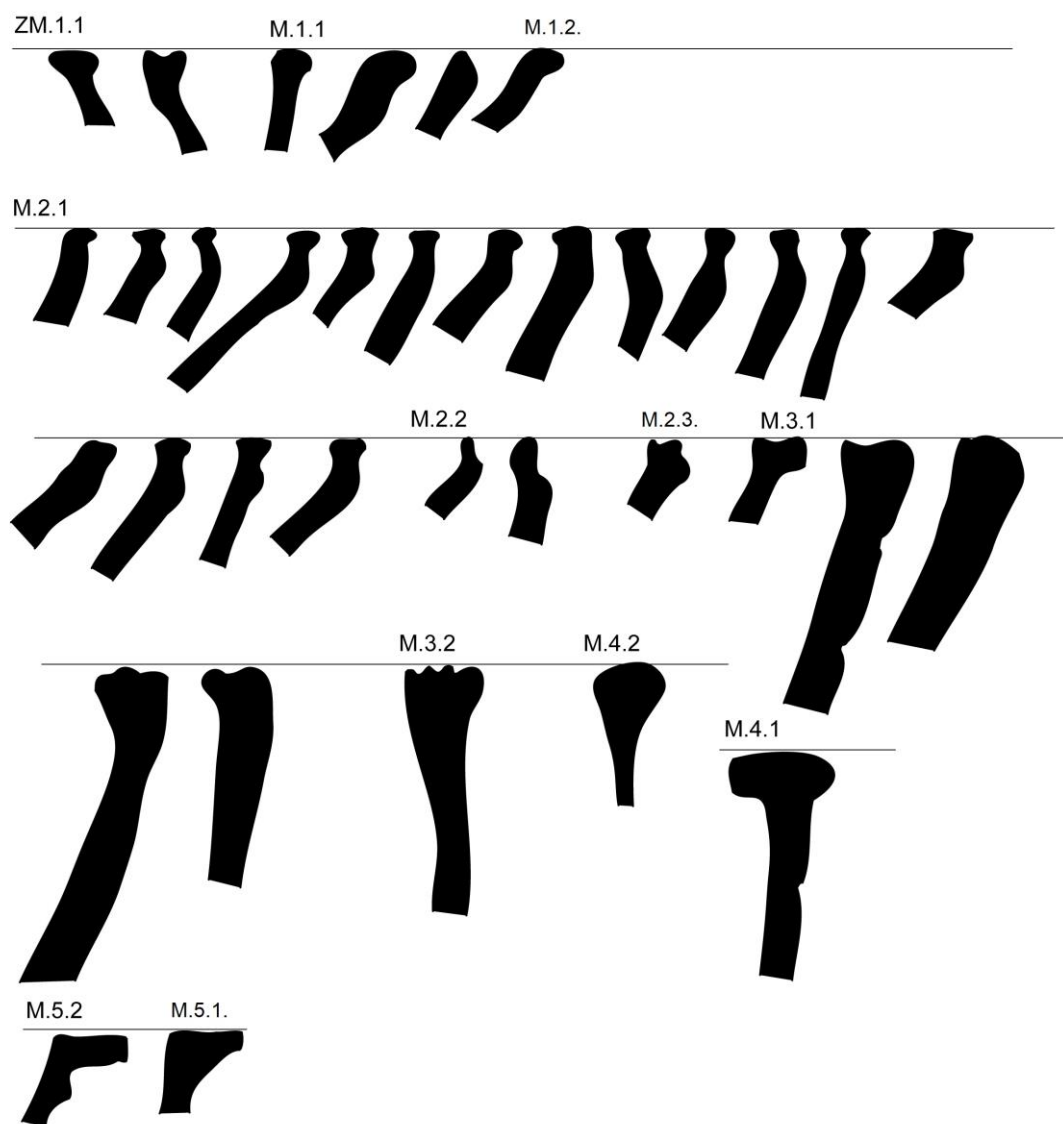
H.8.4.

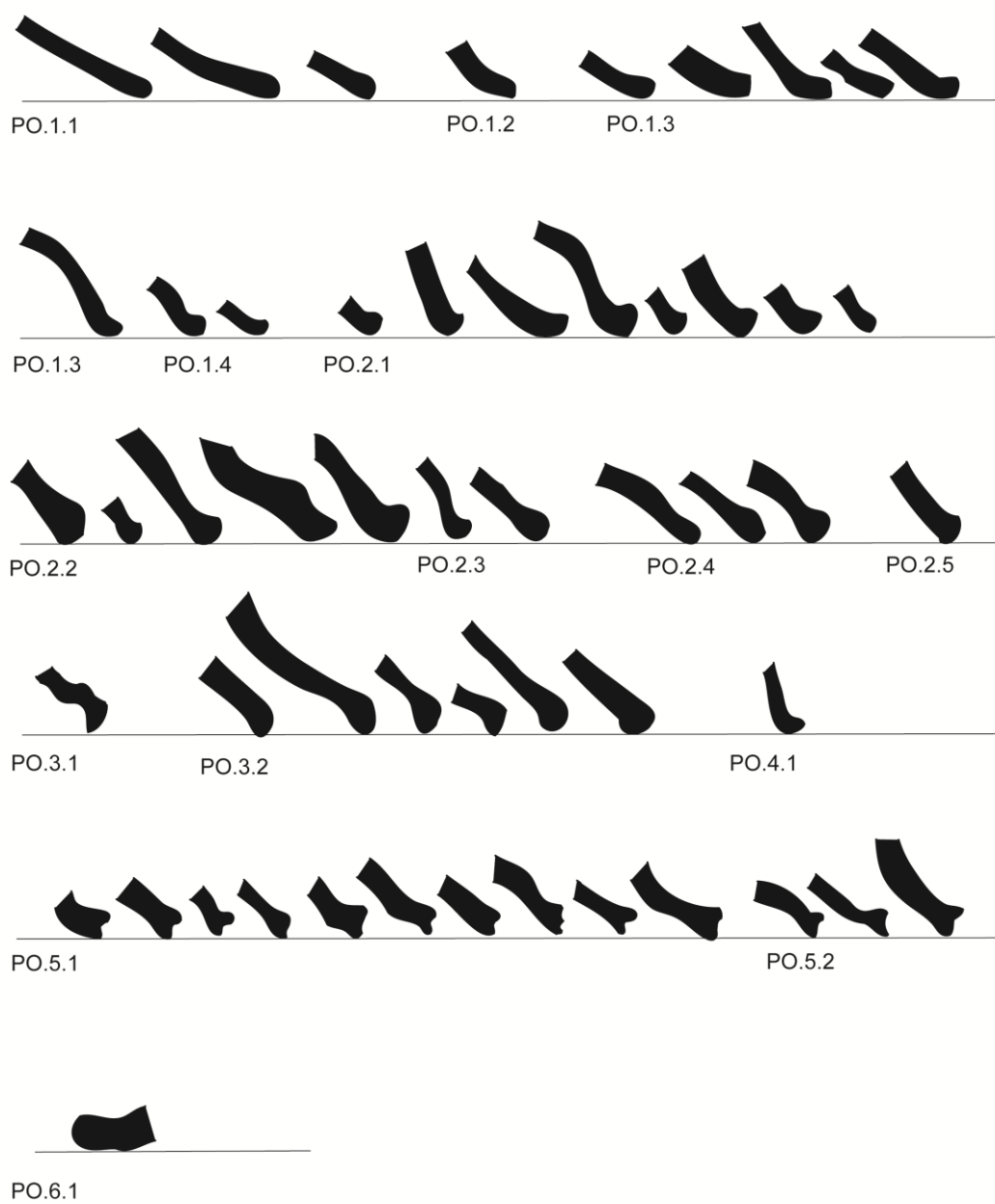
Obr. 14. Okraje hrnců skupiny 8

Obr. 15. Okraje džbánů skupin 1, 2, 3 a okrajů pohárů skupin 1 a 2

Obr. 16. Okraje mís skupin 1, 2, 3, 4 a 5

Obr. 17. Okraje poklic skupin 1, 2, 3, 4, 5 a 6

Výzdoba

Skupina 1 – rytá

R.01 – rytá (rýhy o šířce > 2 mm), jeden a více širších rytých rýh

R.02 – rytá (rýhy o šířce < 2 mm), jeden a více rytých užších rýh (šroubovice)

R.03 – vícenásobná stupňovitá šroubovice

R.04 – široká vývalková šroubovice

R.05 – hřebenová šroubovice

R.06 – vícenásobná úzká vývalková šroubovice, obdélného průřezu

R.07– rytá, dva a více rytých rýh z toho některé přes sebe

R.08 – jednoduchá či zdvojená vlnice

R.09 – jednoduchá, zdvojená nebo vícenásobná vlnice a ryté rýhy

R.10 – ryté geometrické motivy

R.11– rytá (rýhy o šířce > 2 a < 2 mm), více rytých rýh

Skupina 2 – vrypy, vseky, vpichy

V.01. – nepravidelné a horizontální nehtovité vrypy

V.02. – vícenásobné vseky

Skupina 3 – kolkovaná (radélka)

K.01. – kruhová radélka a jejich kombinace

Skupina 4 – lišty

L.01.01. – lišta drobného oblého průřezu

L.01.02. – zdvojené lišty oblého průřezu

Skupina 5 – kombinace rytá/vrypy nebo záseky

RV.01. – kombinace nehtovitých vrypů a jedné či více rytých rýh

RV.02. – kombinace záseků a jedné či více rytých rýh

RV.03. – kombinace nehtovitých vrypů, rytých rýh a ryté vlnice

RV.04. – kombinace záseků s rytou vlnicí

Skupina 6 – kombinace rytá/kolky

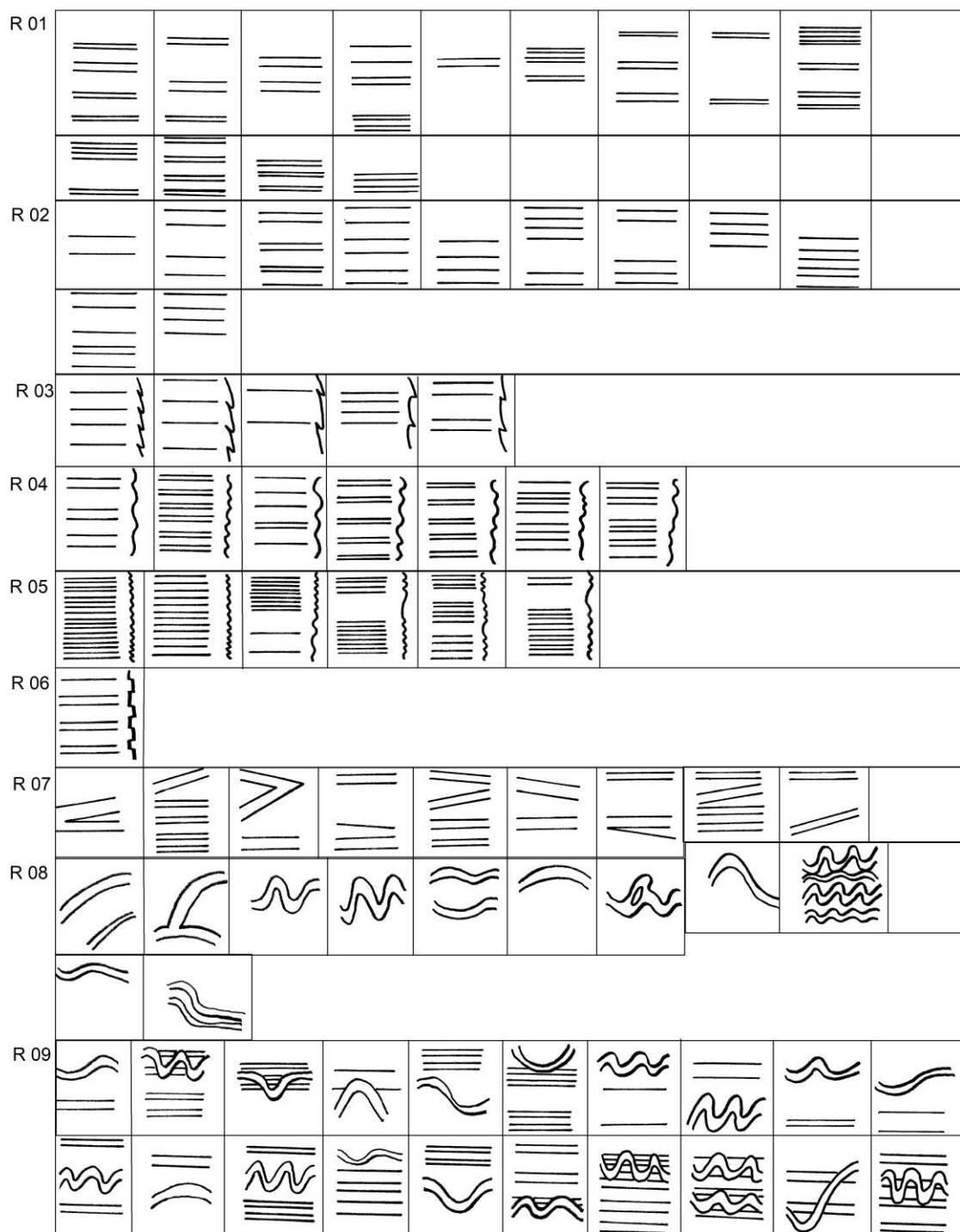
RK.01. – motiv květiny s kombinací rytých rýha vlnice

Skupina 7 – malování

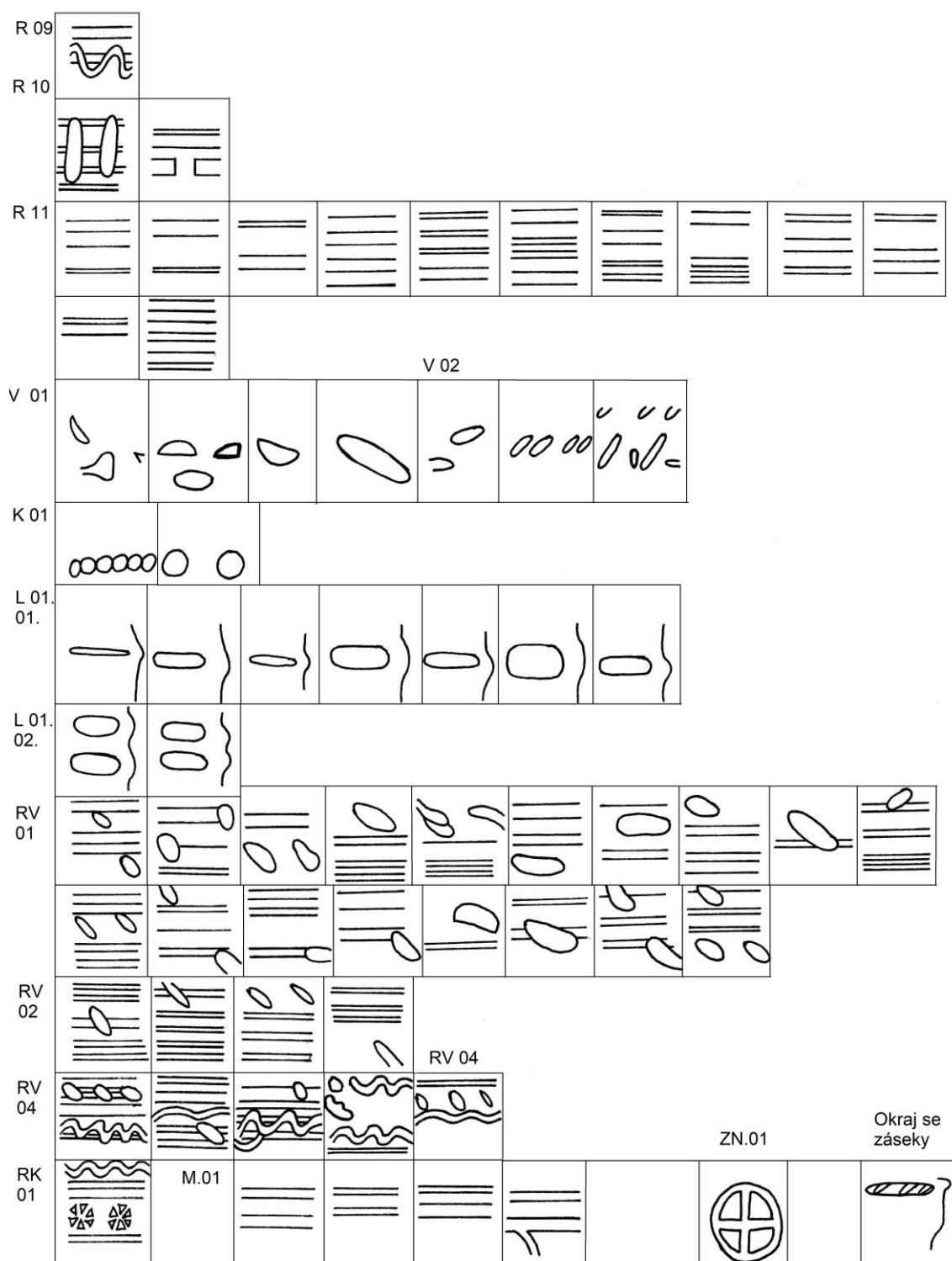
M.01. – malba v podobě rovné linky (červené malování)

Skupina 8 – hrnčířské značky

ZN.01. – kříž v kruhu

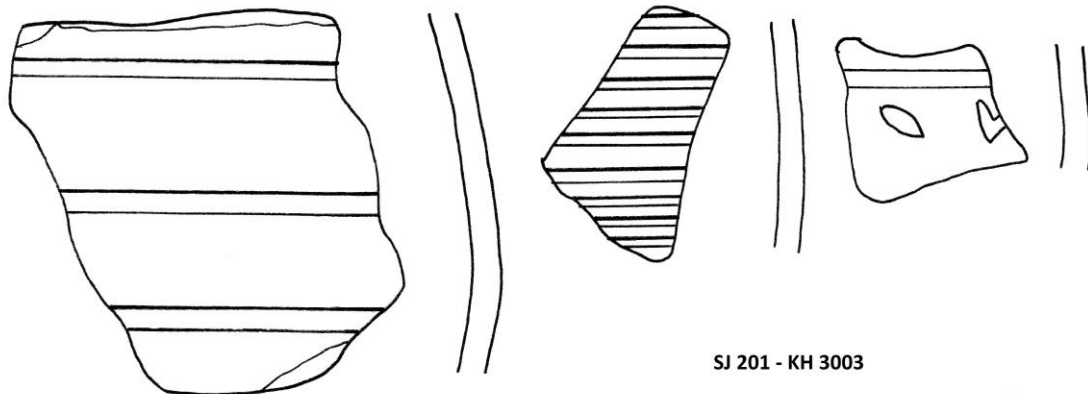
Obr. 18. Výzdoba rytá

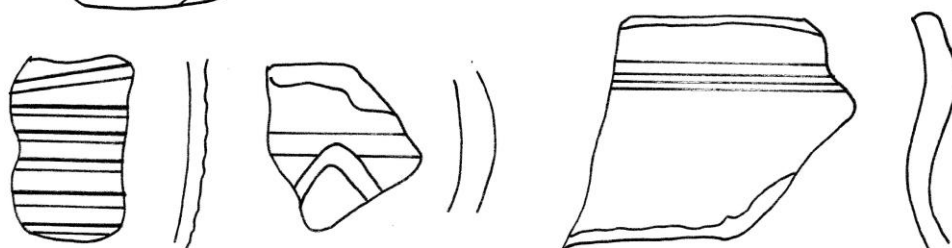
Obr. 19. Výzdoba rytá, vseky a vrypy, kolková, lišty, kombinace rytá/vrypy, rytá/vseky a rytá/kolky, malovaná a keramické značky

15.4 Kresebná dokumentace keramických střepů

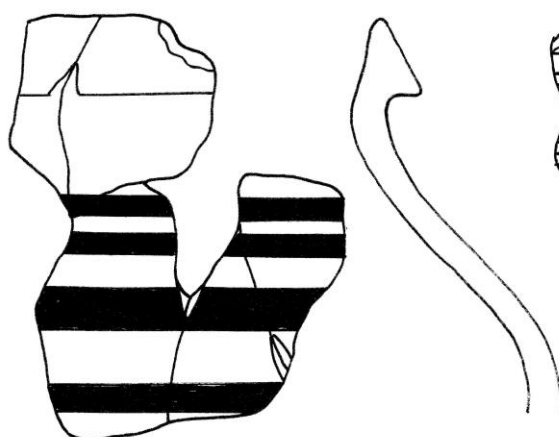
SJ 201 - KH 3002

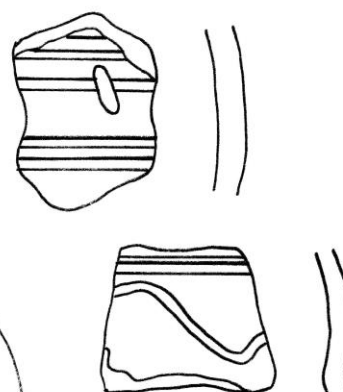
SJ 201 - KH 3003

SJ 201 - KH 4003

SJ 201 - KH 3001

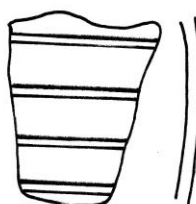
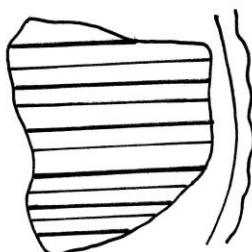
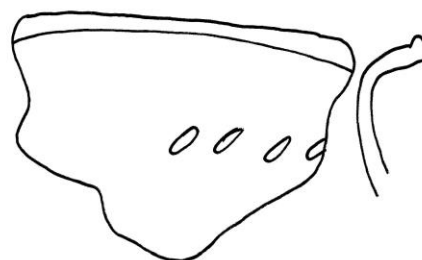
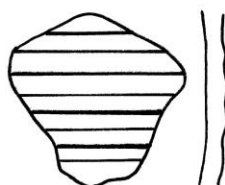
SJ 201 - KH 3001

SJ 201 - KH 3002

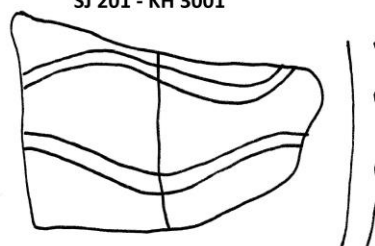
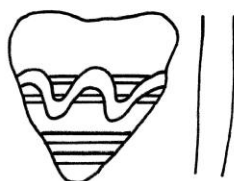
Obr. 20. Keramické střepy ze stratigrafické jednotky 201

SJ 201 - KH 3002

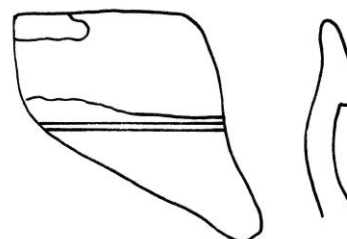
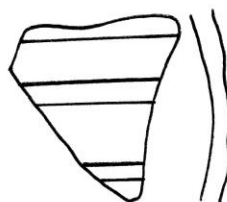
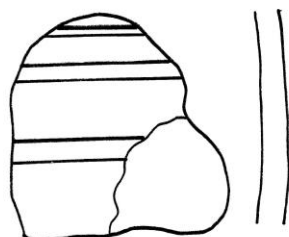
SJ 201 - KH 3003

SJ 201 - KH 3001

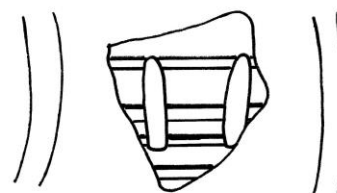
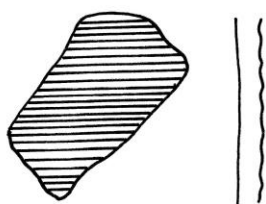
SJ 201 - KH 3002

SJ 201 - KH 4001

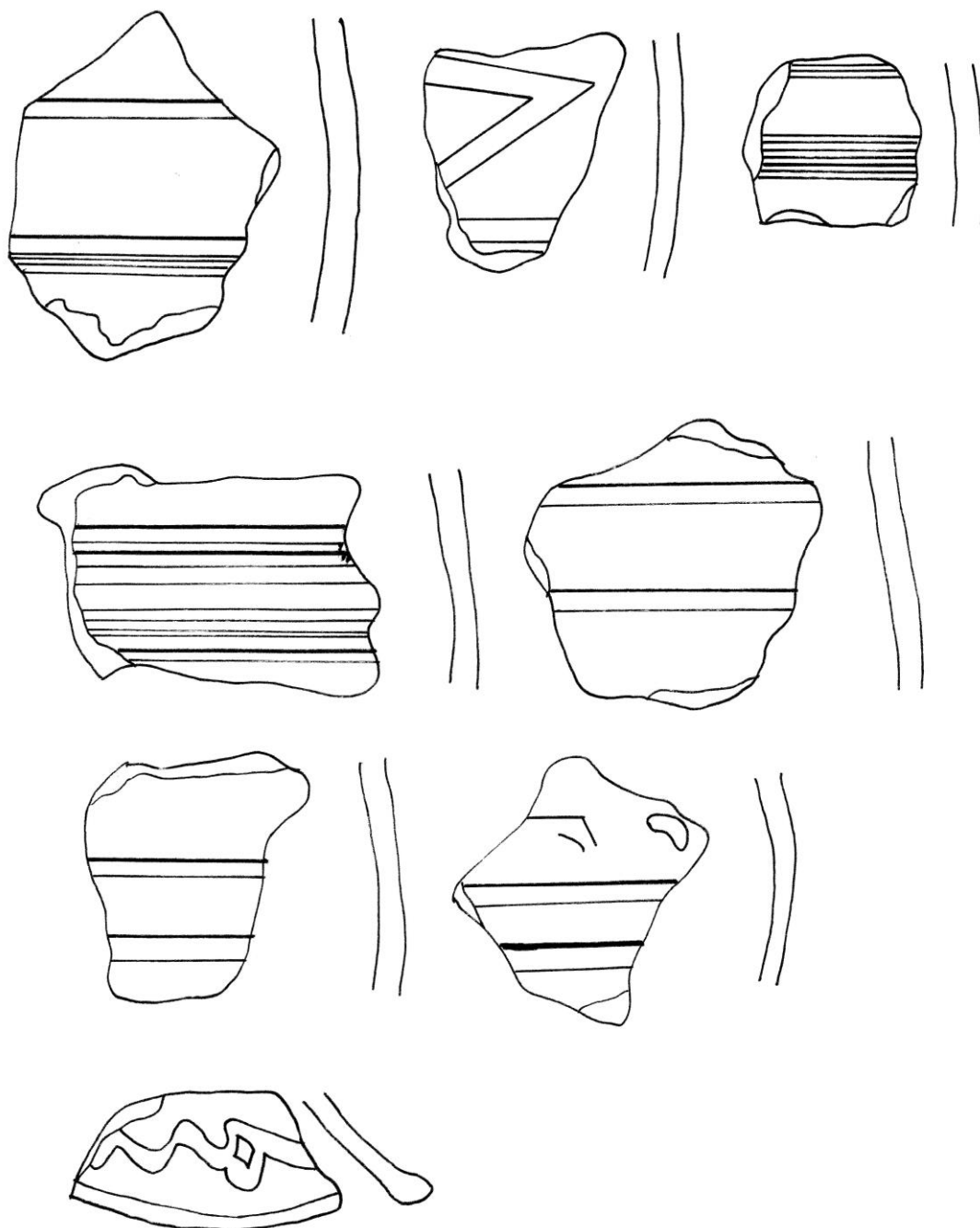
SJ 201 - KH 3001

SJ 201 - KH 3002

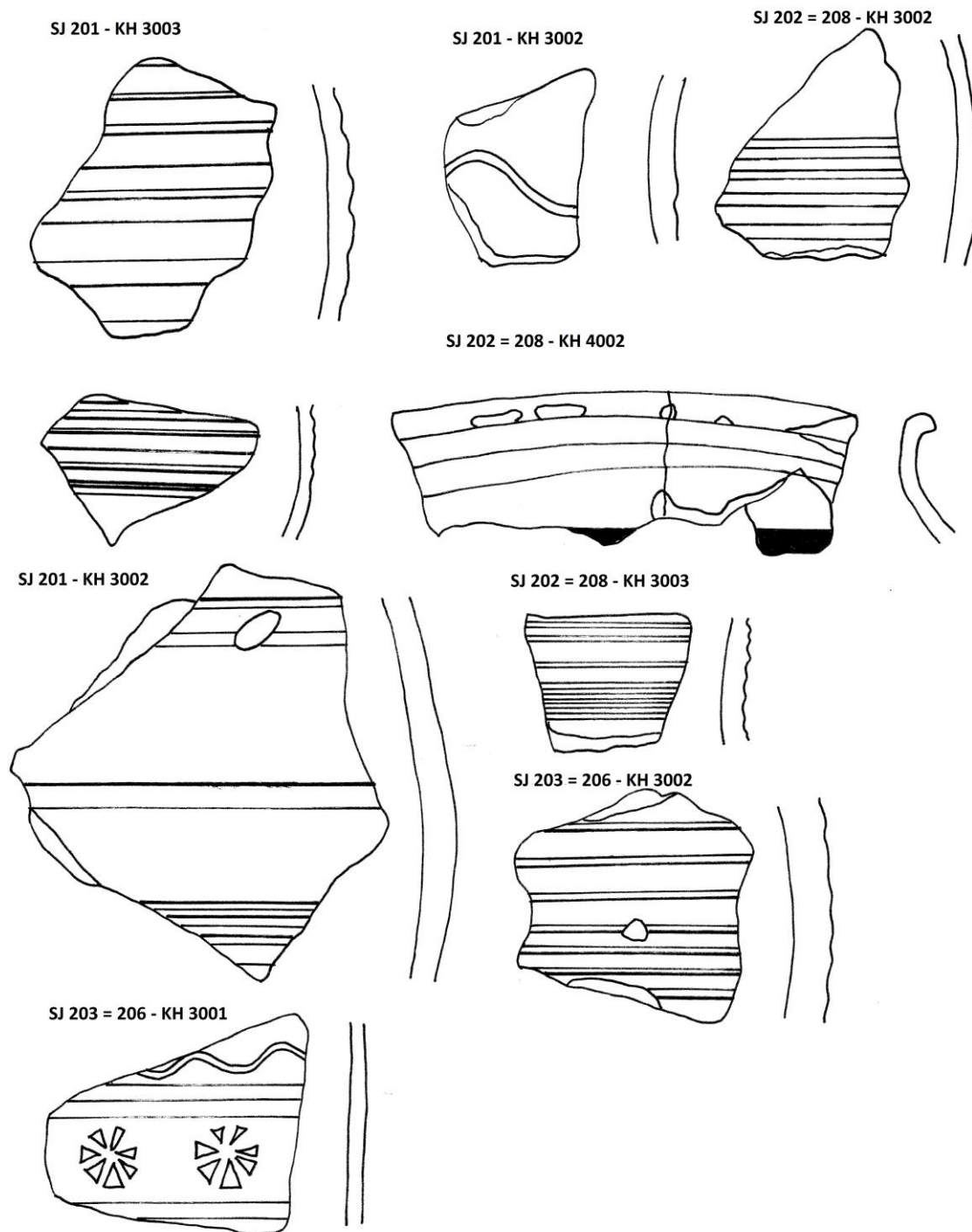

Obr. 21. Keramické střepy ze stratigrafické jednotky 201

SJ 201 - KH 3002

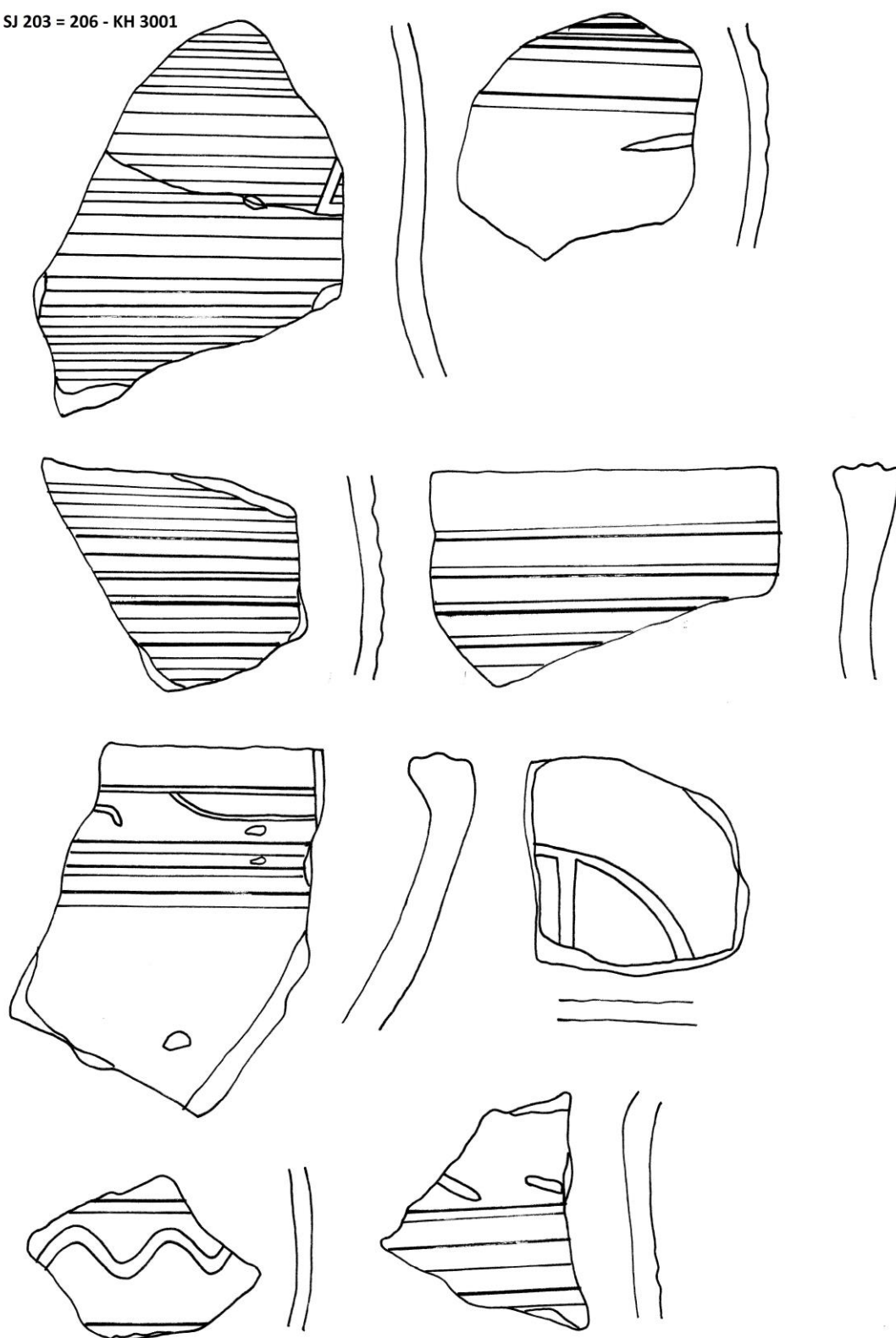

Obr. 22. Keramické střepy ze stratigrafické jednotky 201

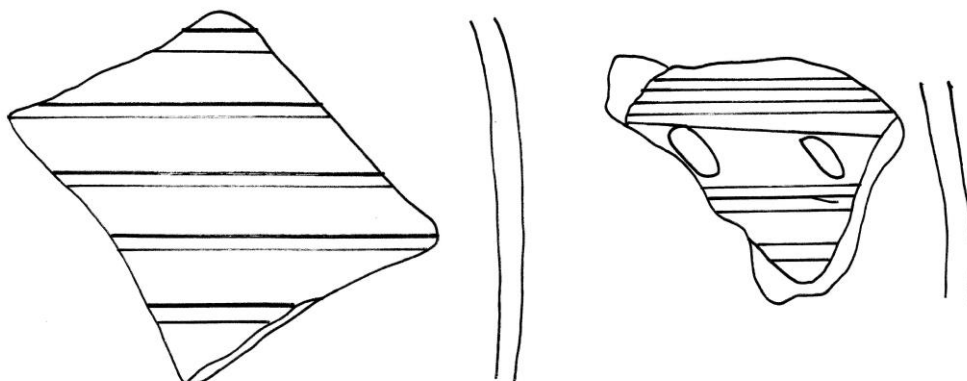
Obr. 23. Keramické střepy ze stratigrafických jednotek 201, 202 = 208 a 203 = 206

SJ 203 = 206 - KH 3001

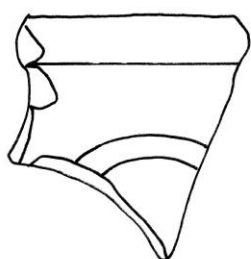

Obr. 24. Keramické střepy ze stratigrafické jednotky 203 = 206

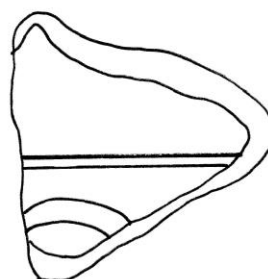
SJ 203 = 206 - KH 3002

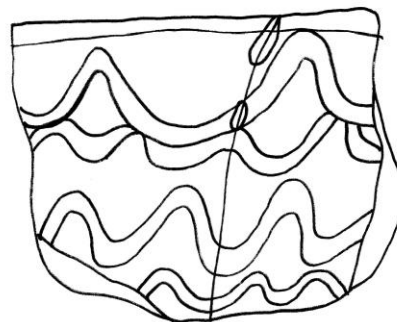
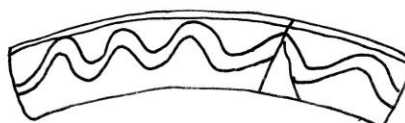
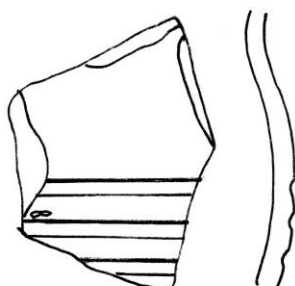
SJ 203 = 206 - KH 4001

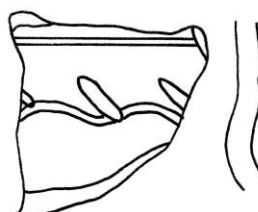
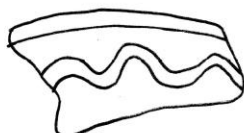
SJ 204 - KH 3001

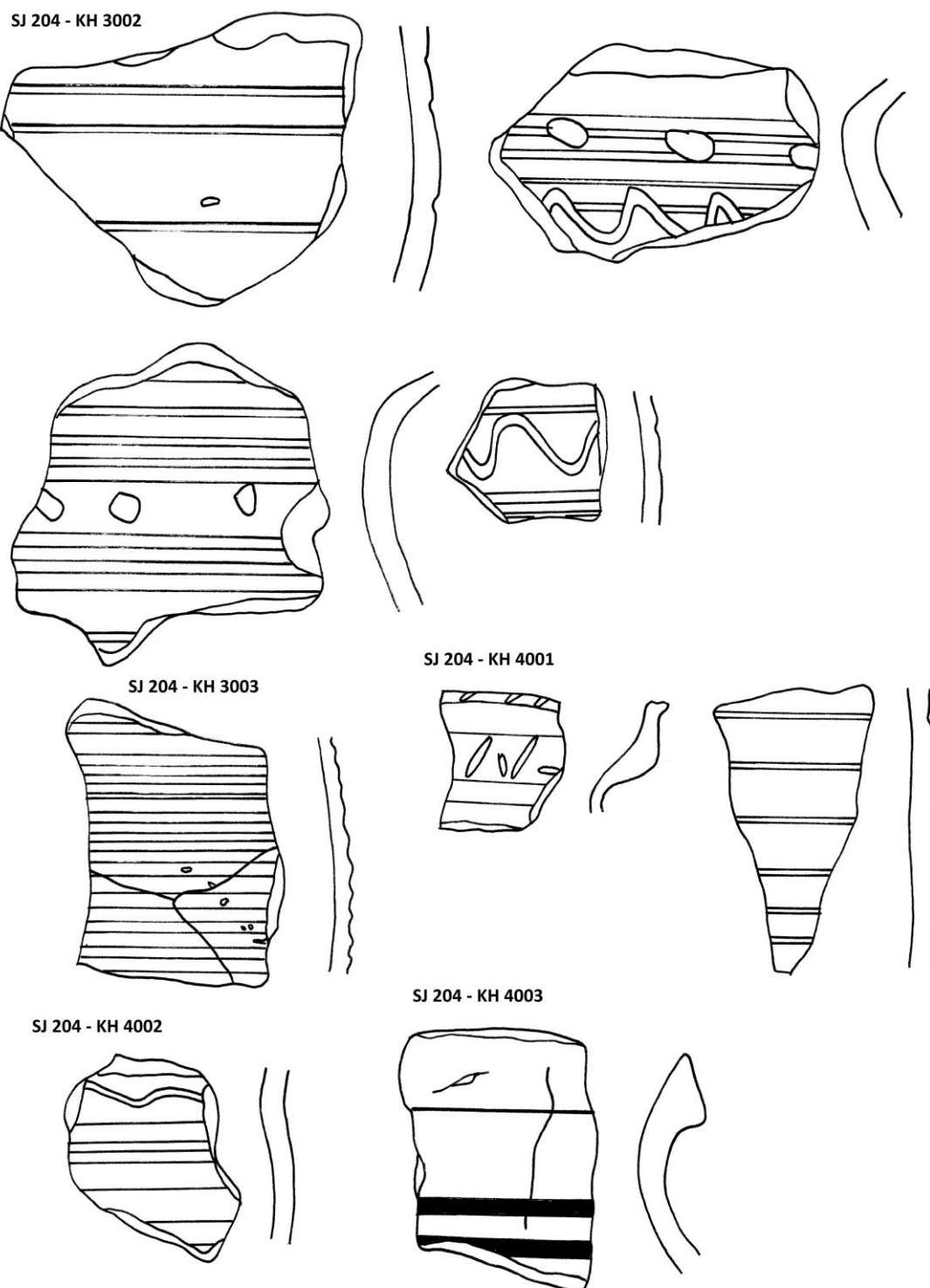
SJ 204 - KH 3002

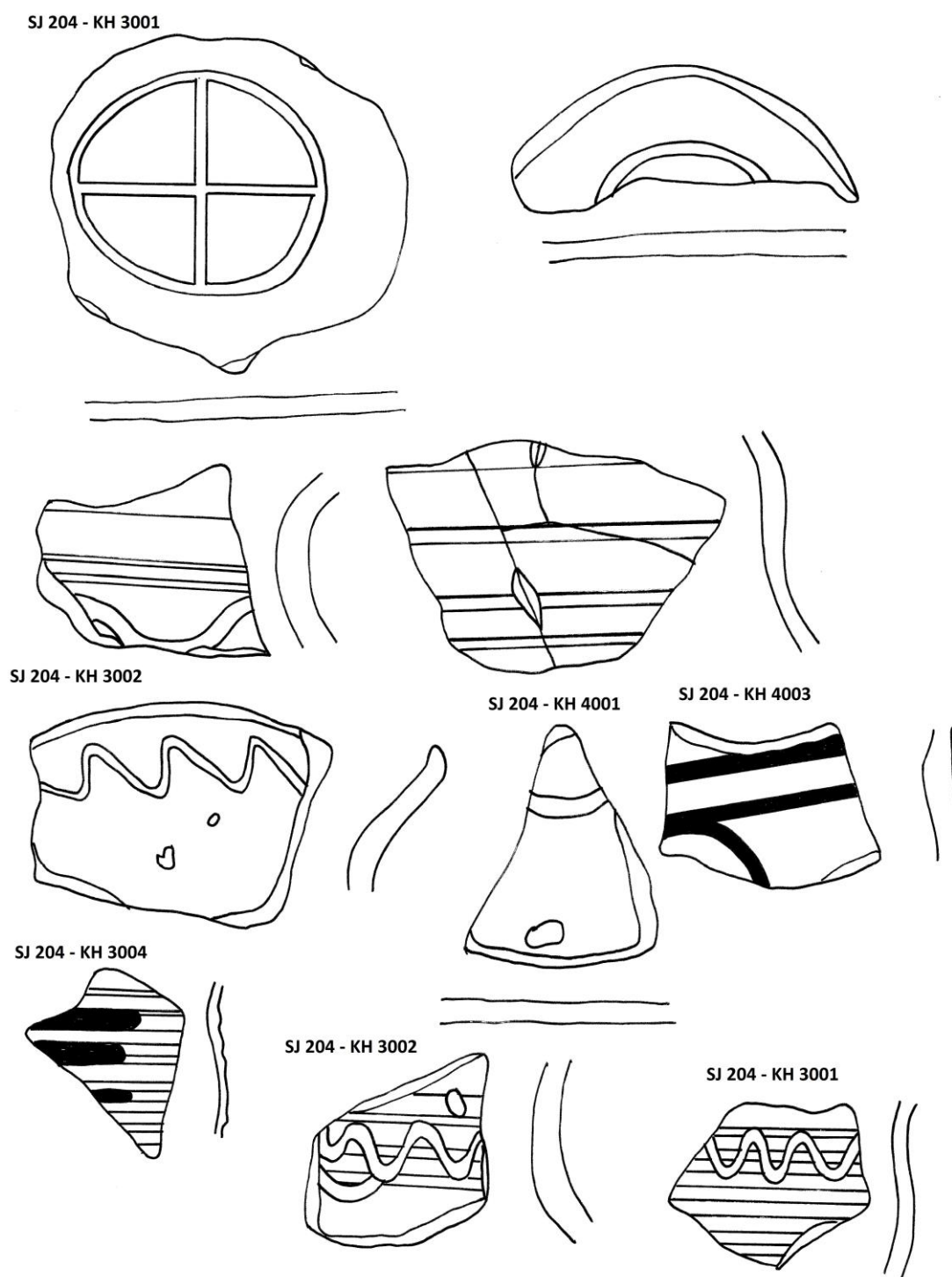
SJ 204 - KH 3002

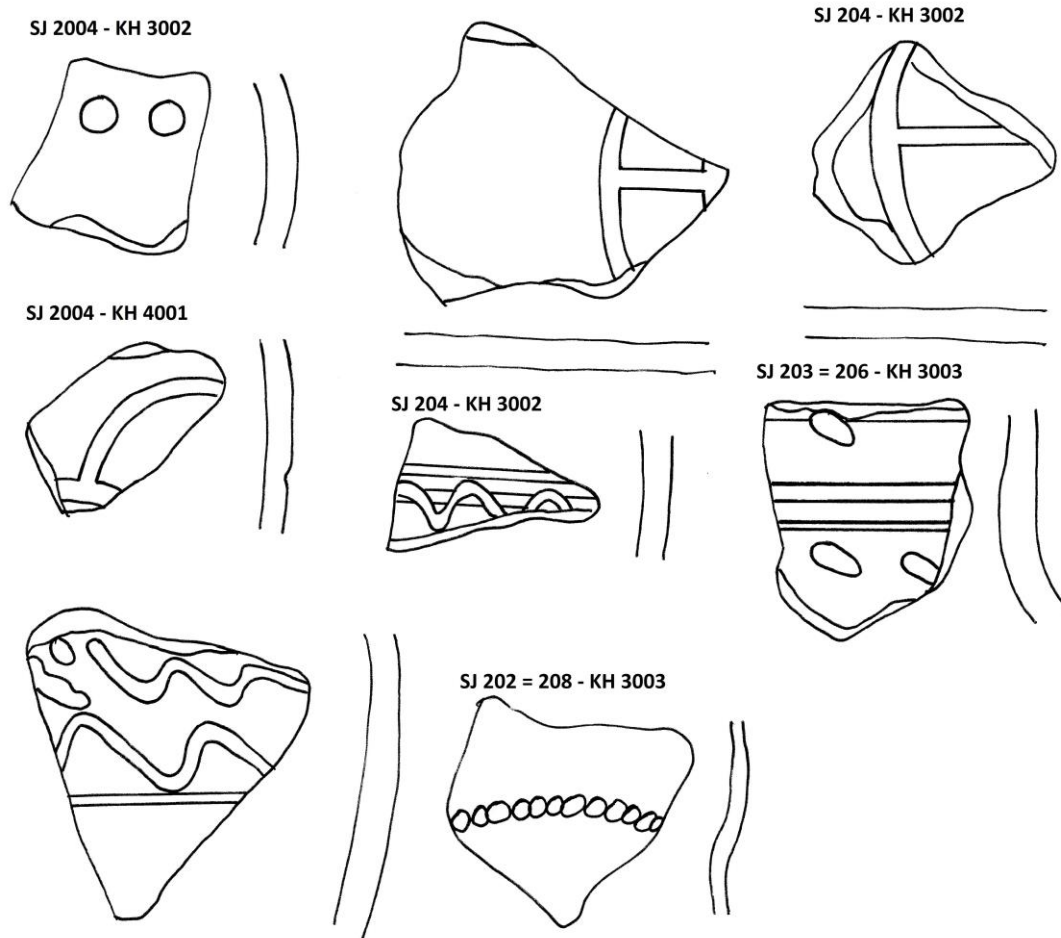
Obr. 25. Keramické střepy ze stratigrafické jednotky 203 = 206 a 204

Obr. 26. Keramické střepy ze stratigrafické jednotky 204

Obr. 27. Keramické střepy ze stratigrafické jednotky 204

Obr. 28. Keramické střepy ze stratigrafických jednotek 2004, 204, 202 = 208 a 203 = 206